

Z P R Á V Y
ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ.

O b s a h :

- 1/ Místo úvodu.
- 2/ Zpráva o XIII.řádné valné hromadě.
- 3/ Historie zakazu časopisu Společnosti.
- 4/ Chemie o Rukopisech.
- 5/ Rukopis Chebský.
- 6/ Sté výročí narozenin prof.Dra J.L.Píče.
- 7/ Sté výročí úmrtí Josefa Jungmanna.
- 8/ Jubilejní vzpomínka na historika Dra J.Slavíka.
- 9/ Rukopisy a Sir John Bowring.
- 10/ Úlehlovy studie slovanských národních písní.
- 11/ Drobné zprávy.

1.XII.1947.

1/ Místo úvodu.

Když po zákazu časopisu Společnosti za okupace v době soustavných útoků nacistů na "padělané" Rukopisy a na "vylhanou minulost" českého národa, upínaly se naděje našeho členstva do budoucna s pevnou vírou v konečné vítězství pravdy a práva, nepřišlo nikomu z nás ani zdaleka na mysl, že v osvobozeném státě přijde doba, kdy naší Společnosti budou přiznány tytéž publikační možnosti, jaké ji své doby přiznal Wolfram von Wolmar: - totiž žádné.

Neuvěřitelné stalo se skutkem. Nouzový způsob, jakým vydáváme tuto zprávu, je důsledkem skutečnosti, že další vydávání časopisu Společnosti nám nebylo povoleno. Zákaz byl vydán "s hlediska hospodaření papírem". Ve skutečnosti rozhodovaly důvody jiné. Jsou patrné v zevrubné zprávě, kterou v dalším uvádíme pod číslem 3/ "Historie zákazu časopisu Společnosti".

Tak mařeno je úsilí Společnosti, která publikováním výsledků vědeckých prací může platně přispět k revisi dosavadních bludů pramenících ze závislosti českého myšlení na myšlení německém. Rukopisný spor není ukončen. Nové a nové poznatky z různých oborů vědeckých dovršují rozpad hypotés o "zbožném podvodu" buditelů. Uvědomme si nepřetržitou řadu německých útoků na RZK od Büdingera až po K.Hermana Franka a mějme na paměti, oč v tomto sporu vpravdě jde. Jde o víc než jen o záležitost ryze paleografickou; jde o víc než jen o záležitost literatury pouze české; ten spor týká se všeho Slovanstva a má nápadnou analogii ve sporu o pravost staré památky ruské "Slovo o pluku Igorově". Zde je konkrétní pracovní pole, na němž by bylo možno vykonat velké dílo v duchu slovanské vzájemnosti, netoliko o ní mluvit. Ale místo toho, aby se nám dostalo podpory při publikování fakt prokazujících původnost staré české osvěty, ukládá se nám mlčení. Předkládáme tuto skutečnost soudu členstva i soudu budoucnosti.

2/ Zpráva o XIII. řádné valné hromadě.

261

Dne 2. června 1947 konala se XIII. řádná valná hromada naší Společnosti. Přítomno bylo 48 účastníků. Valnou hromadu řídil úřadující místopředseda Ing. Vilém Götzl, jenž v úvodu vzpomněl zaslulých členů Společnosti -

Františka Boháčka, vrch. magistr. rady, v Praze,
Ing. Josefa Jareše, sekč. šéfa v.v., v Praze,
Zdenka Kuffnera, profesora gymnasia v.v., v Praze,
F. Poláka, sládka v Táboře,
Bedřicha Říhy, sen. presidenta Nějv.správ.soudu v.v.,
v Praze,

Karly Votýpkové, vdovy po notáři ve Střele,

jichž památku uctili přítomní povstáním.- V další části svého projevu poukázal předsedající na zvýšenou činnost výboru Společnosti, a to zejména v první polovině roku 1947; tato činnost nebyla prozatím na venek patrna, svědectví o ní vydává však mimořádný přírůstek archivu korespondence, jenž je v uplynulém období největší za trvání Společnosti. Počet členů Společnosti vzrostl o dalších 43 členů.

Následovaly zprávy funkcionářů.-

Druhý jednatel, Ing Urban, vylíčil činnost výboru v uplynulém období, mimo to hlavní události roku v kulturním životě, mající význam pro rukopisnou obranu; podstatnou částí této zprávy bylo vylíčení jednání Společnosti s ministerstvem informací o povolání časopisu. Tato záležitost je zde podána v samostatné stati 3/" Historie zákazu časopisu Společnosti".

Pokladní zprávu přednesl za onemocnělého pokladníka min. radu Schmidta přehližitel účtů taj. V.Režný. Ze zprávy pokladní vyplynulo, že z celkových úhrnných výdajů Společnosti v roce 1946 ve výši Kčs 17.999.50 téměř polovina, totiž Kčs 8.514.- připadla na tisk Oběžníků. Ostatní výdajové položky představují úhradu nákladů spojených s pořádáním přednášek, nákladů za uskladnění, převoz a vazbu knih, všeobecnou režii. Hlavním pravidelným zdrojem příjmovým jsou členské příspěvky, jichž se v r. 1946 sešlo úhrnem Kčs 7.820.-. Obětavost členstva a příznivců zračí se v příjmové položce darů, která dostoupila částky Kčs 7.018.-. Mezi dalšími příjmy vykazuje pokladní zpráva: Kčs 2.341.- za rukopisnou literaturu prodanou zájemcům ze zásoby Společnosti; Kčs 3.000.- bylo uvolněno k výběru z vázaného vkladu Společnosti; jakožto záloha pro další výdaje /při čemž se počítalo s náklady na časopis/ byla uzavřena zápůjčka Kčs 8.000.- na vázaný vklad Společnosti. Bez této zápůjčky a docíleného výběru vkladu jevil by se v hospodářství roku 1946 schodek Kčs 820.50.

Jednatelská a pokladní zpráva, doplněná zprávou přehližitelů účtů, byly vzaty jednomyslně na vědomí a výboru uděleno absolutorium.

Archivář řed. J. Šohájek podal zprávu o stavu archivu Společnosti. Poukázal na přírůstek archivu 247 kusů, svědčící o mimořádné aktivitě Společnosti. Archiv obsahuje nyní 1.361 čísel, archiv po Dr Perkovi 318 čísel, úhrnem tedy 1.679 kusů. Svoji

zprávu doplnil bibliografickým přehledem literatury a zpráv o Rukopisech.

Ve zprávě knihovníka popsal Dr J. Hlávka stav knihovny Společnosti a nesnáze spojené s jejím uložením.

Ve volbě výboru, jež následovala, byl jednomyslně zvolen na příští správní období výbor v následujícím složení: Předseda: univ. prof. Dr Viktorin Vojtěch; I. místopředseda: Ing Vilém Götzl; II. místopředseda: Dr Jan Hlávka; členové výboru: František Adámek, prof. Ing Karel Andrlík, Ing Cyril Nebuška, Jindřich Pazel, Miloslav Schmidt, Ing Bohumil Střemcha, Jan Šerý, Jindřich Šohájek, Ing Karel Urban; náhradníci: gen. Karel Heřman, Jiří Veselý, J.S. Vopravil, prof. Leopold Zubr; přehližitelé účtů: Václav Režný, Ing Lubor Skokánek.

Valná hromada pak schválila pokladníkův návrh, přednesený přehližitelem účtů, aby počínajíc rokem 1947 byly členské příspěvky činných a přispívajících členů upraveny na jednotnou výši Kčs 50.- a příspěvek nově přistupujících členů zakládajících aby byl zvýšen s Kčs 200.- na Kčs 500.-; toto zvýšení je však podmíněné; bude uskutečněno pouze tehdy, jestliže bude Společnosti možno vyvíjeti v roce 1947 publikační činnost.

Stým narozeninám Josefa Ladislava Píče věnoval jubilejní vzpomínku archivář J. Šohájek. Zhodnotil Píčův význam pro rukopisnou obranu, rozebral některé okolnosti týkající se rukopisného zápasu z konce Píčova života a poukázal na rehabilitaci Píče a jeho vědeckého díla, jíž jsme byli svědky u příležitosti letošních jubilejních oslav.

V závěru programu valné hromady byla podána zpráva o t.zv. Rukopisu Chebském. Podstatné části této zprávy uvádíme zde pod bodem 5/.

3/ Historie zákazu časopisu Společnosti.

B, 861

Výbor České společnosti rukopisné má za pořebné podat členstvu úhrnnou zprávu o vývoji jednání souvisících s vydáváním časopisu. Činí tak jednak proto, aby se ospravedlnil vůči možným a pochopitelným výtkám, že snad nebylo učiněno vše, aby časopis byl obnoven - jednak proto, aby i pro budoucnost byl zachován obraz doby a překážek kladených v cestu naší činnosti.

Zastavení časopisu /Zprávy Č.S. Rukopisné/ za okupace považovali jsme za událost přechodnou. Měli jsme za samozřejmé, že tento zákaz padne po vyhnání okupantů. První porady o opětovém vydávání časopisu konaly se již na jaře r. 1945. Tiskárny, s nimiž jsme jednali, požadovaly vesměs povolení ministerstva informací.

Obrátili jsme se tudíž na toto ministerstvo. Při návštěvě v ministerstvu bylo nám naznačeno, že vyřízení žádosti o opětné vydávání "Zpráv" jako časopisu periodického, vyžádalo by si značné doby. Bylo nám doporučeno, abychom prozatímně pro informaci členstva zvolili formu tiskoviny neperiodické. Při dalších návštěvách v tiskovém odboru bylo smloueno, že Společnost bude vydávat neperiodickou tiskovinu nejvýše třikrát do roka, jejíž jedno číslo nepřesáhne 8 stran a že nebude použito dřívějšího názvu "Zprávy", nýbrž názvu "Oběžník"; byly též stanoveny další podmínky určující vnější úpravu listů, aby snad nevznikl z úpravy listu mylný dojem, že jde o list periodický. Bylo nám řečeno, že při dodržení stanovených podmínek budou příslušné žádanky bez průtahu vyřizovány, že však bude třeba dát tisk předem vysázet a k žádance připojit hotový kartáčový otisk, aby úřad mohl posoudit, zda jsou splněny podmínky vnější úpravy, charakterisující tiskovinu jako neperiodicum. Za těchto podmínek vydali jsme Oběžník číslo 1/ ze dne 1. února 1946 a Oběžník č. 2/ ze dne 1. září 1946. Při povolovacím řízení postupoval úřad přesně dle podmínek, jež vytýčil, a které Společnost se své strany rovněž přesně plnila.

Změna nastala u Oběžníku číslo 3/ vysázeného v prosinci 1946. Toto číslo obsahovalo jakožto hlavní příspěvky: úvodní článek na paměť stých narozenin prof. Dra J.L. Piče z pera archeologa F. Adámka, dokončení studie "Chemie o Rukopisech" od prof. Ing K. Andrlíka, posléze redakční stat o novém hodnocení cyrilometodějského písemnictví ruským slavistou R. Jakobsonem; v řadě dalších drobnějších zpráv byla též polemika s časopisem Věda a život.

Když byl úřadu předložen kartáčový otisk tohoto čísla spolu s předepsanou žádankou, bylo schválení odmítnuto s tím, že jde o časopis, který má znaky tiskoviny periodické. Když jsme poukázali na skutečnost, že při upravě čísla řídíme se pokyny danými úřadem, bylo opět vytčeno, že v tomto čísle je obsažena polemika s revuí "Věda a život" a že činnost polemická se nesrovnává s posláním neperiodického Oběžníku, určeného jen členům. Nabídli jsme tedy úřadu, že tuto polemiku vypustíme; doslova přes noc porízen byl náhradní text, který tiskárna následujícího dne vysázela. Urychleně předložili jsme úřadu nový kartáč, jenž podle přání úřadu byl na první straně opatřen nad to poznámkou "Pouze pro členy". Nato nám referent v tiskovém odboru ministerstva sdělil, že se musí poradit s představenými. Výsledkem porady bylo sdělení, že musíme podat zvláštní žádost ministerstvu, pouhá žádanka že nestačí. Na náš dotaz zda a za jak dlouho lze očekávat kladné vyřízení žádosti, sdělil referent otevřeně, že vyřízení může trvat velmi dlouho. Referentu bylo namítáno, že Společnost postupovala přesně dle udělených směrnic; že dala napřed vysázet text, aby podle přání úřadu mohla k žádance přiložit kartáčový otisk; že porízenou sazbu musí tiskárně hradit i kdyby k tisku nedošlo. S poukazem na tyto skutečnosti jsme žádali, aby předmětem zvláštní žádosti stalo se vydávání dalších čísel časopisu, aby však Oběžník číslo 3/, který dala Společnost sázet ve víře v platnost sdělených podmínek, byl vyřízen krátkou cestou na podkladě žádanky. Uznáváje jinak naše důvody, prohlásil referent, že tak učinit nemůže, že rozhodování o České společnosti rukopisné si vyhradila vyšší místa. Podrobnosti o tom odmítl uvést. - Mohly-li snad dřív být jisté pochyby o tom, zda při rozhodování tiskového odboru hraje roli otázka hospodaření papírem či nikoli, v tomto

stadiu jednání tyto pochybnosti zmizely. O papír zde nešlo. Zřetelně se ukázalo, že tu jsou kriteria jiná. Dne 11. ledna 1947 podali jsme na tiskovém odboru ministerstva informací dvě žádosti; v jedné bylo žádáno o schválení vysázeného již Oběžníku, v druhé o obnovení Zpráv zastavených za okupace. Současně jsme zahájili řadu informačních návštěv u vedoucích úředníků odboru. Tyto intervence neomezovaly se jen na jednání ústní; předložili jsme kompetentním úředníkům obsáhlá memoranda, shrnující historii a podstatu rukopisného sporu a zachycující činnost Společnosti za uplynulá léta. Tato memoranda byla příjemci příznivě posouzena. Někteří z nich se netajili překvapením nad poznatky snesenými moderní rukopisnou obranou a prohlásili, že o řadě skutečností dovídají se teprve z tohoto memoranda. Byla také uznána dobrá úroveň dosud vyšlých Oběžníků č. 1/ a č. 2/. Zdálo se, že se uplatní fakta Společností uváděná a bude uznáno její oprávnění k vydávání časopisu.

Ukázalo se však, že konečné rozhodnutí v tiskovém odboru ministerstva informací spočívá jinde než jak by vyplývalo z úřední hierarchie. Rozhodující osobou ukázal se být na konec nikoli přednosta odboru, nýbrž novinář tomuto odboru přidělený, pan redaktor Richard Slánský. Ten zaujal vůči Společnosti naprosto nepříznivé stanovisko. Odkázal ji na ostatní tisk, kam prý může příspěvky zadati k otištění, neuznal její potřebu vydávat časopis vlastní; dovolal se mínění universitních profesorů a prohlásil, že rukopisný spor byl již jednou pokrokovým způsobem definitivně rozřešen. Názor delegáta Společnosti, že vědecká práce zná jen buď řešení vědecky správné nebo řešení nesprávné, nikoli řešení pokrokové a nepokrokové - jakož i poukaz na ustavičný vývoj vědeckého poznávání - pan redaktor Slánský nepřijal. Po tomto rozhovoru, k němuž došlo počátkem března, bylo zřejmo, že výsledek našich podání v tiskovém odboru nebude příznivý. Neočekávali jsme příznivou změnu ani od skutečnosti, že ministerstvo informací postoupilo obě naše žádosti k vyjádření ministerstvu školství a osvěty. Tento postup znamenal, že naše žádosti putovaly od Anáše ke Kaifášovi. I kdyby bývalo ministerstvo školství podalo posudek nám příznivý, nebylo by jím ministerstvo informací vázáno; v řadě případů rozhoduje samo, bez slyšení jiných ministerstev. Ale příznivé stanovisko ministerstva školství nedalo se očekávat z toho důvodu, že kompetentní úředníci vyjadřují oficiální mínění odpůrců. Strama ve sporu zúčastněná stala se tak arbitrem ve vlastní při. Tato křiklavá inkompatibilita je bohužel možná v poměrech, kdy ani znalci ústavního práva nejsou zajedno v tom, zda a do jaké míry platí občanské svobody zaručené ústavní listinou /zejména co do volnosti projevu a co do svobody vědeckého bádání/ a do jaké míry záleží na vůli či svévoli úřadu.

Bez naděje na úspěch, ale s vědomím povinnosti vykonat vše co třeba, obrátili jsme se i na ministerstvo školství. Referent pověřený vyřízením našich žádostí postoupených tomuto ministerstvu, prohlásil, že o nich bude rozhodnuto podle směrnic udělených mu vyššími místy. O jaká vyšší místa jde, zůstalo i v tomto případě zahaleno úředním tajemstvím.

Dne 13. června 1947, tedy po více než 4 měsících od podání žádostí, došla konečně písemná odpověď ministerstva informací na naše podání. Dopis ministerstva, datovaný 6. června 1947 a nesoucí číslo 23.986/47 T.O. zní takto:

V Praze dne 6. června 1947.

Tit.
Spolek "Česká společnost rukopisná"
v Praze I, Konviktská 13.

Ministerstvo informací /tiskový odbor/ nebere na vědomí Vaše oznámení ze dne 10. ledna 1947, že hodláte vydávati neperiod. tiskovinu v časopisecké úpravě s názvem "Zprávy české společnosti rukopisné" a neuděluje Vám žádané povolení k jejímu tisku, poněvadž s hlediska účelného hospodaření papírem není potřeba vydávati zvláštní časopis spolkový s poměrně malým počtem zájemců. Pokud by šlo o vskutku hodnotné vědecké studie o Rukopisech a otázkách s nimi jakkoli souvisejících, mají jejich autoři možnost otisknouti je v příslušných odborných časopisech již vycházejících.

Pokud jde pak o "Oběžník České společnosti rukopisné", je z jeho obsahu patrné, že nejde o neperiodickou tiskovinu v oběžníkové úpravě, nýbrž v úpravě časopisecké a již z toho důvodu a z důvodů shora uvedených nelze ani tuto tiskovinu povolit.

Přednosta:
Dr Bauer v.r.

Za správnost vyhotovení
Regal.

Uzavíráme tuto zprávu slovy Josefa Jungmanna z roku 1810: "Ještě Slované otročí; ale Bůh dá i tomu konec."

U.

Prof. Ing. Karel Andrlík:

4/ Chemie o Rukopisech.

/Dokončení./

Níže uvedená stať byla vysázena v 3. čísle Oběžníku, jež nevyšlo z důvodů popsaných v předchozí stati. Zde ji nezkráceně uvádíme, protože představuje dokončení první části otištěné v Oběžníku č.2/.

Jinými cestami, na konec však ke stejnému výsledku - to jest k potvrzení pravosti RZK - ubíral se výzkum fotochemický, jehož korunou jsou práce univ. profesora Dra Vojtěcha.

Již prostá fotografie p o p i s n á je s to doplniti novými zjištěními obraz, vnímaný pouhým okem. Když byl RK po prvé fotografován J. Rokosem 1861, přinesly získané obrazy mnohá překvapení. Zřetelně na nich vystoupila některá nejasná místa až dosud špatně čtená, zejména vynikl kontrast pozdějších přípisů a oprav provedených Hankou. Po druhé byl RK fotografován Husníkem roku 1889, za použití modrého filtru komplementárního na barvu písma RK /jež je, jak známo, rezavě žlutá až hnědá/. Husníkovy

fotografie zachytily RK neobyčejně výrazně a posloužily také I.B. Maškovi - kromě originálu - k jeho jedinečnému rozboru a vyvrácení t.zv. "proužkového důkazu" Gebauerova. Husník fotografoval roku 1889 též RZ.- K fotografickému zkoumání RZ přikročil roku 1913 Ing.B. Střemcha, jenž na žádost Davorina Žunkoviče fotografoval RZ s cílem zjistiti zda RZ je palimpsest, jak tvrdil Petruszewicz v roce 1875, či nikoli. Při těchto pracích zjistil m.j., že domnělý zbytek "vyškrabaného písma" je písmo prosáklé s druhé strany listu. Fotografii RZ zabýval se též Horák. Všechny tyto pokusy lze uhrnem označiti jako fotografii dokumentární, popisnou, zachycující povrch Rukopisů, nepronikající však do jejich nitra.

Novou epochu na poli f o t o c h e m i c k é h o v ý z k u m u značí moderní fotografování neviditelnými paprsky. Tato výzkumná metoda opírá se o použití paprsků nacházejících se za fialovým i za červeným koncem spektra. Mezi paprsky za fialovým koncem spektra, jež všechny nejsou ve svých účincích ještě zcela probádány, je skupina t.zv. z á ř e n í u l t r a f i a l o - v é h o. Záření ultrafialové je neviditelné. Je možno uměle je vyrobiti na př. rozřhavením rtutových par elektrickým proudem. Každé světlo je při dopadu na nějaký předmět zčásti odraženo, zčásti absorbováno. Ultrafialové krátkovlnné paprsky jsou však rozdílně absorbovány i takovými látkami, jež jinak absorbují stejně dlouhovlnné paprsky obyčejného světla. To znamená, že na př. dvě látky v obyčejném světle na pohled stejné objeví se při ozáření paprsky ultrafialovými jako látky různého složení.

Tímto způsobem dají se velmi rychle rozeznati na př. oleje, papíry, barvy a jiné hmoty, jež v bílém světle se jeví jako shodné, ale jejichž hmotná podstata je různá.

Čtenář se nyní nepochybně optá, jak tuto rozlišovací schopnost ultrafialového záření postihneme, když přece jde o paprsky neviditelné?

To se může státi buď obtížnou cestou fotografie přímé, nebo snadněji methodou nepřímou, t.zv. f l u o r e s c e n ě n í . Podstata fluorescence tkví ve vlastnosti některých hmot měniti dopadající ultrafialové záření krátkovlnné v záření dlouhovlnné - viditelné oku. Fluorescenční záření dá se fotografovati, při čemž fotografická deska zachytí - zejména při použití vhodných filtrů - i fluorescence slabé, okem těžko postižitelné. Ozáří-li se na př. pergamenový rukopis ultrafialovými paprsky, tu zejména intensivně fluoreskují hmoty organické /pergamen/, kdežto látky minerální /na př. kovové inkousty/, fluoreskují slabě. Fotografie takto fluoreskujícího rukopisu zachytí pak i písmo, jež zraku nebo obyčejné fotografii zůstalo by skryté.

Jinou skupinou krátkovlnných paprsků jsou známé p a - p r s k y R o e n t g e n o v y . Mají tak krátkou vlnovou délku, že pronikají hmotou různých předmětů a ve stínových obrazech, zachycených na stínítku nebo na fotografické desce, rozliší hmotné složení prostředí, kterým procházejí. Procházejí přirozeně nerušeně organickou hmotou jako je pergamen; nesnadněji procházejí kovy, zejména kovy těžkými.

Paprsky i n f r a č e r v e n é jsou neviditelné paprsky

dlouhovlnné, nacházející se za červeným okrajem spektra. Tyto paprsky hrají důležitou roli ve vojenství; pronikají mlhou, kouřem, lze jimi fotografovati za tmy. Dvě zajímavé novinky americké armády, vyzkoušené v této válce proti Japonsku - "sniperscope" a "snooperscope" spočívají na principu infračervených paprsků /Sniperscope je puška vybavená miřidly, umožňujícími vyhledání cíle za tmy; snooperscope je optický přístroj, namontovaný na zvláštní přílbě, umožňující pozorování za noci./ S hlediska zkoumání psaných textů je významné, že na rozdíl od paprsků ultrafialových pronikají paprsky infračervené do hloubky pozorovaného předmětu; je tedy možno fotografovati jimi i to, co je pod povrchem. Jich zviditelnění prostředkuje fotografická deska, opatřená emulsi citlivou na tyto paprsky.

Při zkoumání RZK bylo profesorem Dr. Vojtěchem použito všech tří druhů paprsků: ultrafialových, Roentgenových a infračervených. Popud k těmto pracím dala r. 1913 Česká akademie věd a umění, která ke stoletému jubileu nálezu RZK /1917/ hodlala vydati jejich přesné fascimilové snímky. Profesor Dr. Vojtěch přistoupil k této práci s vírou v padělanost Rukopisů. Napsal o tom: "... jako téměř všichni z naší generace byl jsem i já přesvědčen, že Rukopisy jsou padělány. Zvláště přispěl k tomu zpráva Dolanského o nalezení tak zvaného kryptogramu „Hanka fecit r. 1899..."

První orientační práce provedl prof. Dr. Vojtěch v lednu 1914. Válka však jeho činnost přerušila. K jejímu obnovení se vrátil až v míru. Bylo to na prospěch věci, neboť - jak prof. Dr. V. líčí - "methody fotografického zkoumání se zatím zdokonalily, mohl jsem si opatřiti příslušné přístroje a získati nové zkušenosti." - Hlavní výzkumné práce byly učiněny v r. 1927 a na počátku r. 1928. Celkem bylo zhotoveno na 400 snímků, pořizovaných jak paprsky viditelnými při použití různých filtrů, tak i paprsky neviditelnými.

Na žádném z obou Rukopisů nenalezly se stopy po vyškraibaném písmu; nebylo prokázáno, že by Rukopisy byly palimpsesty. Roentgenogramy jasně ukázaly odchylnost inkoustu použitého u RZ od inkoustu, jímž psán RK; železitá substance inkoustu RK propustila Roentgenovy paprsky, kdežto inkoust RZ Roentgenovy paprsky zadržel; tím byla v inkoustu RZ prokázána přítomnost kovu větší hustoty než je železo. Jak již bylo vyloženo, písmo RZ obsahuje sloučeninu mědnatou. Na roentgenogramech vystoupily jasně sloučeniny těžkých kovů v iniciálkách /rumělka a minium/.

Zvláštní pozornost věnoval prof. Dr. Vojtěch proslulému "kryptogramu Hanka fecit", který již v r. 1911 označil Zunkovič jako klam. Prof. Dr. Vojtěch fotografoval příslušné místo RZ mnohokrát, při různém směru osvětlení, za použití různých paprsků a různých filtrů a ve značném zvětšení. Výsledkem zkoumání bylo, že tak zv. "Hanka fecit" definitivně se ukázalo být buď osudným omylem nebo podvodem. Tak skončil důkaz, který spolu s "berlínskou modří" přivodil rozhodující zvrát v mínění české veřejnosti na zlomu století a vedl k proniknutí názoru, že RKZ jsou falsa. Dnes je prokázáno, že v té spleti čar, různými barvami provedené, Hanka podepsán není.

Vojtěchovy výzkumné fotografie vyvrátily také jednou pro

vždy Gebauerův tak zvaný "proužkový důkaz". Silně zvětšené výzkumné fotografie proužků ukazují, že bylo psáno až ke kraji nezkomoleného původního listu pergamenu; lze na nich dokonce jasně rozoznati místo, na němž bylo písmo strženo.

Výsledky, k nimž prof. Dr. Vojtěch dospěl, byly ovšem nemalým překvapením pro ty, kdož od fotochemického zkoumání očekávali pro RZK "hřeb do rakve". Byla zda fakta, získaná bezvadným vědeckým postupem a nebylo možno sprovoditi je se světa. Byl tedy učiněn aspoň pokus neutralisovati je. To se stalo tím způsobem, že k Vojtěchovým fotografiím, vydaným r. 1930 Unii, přidány byly "Poznámky", psané odpůrcem pravosti, profesorem V. Flajšhansem, jenž - jak známo - není ani chemik, ani fysik, nýbrž filolog. Profesor Flajšhans shrnul v Poznámkách vše, co odpůrci RZK kdy vytýkali, bez zřetele k materiálu, který snesla obrana. Opakoval námitky dávno překonané a vyvrácené. Oproti tomuto zastíracímu verbalistickému pokusu tím výmluvněji se uplatňuje suchá mluva fakt, jež kniha podává na fotografických tabulích Vojtěchových. Ta se nedají oddisputovati.

5/ Zpráva o Rukopisu Chebském.

138
38

Následující stať je toliko výtahem z obšírnější zprávy, podané na XIII. valné hromadě Společnosti:

Roku 1945 byly při obsazování pohraničí zajištěny pergamenové proužky, pocházející ze svazků aktů, obsahujících listiny o sporu města Chebu s řádem německých rytířů. Proužky objevil archivář Dr. Sturm, restauraci provedla Dr. Mladějovská a zjistila, že zlomky představují trosky rukopisu české legendy o blahoslavené Anežce, dceři Přemysla I. Dochovaný text zlomků nemá dějové souvislosti. Zachycuje pomazání Anežky a její rozmluvu s řádovou sestrou, výpravu Přemysla II. proti Rudolfovi Rakouskému a jeho zabití /1276/, pak návrat z Říma a její smrt /kterou kladou k r. 1366/ - ale zde je rasura a nedokončené popsání zázraku.

Celý fragment má 95 veršů na třech listech, z nichž dva jsou neúplné. První list se skládá ze dvou celých částí, druhý list je zlomek 8 proužků, které vznikly rozřezáním listu svisle na půl a vodorovně čtyřmi řezy; tak vzniklo 10 kousků, ale zachováno je 8. Podobně je rozřezán list třetí, u něho se však dochovalo všech 10 kusů. Velikost pergamenu: dvojlist RK, postavený svisle.

Na pergamenu jsou patrné vpichy, které sloužily k linkování; linky naznačeny rydlem. Také rámování stránky je provedeno rydlem. Písmo je větší než písmo v RK; je goticky lomené naproti zaokrouhlenějšímu drobnějšímu písmu RK. Verše jsou od sebe odděleny tečkou. Rozdělování slov naznačeno rovnítkem, tence provedeno

deným. Slova na konci řádků často překračují rámování. V rukopise je jedna velká červená iniciálka P a několik začátečních velkých písmen označených červenou čarou nebo červeně obtažených.

Vzhledem písma hlásí se rukopis do 14. století. Ze zvláštních znaků Rukopisu Královodvorského /vytýkaných tomuto rukopisu odpůrci/ má rkp. Chebský ten, že zachovává vedle spřežek starší pravopis jednoduchý, kdy č, š, ř, a ž se psalo jednoduchými písmeny. Rukopis nemá přesnou pravopisnou soustavu, čte se podle smyslu. Jotace je v něm vyznačena "y"; v RK však měkkým i. Toto "y" značí v RCh měkčení: bozye, tyelo. Ale několikrát užito i měkkého i: tobie, sobie. Osobní zájmeno zvrtné sye píše se s "y" - ale ke konci zlomku asi čtyřikrát s "i".

V rukopise je dlouhé "s" i koncové kulaté "s" jako v RK. Dvě dlouhá "s" označují "š" /sessla = sešla, zpowiedawsse/; ale dvě dlouhá "ss" jsou psána i tam, kde se čte "s" /mussyli, wzneysse/; ve slově "dessyet" jsou dvě dlouhá "s" a "y", kterým se značí "š". Pak "myesyeczye" - jedno dlouhé "s" a "y"; je to obdoba Gebauerova "sluncie" a "vsie". - Koncové kulaté "s" je na konci slova: hlas. Ve slově "as" nutno čísti "až".

Spřežka "ř" je psána rz: katerzyna.

Zajímavá je spřežka "cz", značící č: rzeczena, czasie, strucznye. Avšak tatáž spřežka se píše za "c": w nemoczy, bez pomoczy ... Jak již poznamenáno, dvě dlouhá "s" značí podle smyslu buď "š" nebo "s" /rakusskem, wedessta/; jedno dlouhé "s" však nutno naopak čísti jako "š" - otewrzyesy. Příslovce wezdy z RK je psáno wessdi s dvěma dlouhými "s".

Rukopis Chebský rozmnožuje doklady, které dokazují oprávněnost stanoviska obránců Rukopisů, že každý středověký písař zanechával v rukopise kus svého názoru na pravopis řeči; tyto názory se až do Husovy reformy značně lišily; nebylo ustálených pravidel a čtenáři četli podle smyslu slov.

6/ Na pamět Josefa Ladislava Píče.

19.I.1847 - + 19. XII. 1911.

S vývojem české a slovanské vědy archeologicko-prehistorické je navždy nerozlučně spjata mohutná osobnost J.L. Píče, od jehož narození uplynulo 19.I. 1947 sto let. Ba možno říci, že bez Píčova jedinečného díla nebyly by naše archeologie a prehistorie dosáhly nynější vynikající urovně a nejlepší pověsti ve světě. Původním školením historik, ovládající zejména dějiny slovanské a státoprávní, vyrostl záhy ve skvělého archeologa a prehistorika

a v tomto směru je Píčov význam v mnohém průkopnický.

Píčovým úmyslem bylo připojit k Šafaříkovým "Starožitnostem slovanským" vylíčení hmotné kultury starých Slovanů na základě pramenů historických a archeologických. Poněvadž však dosud získaný chudý archeologický materiál k tomuto úkolu naprosto nedostačoval, podnikl Píč za pomoci svých přátel /Hellich, Požarecký, Vaněk, Felcman, Hlávka/ přímo obrovský dvacetiletý soustavný výzkum země České v rozměrech, jímž nebylo tehdy rovných ani v cizině, a které v souhrnu u nás nebyly dodnes překonány. Výsledkem a pomníkem tohoto Píčova dvacetiletého nadlidského výkonu jsou skvělé a r c h e o l o g i c k é s b í r k y m u s e a č e s k é h o v P r a z e , jejichž instalace podávala výstižný obraz pravěku země České. Píčem získaný materiál tvoří dodnes hlavní část musejních sbírek a podstatně se o ně opírá naše i středoevropská prehistorie. Zasluhou Píčovou také bylo, že své výzkumy zachytil pečlivě v nálezovém archivu a kartograficky, dále že bezprostředně po provedených výzkumech přikročil k uveřejnění svých objevů.

V mnohých jeho pracích zvláště významné místo zaujímají rozsáhlé "S t a r o ž i t n o s t i z e m ě č e s k é ", které souborně v řadě objemných svazků a v krásné úpravě podávaly slovem i obrazem vše, čím se země Česká archeologicky dosud projevila. Úchvatný je způsob, jímž Píč dospíval ke svým svérázným závěrům; nezapřel historika, postavil se proti metodě typologické a proti pojímání prehistorie na podkladě přírodovědeckém, jako základu jedině rozhodujícím. Méně stopoval jednotlivé kultury a různá údobí pravěku z časového jejich určení, za hlavní podklad své prehistorie položil hledisko národopisné. V archeologii hledal především "stopy národů v jejich vývoji na tom základě, že v hrobech pohřbeni jsou lidé, kteří za živa mluvili národním jazykem svým, měli víru svou, která se jeví v ritu pohřebním a měli národní kroj svůj, jehož pozůstatky zachovaly se v hrobech..." Toto přímočaré ethnograficko-historické hledisko Píčovo vzbudilo v tehdejších našich archeologicko-prehistorických kruzích houževnatý odpor; různé pojímání základů české vědy prehistorické a odchylné způsoby práce rozdělily naše vedoucí pracovníky ve dvě skupiny: Píčovu školu "musejní" a školu "univerzitní" v čele s L. Niederlem, s níž se Píč nesmlouvavě utkával v tvrdých vědeckých půtkách.

V zápalu boje tvrdil na příklad L. Niederle v r. 1897 /Na obranu/, že "kdo ještě nyní vyhledává a vykopává stopy Záboky a referuje o tom ve vážném časopise" /Píč, Památky archeologické 1893/ toho "přece nelze míti za badatele, který pracuje vážně a s dostatečným porozuměním cíle a prostředků nauky archeologické." Důsledky těchto bojů odrážejí se dodnes v české prehistorii a zabranují, aby význam Píčov byl spravedlivě doceněn, třebaže naše generace již plně uznává jeho nadměrnou průkopnickou práci po stránce prehistorické i praktické archeologie.

Početná obec přátel RZK má zvláštní příčinu, aby vzpomněla vděčně tohoto skvělého slovanského badatele. Píč po stránce archeologicko-prehistorické položil pevný most k uznání a pochopení starobylosti RZK. Obráně RZK dostalo se té cti, že vedle nesmrtelných Šafaříka a Palackého čítá do svých řad i nesmrtelného Píče; badatele, který za pravdu R položil svůj život.

Připomeňme si v rámci této jubilejní vzpomínky závěrečné události Píčova života. - V září roku 1911 podnikl Píč cestu za hranice se dvěma listy RK, s rukopisem "Sermones" a s fotografií legendy o sv. Jiří, aby seznal úsudek zahraničních paleografů, především paleografů francouzských. Věrný druh Píčov, prof. Dr. Kryštůfek v úvodu knihy "Píčov poslední odkaz" z roku 1914 prostými, ale lapidárními slovy líčí pohnutky této Píčovy cesty: "... Jako při líčení pravěku byly Píčovi jako empirikovi par excellence vodítkem vykopávky, tak i v líčení dějin pozdějších, kdy svítá již světlo dějin, chtěl práci svou míti dle možnosti opřenu o památky soudobé. - A jelikož v něm nikdy neumřela víra v pravost Rukopisu Královédvorského, chtěl i této památky užití jako pramene pro svůj nový svazek Starožitností, o němž pracoval."

Odborníci, kterým Píč v Paříži listy RK předložil, byli: Camille Couderc a Omont z Bibliothèque Nationale, dále profesori Elię Berger, M. Chatelain a Maurice Prou. Jejich dobrá zdání vyzněla rozhodujícím způsobem pro pravost, přestože - jak se dovídáme z deníku Píčova - temperamentnost p. Louis Legera, se kterým Píč v Paříži rovněž vešel ve styk, v prvních dnech poněkud pokazila ono objektivní prostředí, jež Píč v Paříži hledal. Berger kladl RK na počátek XIV. století; Chatelain na konec XIV. až na začátek XV. věku; Prou datoval RK do XIV. století, rovněž tak Couderc.

Z Paříže odebral se Píč do Milána, kde si vyžádal dobrá zdání ředitele historického archivu Dra Ettore Vergy a ředitele Ambrosiánské knihovny Msgre Achille Rattiho. Dr Verga položil RK na počátek XIV. století. Monsignore Ratti /potomní papež Pius XI./ datoval Rukopis /podobně jako Chatelain/ do XIV. až XV. století; projevil při tom názor, že inkoust podobného zabarvení viděl v krajinách dolnorýnských na rukopisech flamandských.

Dne 17. prosince 1911 uveřejňuje Píč v Národní politice slavný článek "Rukopis Královédvorský před mezinárodním soudem paleografů skvěle obstál". Nazítří po tomto článku vyšel posměšný článek "septimánův" v Čase a musejní výbor odložil projednávání Píčovy zprávy. Den nato se Píč zastřelil. Možno říci, že zahynul způsobem typickým pro české poměry: byl uštván vlastními krajany.

Člověk odešel, dílo trvá. Význam tohoto díla pro českou a evropskou archeologii byl oceněn i v cizině. Vedle České akademie a Královské české učené společnosti byly to zejména vědecké ústavy ruské /Akademie a učené společnosti v Moskvě, Petrohradě, Oděse, Rjazani/ a polské, které čítaly Píče ke svým členům.

Obrovské je dílo Josefa Ladislava Píče v české vědě archeologicko-prehistorické, která dosud z jeho odkazu žije. Dávno už necítíme rozdíl "vědy museální" a "universitní"; naše prehistorie šťastně vyrůstá právě z naprostého sloučení toho, co v bojích za doby Píčovy věcně rozdělovalo. Jen uznání starobylého původu RZK, pro něž Píč tolik vytrpěl, nespolutvoří dosud základ starožitností slovanských, jak káže pravda a naše povinnost národní a slovanská,

František Adámek

Článek archeologa F. Adámka, z něhož je vyňat hořejší výťah, byl napsán a vysázen před jubilejními slavnostmi Píčovými, zahájenými v lednu 1947. Jako doplněk k němu dlužno uvést ještě toto: Projevy slavnostních řečníků v Museu, přednesené představiteli dnešní archeologie, vyzněly v manifestační přiznání k Píčovi a k jeho dílu. Zejména pozoruhodné byly projevy, učiněné dne 19. III. 1947 v Museu na Píčově výstavě. Oficiální mluvčí musejních archeologů vyznali otevřeně, že se vracejí zpět k Píčovi a navazují naň jak pokud jde o jeho metody vědecké tak i o výsledky, k nimž dospěl. Dnes padla představa, proti které Píč své doby marně bojoval, jakoby totiž pro určitou dobu platila v Evropě v daném území určitá a nejiná kultura a ta že k určitému datu úhrnem a jako na povel se přeměnila opět v kulturu jinou. Ředitel pravěkého oddělení Národ. musea výslovně řekl ve svém projevu, že Píč byl veliký vědec i člověk; když po 35 letech se ukazuje správnost jeho vědeckého díla, je to svědectví o jeho genialitě.

Žádný řečník se však slovem nedotkl důsledků, jaké z této dalekosáhlé rehabilitace Píčovy práce plynou pro Rukopisy. Překvapilo také, v jak skrovném rozsahu byly obsáhlé a vřelé proslovy našich archeologů o Píčovi reprodukovány v tisku.

7/ Sto let od úmrtí Josefa Jungmanna.

Když v červenci roku 1873 došlo v Praze k oslavám stých narozenin Josefa Jungmanna, stala se tato jubilejní příležitost celonárodní manifestací ojedinělého významu. "Již slavnostní podvečer" - píše o tom Zákřejs v Osvětě - "uchvátil každého netušeným obdivem; neboť počet světloňošů při pochodnovém průvodu, beroucím se po nábřeží a Ferdinandovou třídou k náměstí P. Marie Sněžné, kde stála prozatímní socha Jungmannova, zvící příštího pomníku, přesahoval šest tisíc. Avšak počet hlavního průvodu dne 13. z Letné přes Příkopy, Ovocnou ulicí a kolem téhož pomníku přes Ferdinandovu třídu na nábřeží postupovavšího obnášel kolem padesáti tisíc hlav ze všech tříd národa, ač smí-li u nás o třídách národa býti mluveno. Vrcholem slavnosti pak byla řeč, kterouž při památníku k českému národu pronesl doktor Rieger. Odpolední společná hostina soustředila zástupce všech Slovanův a důležitosti při ní nabyly přípitky Palackého, proslovený na počest zásluh Jungmannových a bratrské přípitky jihoslovanských hostí....".

Porovnejme obraz, podávající se z tohoto úryvku líčení Jungmannových oslav z doby nesvobody, se skrovností jubilejních projevů letošních, učiněných ke dni 14. listopadu. Tentokrát nebylo celonárodní manifestace. Nebylo také jinოსlovanských hostí. Není tak důležitý rozdíl v zevních znacích porovnávaných oslav, ač i ty mají svou váhu. Neběží o pochodnové průvody. Jde především o obsah toho, co při letošní oslavě bylo psáno a prosloveno. Zznamenejme proto především v krátkosti hlasy, jež v českém denním tisku k tomuto jubileu zazněly:

Nad průměr vynikly dva referáty: Národního Osvobození a Lidové Demokracie.

V Národním Osvobození Emanuel Chalupný, zasloužilý průkopník Jungmannovy rehabilitace, podal hutný příspěvek, v němž zobrazil skutečnou Jungmannovu velikost a vytkl české veřejnosti dluh, který vůči Jungmannovi má. Chalupný vytýká, že ani Jungmannovo vytvoření moderního českého jazyka nebylo dosud ve svém ohromném rozsahu a dosahu zjištěno; říká, že "ta práce, až bude vykonána, uvede svět v úžas tak, jako jej uvedl kdysi v úžas obrovský rozsah Slovníku."

Znameníť úvodník o Jungmannovi, nadepsaný "Genius národního obrození" napsal do Lidové Demokracie Milo Pražák. I on vytýká nedocenění Jungmanna a líčí pravý jeho význam na pozadí ideového střetnutí romantismu s osvícenstvím; odmítá odsouvání Jungmanna na prospěch Dobrovského.

Klidnou střízlivou vzpomínku přinesly Svobodné Noviny z pera F.Trávníčka. Autor jako filolog soustředil se hlavně na hodnocení zásluh jazykozpytných. Činí tak slovy uznání, jež nebývalo pravidlem u odchovanců Gebauerovy školy. Porovnává je ukoly Dobrovského a Jungmanna, zdůrazňuje, že Jungmannovi připadla část nepochybně obtížnější; ukazuje na jeho "opravdový tvůrčí rozmach spojený s velkorysou odvahou". O sporu o Jungmanna pomlčel.

V Práci z 16.XI. /u ostatních cit. listů, kde není uvedeno datum běží vždy o vydání z jubilejního dne, tedy 14.XI./ věnoval F.Hampl Jungmannovi celostránkový článek "Osvoboditel české řeči". Spor o Jungmanna se autor nedotkl. Ale jeho vřele psaná úvaha, vhodně doplněná básní J.E.Wocela z r. 1847 a Jungmannovými výroky jistě vykonala dobré poslání v širokých vrstvách.

Mladá Fronta vynikla nade všechny listy rekordní krátkostí svého zastrčeného sloupku o Jungmannovi, čítajícího 14 řádek.

Zemědělské Noviny přinesly několik vlídných vět o "šlechtiteli jazyka".

V Obraně lidu Dr František Šimek zdůraznil zásluhy o jazyk, přednosti Jungmannovy ve srovnání s Dobrovským a jeho polonofilství a rusofilství. - Tentýž autor však v týdeníku Svobodný zítřek z 13.XI. vytýká Jungmannovi víru v pravost RZK, jež prý "rušivě zasáhla do jeho prací".

Svobodné slovo vzpomnělo Jungmanna v jubilejní den na 4 místech. Ten, kdo pro své velké vědomosti zejména byl povolán

ke zhodnocení Jungmanna, V. Flajšhans, napsal v úvodním článku podivnou, nic neříkající causerii, v níž toho o Jungmannovi bylo málo. Za to se soustředil na dávno překonané a vyvrácené "paralely" - což je známý Flajšhansův koníček v rukopisném sporu. Dle Flajšhans je stíhání nepřátel v Záboji "doslova opsáno z Jungmannova překladu Lenory". Neviní však z toho Jungmanna, nýbrž jeho vrstevníky. Flajšhans by byl dobře udělal, kdyby oba texty hned vedle sebe otiskl. Jako známý "paralelář" nemohl Flajšhans v této "jubilejní vzpomínce" zapomenout ani na Chateaubrianda.

V témže vydání Svobodného slova více porozumění a skutečného uctění Jungmanna přinesl feuilleton "Člověk Jungmann" podepsaný "fc". Tentýž autor vhodně připomněl též v denní kronice památný výrok Jungmannův z r. 1810 - "já třeba v chlévě češtinu učit budu". V rubrice "Kultura" bylo pak otištěno Kollárovo "Zalkání nad smrtí J.J."

Mimo týdeník S.Z. dva deníky považovaly za vhodné přičinit ke slovům uznání a kladného hodnocení Jungmannova díla výhrady a osočení, v nichž zračí se vliv někdejších kampaní protijungmannovských. Byly to listy Právo Lidu a Rudé Právo.

V Právo Lidu zhodnotil Karel Polák v článku "Tichý genius" buditelské zásluhy Jungmannovy. Uvedl, že jak v slovníku tak v bibliografii nebyl Jungmann dosud předstižen nikým ani z našich současníků a celých jejich organizací. Uvádí též přehled děl k Jungmannovu výročí vydaných nebo přichystaných /Vladyka, Marek, Dolanský, Vodička, Havránek/ a vytýká nedostatek vydání některého vlastního spisu Jungmannova či jeho korespondence. "Avšak Masaryk a jeho vyznavači stihli Jungmanna přísnou mravní výtkou nedostatku pevné povahy, také za jeho pravděpodobnou účast při padělků rukopisném, který se ovšem zcela hodil do rámce Jungmannovy podzemně a zároveň umělecky translátorské odbojové činnosti" - praví Polák. Pak následuje nejapná Poláková věta, v níž autor jaksi blahovolně udílí Jungmannovi odpustky i za špatný charakter i za "pravděpodobnou účast na padělků" podivuhodnou argumentací "ale kdo by nechápal Jungmanna dnes, když jsme znovu prožili útlak tajné policie a poznali jak je třeba si počínat, aby se Čech udržel na vlivném místě ... Takové zkušenosti patrně už vyřešily trapný mravní spor, v němž nebylo dáno Jungmannovi ani vyhnanství ani mučednická smrt, nýbrž vítězství práce a života všemu navzdory a všemi prostředky."

Ten spor je trapný - ale pro ty, kdo Jungmannovu památku kdysi napadli. A nedá se vyřídit nějakými blahovolnými kompromisy chápaných a odpouštějících Karlů Poláků. Necht je dobojován do konce. Zásada "účel světí prostředky" byla právě do krajnosti uplatněna kritiky Jungmannovými z tábora odpůrců Rukopisů, kteří vskutku používali všech prostředků ke snížení cti buditelů - až do klamů s berlínskou modří a s "Hanka fecit". Zahalené narážky na kollaboranství, jež prý lze prominouti, míjejí určený cíl. Ale vynucují otázku: proč je takové hrobové ticho u fakta pro české kollaboranství nejzávažnějšího - jakým byl historický článek Huberta Gordona Schauera, doporučující, aby se český národ nevysiloval marným bojem, ale přimkl se k silnějšímu sousednímu národu německému? Schauer byl právě mluvčím těch, kdo Jungmanna napadli.

Do Rudého Práva napsal jubilejní vzpomínku Mil. Novotný nadepsanou "Sté výročí života J.J.". Ke slovům uznání připojuje i Novotný, ale zahalenější formou, výtky Jungmannu člověku. Rekl v závěru: "Z díla psaného člověkem pro věčnost, z jeho věčných hodnot nemizí nic, i když se člověk Josef Jungmann v svém životě dopustil některých omylů /víra v spasitelnost časoměrného básnictví, napjatý poměr k Josefu Dobrovskému, lehkověrnost pokud šlo o Váceslava Hanku a jeho rukopisné padělky/ pro něž byl dáván některými jeho vykladači a soudci i jeho přízvisku tichý genius - v duchu celého jeho života, jak jsem se jej pokusil naznačit - opět smysl dvojlomý, dvojklaný, rozeklaný."

Ta rozeklanost, dvojlomost, Novotnému nepochopitelné "splývání rozumářství i romantismu" je právě dokladem malosti Jungmannových kritiků. Nemohou postihnout velikost osobnosti, která všestranností geniálního talentu, šíří zájmů a svým svérázem prostě nevejde se do připravených kadlubů kritického škatulkování. Způsob jakým se Novotný a Polák ve svých jubilejních vzpomínkách Jungmanna dotkli, je dědictvím osudné kampaně, která před lety dala u nás jméno Jungmannovo do klatby. Tato kampaň, v níž neběželo jen o Jungmanna, nýbrž o samotný smysl českého obrození, souvisí úzce s rukopisným sporem. Proto o ní několik slov:

Když v druhé půli 19. století nastoupil český realismus cestu za "osvobozením národa od falešné rekopecty", stal se Josef Jungmann cílem soustředěného náporu s několika stran. Jungmannovo dílo vadilo novému dogmatu o smyslu českých dějin; vadilo též novému dogmatu o české prosodii; v první řadě však vadil Jungmann jako autorita obráncům ve sporu o Rukopisy. Bylo nutno jeho památku snížit a jeho význam utlumit. Nejostřejší útoky proti Jungmannovi vedl v devadesátých letech univers. profesor Král. Král byl typem doktrináře, který předpisoval básníkům prosodická pravidla. Zle zkritisoval Erbena, protože Kytice se těmto pravidlům přičila. Připamatujme si výrok Jungmannův: "Neposvátné prsty gramatiků nedotýkejte se jejich /básníků/ varyta." Je mimo diskusi, či názor je dnes moderní - zda Jungmannův požadavek, tvůrčí volnosti, nebo recepty Královy. Ale Král šel ve svém útoku na Jungmanna tak daleko, že zkreslil jeho účast v historickém sporu mezi přízvukem a časomírou. Obvinil ho /přejímaje staré nedoložené křepky/, že k napsání "Počátků" navedl nezkušené mladíky /Palacký, Šafařík/ proti Dobrovskému a sám zůstal skryt v pozadí. To vytkl Král jako charakterovou vadu. Marné bylo vyvracení provedené M.Červinkovou Riegrovou, která r. 1894 otiskla důležitý dopis Šafaříkův, marné pronikavé studie Chalupného. Královi spolupracovníci a druzi z rukopisného boje nepřetržitě opakovali snižování Jungmanna jako člověka. Kéž by jen literární kritikové šli vždy do pramenů a co vytěží, také veřejnosti předali. Na doklad Jungmannova věcného pojmání sporu přízvuk kontra časomíra buď zde připamatován významný názor Jungmannův v dopise A.Markovi z 24.2.1818. Ve sporu o časomíru považuje Jungmann za rozhodce hudbu. "Hudba jediná to rozsoudí" - napsal Jungmann 6 let před narozením Bedřicha Smetany. Fráze o špatném charakteru Jungmannovu staly se obecným přesvědčením; opakoval je na konec kde kdo - stejně samolibý rétor Arne Novák jako středoškolský studentík, reprodukuje to, co slyšel od profesora. Tento úspěch lživé propagandy v českém národě je jednou z psychologických záhad, kterou /a ještě jinými/ měl by se obírat některý sociolog. Degradování Jungmanna bylo znakem důležité společenské přeměny; znamenalo

zeslabení tradičního duchovního vlivu spisovatele-buditele - do popředí vstoupila důležitost činného vedení lidí a záměrného organisování veřejného mínění. Methody, jichž při tom užito, vyvolávají vzpomínku na Machiavelliho a Goebbelse současně. Lež mnohokrát opakovaná přijata národem posléze jako pravda.

V letech 1908 až 1912 vystoupil na obranu Jungmannovu E. Chalupný. Vyvrátil tvrzení Jungmannových hanobitelů na základě studia pramenů; novými poznatky doložil velikost Jungmanna jako vědce i člověka. Ale jeho práce neměla náležitého ohlasu. Proti Jungmannovi psalo se dále. Dodnes je česká literární historie prosycena protijungmannovským duchem. Na doklad toho několik citátů z autorů, kteří jsou považováni za sloupy literární historie a jejichž spisy jsou běžně používány příručkami.

J. Jakubec praví na příklad /"Dějiny literatury české", díl II. z r. 1934/:

"Realistická kritika redukovala také ustálenou představu o Jungmannovi jako o světecké postavě české literatury. Jeho povaha nebyla bez stínů ..."

"... Jako středověké cítění náboženské byl také Jungmannův nacionalismus nekritický a nespravedlivý k těm, kdo s ním nešli k stejnému ideálu touž cestou a volili k tomu jiné prostředky - zejména spojovali lásku k národu s humanitou .."

"... V nedostatku smyslu pro výboj náboženských ideí se u Jungmanna uplatňují názory osvícenské."

Jaké to jalové fráze! Ale v jejich duchu byly vychovány tisíce učitelů, profesorů, vzdělavců vůbec. - Jakubec přirozeně vytýká Jungmannovi, že "i padělané výtvoř domnělých českých bardů uvádí jako nejspolehlivější data literární"; proti němu pak ve srovnání staví dílo Dobrovského, pracované prý "s neomezeným šetřením historické pravdy".

Jungmannovi je určena i takováto Jakubcova záškodnická poznámka:

"Romantici se vzdalovali skutečného všedního života a ustálených norem průměrného vzdělance jako všelikého realismu v umění. Zamítají přemety v politice, ocitali se mnozí z nich ve službách politické reakce."

Zřídka kdy se najde ve dvou větách universitního profesora tolik plev, povrchností a falešných představ najednou. Pitvání té snůšky nepravd by vydalo na článek. Podržme se jen jedné věci - toho "vzdalování se života .. a všelikého realismu v umění". Historický boj klasicismu s romantismem na příklad na poli malířství je již uzavřenou kapitolou, náležitě zhodnocenou výtvarnými kritiky dávno před tím než prof. Jakubec svou knihu vydal. Romantické malířství, reprezentované v tomto slavném výboji hlavně malířstvím francouzským, vybojovalo své vítězství proti "Škole" právě na podkladě horlivého studia životní reality a poznání přírody; z toho čerpalo svou sílu a osobitost - i když se jinak podržovalo

nadvládě výtvarné myšlenky. - Vraťme se však k Jungmannovi:

Jiný literární dějepisec, Arne Novák, soudil takto: /"Přehledné dějiny literatury české" J.V. Novák a Arne Novák, vydání z r. 1922/:

"Epiteton tichého genia, jež mu /t.j. Jungmannovi/ po celé půlstoletí bylo dáváno, ukázalo se novějším šetřením vědeckým jako nepřipadné. Rozhodně stojí Jungmann jako vědecký pracovník ... výše než Jungmann člověk ... nedůvěřivé opatrnickví, obmyslné volení vedlejších cest, příkré stranictví, rysy to, jež se odrážejí od skvělých vlastností. Stinné rysy charakteru Jungmannova zjevily se především v některých polemických srážkách, zejména v boji o pravopis, o prosodii, o pravost podvržených rukopisů, při jejichž vzniku snad Jungmann nebyl neúčasten ..."

"... ať J. projevoval své nadšení slovanské či své city dynastické, vždy přikláněl se vědomě a těsně k cizím vzorům ..."

Novákova výtka "citů dynastických" je protějškem k Jakubcově poutochlosti o romanticích "ve službách politické reakce". Žádný z obou kritiků neuvede nic konkrétního, jen slinu stříkne. Při tom bije do očí, že na příklad u Dobrovského, jenž roku 1792 přednesl Leopoldu II. slavnostní řeč "Ueber die Ergebenheit der slavischen Völker an das Erzhaus Oesterreich" se city dynastické nekonstatují, ač tomuto činu /kdyby bylo vůbec správné posuzovat je s dnešních hledisk/ bylo by možno vytknout oportunistus dvojího stupně: zde mimo vyjádření citu dynastického šlo i o to, že tento cit vyjadřuje osvícenec-josefinista vůči monarchovi ztělesňujícímu reakci proti josefinismu.

Náповědi a nactiutrání obou slovutných literárních kritiků ustupují však do pozadí před tím, jak Jungmanna podal filosof prof. Dr Emanuel Rádl ve svých "Dějinách filosofie" z r. 1933. Jak je autorova mysl posedlá zaujetím proti Jungmannovi, je patrné na příklad z toho, že v odsuzování filosofa Bayleho a jeho povahy praví pojednou: "V zápiskách J. Jungmanna máme opožděný český dokument tohoto nepěkného smýšlení: ""Trochu pokrytectví je tu nevyhnutelno"". - Jungmannovy Zápisky jsou jednou z nejupřímnějších památek, vyznačujících se životní moudrostí i jistou skepsí starce životem unaveného; Jungmann je psal dva roky před smrtí. Aby čtenář poznal míru zlé vůle, jakou filosof Rádl zde osvědčil, je třeba aby si příslušné místo u Jungmanna přečetl. Je ve stati "Autobiografie". Zápisky vyšly m.j. v ČCM z r. 1871. - Zvláště hodno pozornosti je však toto místo Rádlovy knihy:

/str.329/

"... Ideové vedení přešlo v Čechách s Dobrovského na Jungmanna, na Slovensku se ho ujal Kollár. Kdežto osvícenství bylo pokrokové, mezinárodní, vědecké, praktické, romantikové byli teď ustrašení, lokálně vlastenečtí, pouze literární ... nešlo už o poznání přírody, o prohloubení národního hospodářství, o povznesení lidu, nýbrž šlo o český jazyk. Spisy J.S.Presla ... díla na oko přírodovědecká, kde však autoru nešlo o poznání přírody, nýbrž jen o to, vyjádřit

českými slovy to, co už bylo jinde vyjádřeno po německu. Také J.E. Purkyně upadal do tohoto nezpůsobu ...

Tuto zvrhlou myšlenku si Rádl patrně zvláště cenil, protože málo obměněnou ji najdeme i na jiném místě jeho knihy: /str.283, kde líčí vystřídání osvícenství romantismem/:

"... Místo přírodovědy, která studuje podstatu věci, nastoupilo teď uctívání české řeči jako pouze formálního výrazového prostředku; i přírodovědci jako J.S.Presl a J.E. Purkyně působili u nás v podstatě jen jako spisovatelé, t.j. kladl se větší důraz na českou řeč než na obsah jejich spisů. Generace aristokratů a abbé i ideologie toleranční ustoupily. Místo toho nastoupil "spisovatel" /uvozovky jsou Rádlovy/, jehož vzorem byl Josef Jungmann. Teprve Masaryk se postavil proti tomuto německému pojetí kultury ..."

Dle Rádla máme tu tedy co činit s německým pojetím kultury, jež se vyznačovalo uctíváním české řeči; hloupý Jungmann to neprohlédl, sedl na lep a skutečně se mu podařilo, že českou řeč "jako formální výrazový prostředek" vzkřísil a pozvedl. Teprve realismus udělal tomuto kollaborantství konec.- Kdo by nevěřil, že český filosof mohl něco takového napsati, nechť nahlédne do originálu. Rádlova kniha vyšla u Laichtra v roce 1933, v roce nástupu Adolfa Hitlera k moci. - A je opět prazvláštním rysem české povahy, že plné rehabilitace Jungmannovy jsme se sice ani v letošním jubilejním roce nedočkali - ale už je tu pokus o rehabilitaci jeho hanobitele, E. Rádla, v podobě apologetické knihy Hromádkovy letos vyšlé /Don Quijote české filosofie/.

Všechny tyto útoky byly a jsou k něčemu cenné. Příliš velká křivda burcuje. Třeba se opětovně tázat: proč, k čemu to vše? Jak bylo možno tolik špinit zjev tak ryzí, toho významu, té velikosti? Odpověď zní: zde nešlo tolik o osobu; byl to boj o ideje a trvá ještě. Proto si na rehabilitaci Jungmannovu ještě počkáme. V tomto boji hlavní nápor je určen onomu směru myšlení, či světovému názoru, jenž zkratkově a nepřiléhavě je nazýván romantismem. - Nám chybí pojem, výměr českého romantismu. Český romantismus - to není jen Mácha, to nejsou jen jednotlivci vyznačující se músicou tvorbou. Sem patří řada geniálních badatelů, lidí rozvinutého intelektu, pracovníků uvyklých přesné vědecké práci a postupujících bezvadnými metodami vědeckými, sem patří m.j. Palacký, Safařík, Wocel a především ovšem také Jungmann. Kdo si představuje pod slovem romantismus jen literáta byronovského stříhu, octne se ovšem na rozpacích vůči těmto zjevům. Uplatňuje se tu snad nevhodně tradiční označení "romantismus", jeho náplň, daná tradičním užíváním - ale uplatňuje se tu též zlá vůle a úmyslné nechápání některých vykladačů, kteří romantismus podávají tak, jakoby vědcům zařadivším se pod jeho prapor bylo nezbytno upřít dar logiky a rozumu. Co vyslovených racionalistů podalo fantastické doktriny, jsoucí v rozporu s životem! Co "romantiků" ukázalo naproti tomu smysl pro realitu a život. Rozlišovací znak obou táborů není dán pracovními metodami, nýbrž teleologickým pojetím smyslu fakt získaných vědeckou prací a konečně smyslu lidského snažení vůbec. Co odlišuje české buditele "romantiky" od skeptických osvícenců, je jejich víra, je jejich

idealismus, ne pracovní metody vědecké. A celý spor, jenž svojí podstatou je spřízněn s obdobnými spory jiných dob a jiných národů zní vpravdě - racionalismus proti idealismu. Je přímo stupidní vypichovat na př. u Šafaříka nebo u Jungmanna, že u nich jde o "vědu romantickou" s přídechem "nespolehlivou", Jejich vědecké poznání mělo své meze, které by v jejich době nepřekročil sebe větší racionalista /a nevykonal daný úkol lépe/. Racionalista Dobrovský i "romantik" Jungmann byli oba velcí jazykozpytci. Ale jazyk nevzkřísil Dobrovský, nýbrž Jungmann. Spisy Dobrovského dle slov Wocelových /ČČM 1849/ "důkaz to bystrého rozumu a hluboké účelnosti, nebyly způsobeny k povzbuzení svatého národnosti zápalu; ano zdálo se spíše, že ve spisech těchto jazyk český co mrtvola na anatomickém stole leží, jejížto drobné kůstky a nejtajnější žilky velký jazykozpytec ostrým vtípem svého probíral a zpytoval."

Každý směr myšlení, vypořádávající se nějak s minulostí, vyzvedá z ní osoby, jež byly nositeli duchovní affinity. K racionalistovi Dobrovskému přihlásilo se racionalistické hnutí realistické. Po pochybách Dobrovského ozvaly se otázky Huberta G.Schauera. Zžiravá skepse obrátila se proti všemu, co patřilo do duchovního inventáře idealismu, ztělesněného tehdy v českém národě především buditelským romantismem. Takto, odvozeně, zahájen i útok na Rukopisy jako na domnělé podvrhy, tak začalo tažení proti Jungmannovi.

Držice se nauky realistů, měli bychom zcela utilitaristicky hodnotit oba směry i jejich representanty podle toho, jaký prospěch z nich vyplynul národnímu životu. Shledáváme jako paradox, zvláštní a možný zase jen v českých poměrech, že duchovní směr idealistický, jemuž vděčíme za národní obrození, je již zhruba šedesát let v klatbě. Je na místě otázka, zda dnešní upadek mravní a kulturní i jistá monopolní jednotvárnost nesouvisí také s tímto jednostranným vybočením.

Fakt, že na počátku 19. století, jako chudý živořící národ, měli jsme jedince velikosti a ryzosti Jungmannovy, kdežto dnes se po takovýchto duchovních vůdcích marně ohlížíme, měl by být mementem.

U.

8/ Jubilejní vzpomínka na historika Dra J.Slavíka.

48

Na paměť stého výročí narození jindřichohradeckého advokáta Dra J. Slavíka /13.9.1846/ objevilo se několik vzpomínek na významnou osobnost kulturní a politickou. Vyšel také spis o jeho umlčené "Germanii" /1903, přes 400 stran/. V tom spisku autor k nerozeznání proplétá názory své s namnoze zcela protichůdnými názory Slavíkovými, ale vlastní význam této práce, nesmírně

důležité pro český pravěk, zůstal zcela utajen. - Je to zvláště objev, že antická Bohemie nejsou nynější Čechy, ale krajina od Čech na západ, jejímž centrem bylo přibližně Durynsko. Krajina ta podržuje své jméno až do 9. století, kdy vedle ní vystupují nynější Čechy. Této země týkají se zprávy o Bojích a Markomanech. Sem patří Samo, výpravy r. 791 a 805 proti Avarům a Boemanům. Zde u Gery je dosud marně v Čechách hledaný Kannberg, zde zjistil Slavík 14 kostelů založených lechy z Bohemie, pokřtěnými r. 845 v Řezně. Z této země Markomany vypuzení Bojové utíkají k Helvetům, odtud Římany na Moravské pole převedení Markomané přinášejí jméno starých sídel: Baimi, které potom přechází na celý národně jednotný /slovanský/ prostor od ústí Moravy až do Durynska a Saska /Ptolemeus: Veliký národ Baimů!/. - Objev Slavíkův odstranil záhady vyplývající z dosud neřešitelného proplétání jmen Markomanů, Baimů, Hermundurů, Durynků, Boemanů.

Druhý objev Slavíkův týká se přesného určení některých míst mapy Ptolemeovy v Čechách. Slavík našel a odůvodnil odchylky a zjistil, že Kasurgis byla v Pražsku, Budorgis je staré hradiště kouřimské, Redintuinon hradiště strakonické, Nomisterion-Děčín a Marobudum v Chebsku, Astronomický údaj Kasurgis je tak přesný, že určuje jeho polohu blíže Dolních Břežan /srovnej násloví Kas-urgis a Kaz-ín; pozn.moje/. Nápadně souhlasí trojí údaj Hájkův, že Kasurka byla ještě v době Libušině osadoucizinců nedaleko Prahy na jih; /Ptolemeus měří vzdálenosti míst dle deníků pochodů a byla-li Kasurgis v Pražsku, nemůže být Marbodum u Zbraslavi - pozn.moje/.

Zajímavé a podnětné jsou i další názory Slavíkovy. - Tak o příchodu "plků Čechových" z Durynska. Pět set let trvající slovanská říše durynská byla Franky vyvrácena r. 530; více než 100 let trvají krvavé vzpoury obyvatelstvo hromadně prchá na východ a jv. Čech hledá novou vlast na soutoku tří řek, dva kmény chorvatské hledají útočiště v říši byzantské. Hypothesa o příchodu Čecha má nápadné doklady: stará kronika bavorská, bratrovražda, v Durynsku Ripp-berg /Rip/, Melnik, Vulta - Vultaha /Vltava/. /Je tu ale i souhlas později učiněných archeologických nálezů Píčových a Schránilových - pozn. moje/. Zajímavé jsou i další drobnější postřehy a hypotézy Slavíkovy, m.j. o předcích jihočeského rodu Vítkoviců. - Slavíkova kniha je výsledkem usilovného a hlubokého studia pramenů. Byla však umlčena. Neodbytně se vrací v té souvislosti na mysl skutečnost, na niž jsem již v r. 1946 poukázal ve stati "Němci o nás - my o sobě", že takový profesor Pekař v soukromé korespondenci /viz "Listy ucty a přátelství"/ uznává shodu nálezů Slavíkových s tím co Pekař sám našel při cvičeních seminárních, ale že veřejně nepublikoval nic z těchto poznatků, jež by nezbytně vedly ke konfliktu s německými vědci.

J.Š-ý.

V prosinci 1947 bude tomu 75 let, kdy v Londýně zemřel viceadmirál Sir John Bowring, anglický státník, národohospodář a badatel. K jeho jménu pojí se první překlady z Rukopisu Králové-dvorského do angličtiny. Polyglotta Bowringa přivedl k slovanské poesii hluboký zájem estetický. Roku 1821 vydal v Londýně "Specimens of the Russian poets". Po anthologii ruské následovaly r. 1827 polská a srbská. K české poesii byl patrně přiveden upozorněním Vuka Štefanoviče Karadžiče. Náhle se vynořuje Bowringovo jméno /v letech 1827 až 1832/ v korespondenci s českými buditeli /Jungmannem, Šafaříkem, Čelakovským, Dobrovským, Hankou, Vinařickým/.

Bowring vydal: r. 1828 v časopise "Foreign Quarterly Review" Jungmannův článek "History of Bohemian Literature"; r. 1830 v časopise "Westminster Review" - který založil spolu se slavným Jeremiášem Benthamem - článek o RK: "Manuscript of the Queen's Court, a collection of Old Bohemian Lyrico-Epic-Songs, with other ancient Bohemian poems"; r. 1832 knihu: "Cheskian Anthology", obsahující výběr z českých básní. B

Bowringův zájem o českou literaturu vyvoval v Čechách pohnutí a radost. Vzájemná korespondence buditelů je toho dokladem. Velmi bylo ceněno, že Bowring ukázal v Anglii i na politické tužby a práva českého národa; až se někteří z buditelů zalekli otevřenosti s jakou Bowring o českých věcech v Anglii psal. Vzpomenme ho dnes s pocity vděčnosti za mohutné morální povzbuzení, jaké dal buditelům právě v kritických dobách počínajících let třicátých. Vzpomenme ho též jako ušlechtilého člověka, demokrata a přítele svobody. Když r. 1822 dedikoval caru Alexandru I. svůj druhý díl ruské anthologie, vyjádřil v předmluvě některé myšlenky, které neztratily na časovosti dodnes. Pravil tehdy carovi v rámci delší uvahy o svobodě: "Despotism stará se o malou menšinu obětmi většiny; sobě samému dává co nejvíce autority, národu nenechává sílu a nechce s ním sdíleti vzdělanost. Vláda příliš silná než aby na ni působila vůle národa, nebo vláda, která si této vůle nevšimá, je nutně vláda špatná."

Sir John Bowring zemřel v prosinci 1872 ve věku 80 let /letos v říjnu uplynulo zároveň 155 let od jeho narození/ po životě naplněném bohatou a všestrannou činností. Ve službách diplomatických sjezdil takřka celý svět. Byl mimo jiné pověřen zvláštním obchodním posláním ke králi siamskému a sepsal též historii Siamu. R. 1843 stal se konsulem v Kantonu, r. 1854 guvernérem a viceadmirálem v Hongkongu.- Měly tedy Rukopisy jako uvaděče na světové forum dva admirály; jedním z nich byl Alexandr Šiškov, jenž r.1821 vydal RZ v Petrohradské Akademii, druhým právě vzpomenutý Bowring.

Jako příznačný detail buď uvedeno, že sběratel Dr Prokop Toman, líčící v knize "Studie a vzpomínky českého sběratele" jak v r. 1918 objevil u kteréhosi antikváře Bowringovu "Cheskian Anthology", zminuje se o této knize jako o netušeném objevu. Existence Bowringova byla proň novinkou a informace o něm získal až dotazem v Londýně. Tak - za všeobecného mlčení o Rukopisech - upadla v zapomnutí památka muže, jehož si buditelé vážili /Kollár zařadil jej ve Slávy dceři do Lethe, zn.110/ a jehož při jeho umrtí ocenil Ferdinand Schulz vřelým článkem v Osvětě. Vzpomenme ho s vděčností alespoň v letošní jubilejní rok!

10/ Úlehlovy studie slovanských národních písní.

3

Dne 3.července 1947 zesnul profesor Masarykovy university PhDr a RNDr Vladimír Úlehla. Je rys tragiky v tomto odchodu. Přetržena byla životní dráha badatele ve věku, kdy bohatě rozvětvené pracovní úsilí přinášelo významné plody. Jedním z nich jsou objevené studie o slovanské národní písni. Jsou neobyčejně cenné i pro Rukopisy. Uzavírá se jimi poslední, až dosud ne zcela vyjasněný bod rukopisného sporu, jež dříve nedovedli uspokojivě vysvětlit ani obránci, ani odpůrci - totiž námětová a formální příbuznost některých lyrických písní RK s některými písněmi jinoslovanskými.

17
m

Tuto podobnost /na př.u písně Růže, Jahody/ konstatovali dávno před vypuknutím rukopisných bojů Hanka, Čelakovský, Erben. Erben připisoval tento zjev vojenským stykům česko-ruským ve 12.století. I Gebauer se zabýval studiem této podobnosti v době, kdy ještě zastával pravost RK. Roku 1899 Jan Máchal v Listech Filologických publikoval názor, že lyrické písně v RK byly složeny V.Hankou podle Čulkovovy sbírky ruských národních písní, vydané koncem 18.století. - Pracemi Čeňka Zírta a zejména Mistra Ludvíka Kuby otevřely se nové zajímavé výhledy na společnou slovanskou tradici písňovou. Kuba našel řadu překvapujících shod slovanských písní jak co do námětu i co do melodie.

Prof.Dr Úlehla podal letošního roku, takřka v posledních dnech svého života, přednáškami v rozhlase i vystoupeními „Moravského tanečního a pěveckého sboru“ výsledky studií o vztazích české národní písně k písním jiných slovanských národů. S hlediska Rukopisů korunou jeho poznatků je zjištění, že v celé karpatské oblasti, na území Moravy, Slovenska, Polska, Ukrajiny i Rusi je jako prastaré dědictví minulosti společný písňový fond, v němž výrazně se zračí shoda starých písní českých se starými písněmi polskými a ruskými. Při rozboru těchto písní, často deformovaných změnami a dodatky pozdějších dob, zjistil Úlehla případy, kde jde o společnou tradici více než tisíciletou. V tom je ve shodě s Ludvíkem Kubou, jenž své doby projevil

názor, že právě ty písně, které jsou společným slovanským majetkem, jsou prastaré.

Poznatky Úlehlovými dovršuje se rozpad posledních zbytků rukopisných námitek, formulovaných kdysi Máchalem a po něm opakovaných Hrubým. Kdysi vytýkané shody jsou dnes -ve světle výzkumů Úlehlových- právě korunním svědectvím pravosti a byla by to naopak neshoda, jež by mohla být důvodem ke kritice. Zaslouží též pozornosti, že mezi prastarými písněmi, Úlehlou zjištěnými a zachycenými, jsou zajímavé ukázky desetislabičného verše /tento verš se vyskytuje jak známo i v RZK/. Obětavou činností prof. Dra Úlehly i paní M. Úlehlové-Hradilové, léta trvajících, byly zachovány takřka v poslední chvíli taneční a písňové tradice z dávných dob, jak se uchovaly zejména v hornatých krajích Moravy. U některých nejstarších písní z doby předkřesťanské vystopoval Dr Úlehla vlivy antické. Žasnoucí Praha uviděla letos v květnu při vystoupení „Moravského tanečního a pěveckého sboru“ předvedení hlavních událostí bývalého obřadního roku předkřesťanského.

Tak postupně i s jiné strany- nejen pracemi archeologů -vystupují z temna prehistorie zcela jiní Slované než jak nám je líčil na příklad Peisker a sp., nebo historikové, kteří uznávali existenci národní kultury až teprve od chvíle, kdy ji osvětlily historické prameny. Dostává se zadostiučinění velkému znalci slovanské písně, Ludvíku Kubovi. Kuba, který je nejen významným malířem, ale i hlubokým myslitelem, přisoudil právě lidu, jenž písma dosud nepoznal, zvláště významnou tvůrčí sílu básnickou. Praví o tom /v studii „Národní píseň/:, „...národní píseň je hudebně-literární kultura analfabetismu....analfabeta nosí vše, čeho mu třeba, v hlavě a srdci a jda světem, vždy má pohotově sentenci, verš, píseň, takže žasneme stejně nad ohromnými zásobami jeho duševního majetku jako nad uměleckým způsobem, jakým se dovede snadno vyjadřovati.“

Do duševního majetku našich předků z doby předhistorické patřily i tak zvané „pohanské“ básně RK. Snad po staletí žily toliko v ústním podání, až je zachytil středověký písař ve sborníku, jehož zbytek je RK.- Úlehlovo i Kubovo pojetí je s rukopisnou obranou v souladu a podporuje ji i když oba badatelé kráčeli za svými studijními cíli úplně mimo rukopisný spor.

In memoriam Bedřicha Říhy.- Bedřich Říha, senátní president Nejvyššího správního soudu v.v., zemřel 21.listopadu 1946 a byl zpopelněn 26.11.1946. K našemu velkému žalu opustil naše řady neúnavný badatel o staročeských památkách. Jako právní autorita a soudce doplnil pronikavě poznání o pravosti RZK. Po více jak dvacetiletém studiu se dokonale s odbornou literaturou rukopisovou, Národní museum a četné archivy měly v něm pilného badatele. Hledal - jak říkával - jen fakta, fakta. Opíral se hlavně o vědy exaktní; do svého zkoumání vnesl pracovní metody bývalého soudce. Známé je jeho skvělé " Alibi Václava Hanky". V této významné studii se podařilo B.Říhovi na podkladě bohatého materiálu řetězem logických úvah, krok za krokem, očistiti památku V.Hanky z nařčení padělání RZK.- Neznámá je posud jeho poslední práce, rozmnožující doklady o tom, že "berlínská modř" v iniciále NRK se ocitla v Rukopise teprve v létech 1852-1886. Sen. president Říha uveřejňoval své práce zejména ve " Zprávách čs. společnosti rukopisné" a v "Píseckém Obzoru". Současně s jinými badateli o životě Hankově dospěl k přesvědčení, že buditel Hanka byl nejzasloužilejším pěstitelem slovenské vzájemnosti. B.Říha vynikal duchem i srdcem. Byl to soudce spravedlivý. Osobnost pevných zásad, ale naplněná citem, nesoucí pečeti mravní ušlechtilosti. Příznivá sudba dopřála mu až do vysokého věku vzácnou tělesnou a duševní svěžest. Činorodý zájem o RZK provázel ho do poslední chvíle jeho vezdejšího života.- Česká společnost rukopisná zachová ho povždy v dobré a čestné paměti.

Jubileum 130.výročí nalezení Rukopisu Královédvorského.- Za mlčení české publicistiky tiše a nepozorovaně přešel den 16.září 1947, den 130.výročí nalezení RK. Delegát naší Společnosti navštívil v tento památný den Dvůr Králové a položil věnec u tamějšího pomníku Václava Hanky. Zjistil u příležitosti této návštěvy, že památka zapomínaného a snižovaného buditele, horlivého pěstitele slovenské vzájemnosti, je ve Dvoře Králové s pietou uctívána a že pravý význam Václava Hanky je s porozuměním chápán.- Rádi to sdělujeme.

Monolog prof.Dra.F.M.Bartoše.- Zatím co rukopisné obraně je ukládáno mlčení, prof.Dr.F.M.Bartoš, známý odpůrce RZK, vytiskl s malými doplňky znovu své staré protirukopisné stati z doby předválečné a z doby okupace. Stalo se tak v knize "Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský" - kterou vydalo nakladatelství "Práce". V knize jsou přetištěny staré omyly; autor na př.stále mluví o králi Václavu II. /!/ v souvislosti s tatarským vpádem z r.1241. Všechny námitky proti pravosti, jež autor uvádí, byly již své doby vyvráceny ve sborníku "Proti sofismatům" a ve "Zprávách Společnosti". Prof.Dr.Bartoš nic nového nyní neřekl; za nynějších poměrů diskusních vede ovšem monolog. Jeho metoda historického rozboru, převzatá

od historiků Gollovy školy, operuje jednoduchou, ale nepřekonatelnou praktikou: vyskytnou-li se u RK neshoda se středověkými prameny, je to dle Bartoše důkaz falša; když shoda s prameny je, bylo to padělatelem z nich opsáno a je to zase důkaz falša! Tímto "vědeckým" postupem je možno prohlásit většinu středověkých textů za podvrhy. Zabývat se tím je maření času. - Nejde však jen o chyby intelektu; horší je jiný kaz: profesor Dr. Bartoš dopustil se na straně 109 své knihy nepochopitelné záludnosti. Píše tam o obráncích RZK jako o "spojených okupační censury" ! Obránci jsou otužilí v různých protivenstvích a zvyklí leccemus. Nepředpokládali však, že události nedávných let, jež jsou přece v čerstvé paměti české veřejnosti, mohou být profesorem Husovy fakulty tak podány, že se to rovná úplnému převrácení skutečnosti. Připomínáme, že to byly Zprávy naší Společnosti jež byly za okupace zastaveny. Ale pro odpůrce nebylo tehdy nijakým rizikem proti Rukopisům psát. Naopak. Kdo vystoupil proti pravosti RZK /a dělo se tak často/, ocitl se na stejné plošině s K. H. Frankem, W. von Wolframem, O. Ulrichem, Schwabem, Bittnerem a jinými čelnými mluvčími nacismu, kteří za okupace nám důrazně připomínali, že "české probuzení se zrodilo z podvodu" a znovu a znovu napadali Rukopisy jako falša. Vzpomeňme jak Němci za okupace velebili Evropana Dobrovského, jak snižovali Palackého a všechny obránce RZK úhrnom. Každé vystoupení proti RZK bylo v naprostém souladu s přáními a záměry okupantů. Kdo zde za okupace žil, ví dobře, jaký byl skutečný stav; ví to i prof. Dr. F. M. Bartoš. Úžasné tvrzení na straně 109 jeho knihy řadí se proto jako další výrazný příspěvek k dokladům o metodách protirukopisného boje.

Pravda vítězí - ale nikoli automaticky, sama sebou, bez lidského přičinění, bez vyznavačů ochotných bránit ji i proti všem. Pravda o Rukopisech, podávající se z výsledků přesných vědeckých prací, vyžaduje obhajoby, vyvěrající z rozumového přesvědčení, opírajícího se o znalost fakt. Tuto znalost dá odborná literatura. Apelujeme zejména na studující mládež, aby se obeznámila s literaturou týkající se rukopisného sporu, a to s literaturou obou táborů - jak s díly obránců tak s díly odpůrců. Zájemcům můžeme obojí opatřit. Přání řiďte na: Českou společnost rukopisnou, Praha I, Konviktská 13.

České vítězství nad Tatary je název spisku člena naší Společnosti arch. A. Svobody. Autor podává v této studii zajímavý příspěvek k historické bitvě z roku 1241 se zřetelem k obsahu básně Jaroslav z RK. Cena knížky je Kčs 35.-. Adresa autora: Arch. A. Svoboda, Praha XII, Stalinova 102.

Členský příspěvek zůstává nezvýšen. Do těchto Zpráv jsou vloženy složní listy k úhradě členských příspěvků za r. 1947. Ježto se dosud nepodařilo obnovit normální publikační činnost Společnosti, ponecháváme v platnosti dosavadní výši členského příspěvku a neuskutečňujeme usnesení letošní valné hromady o jeho zvýšení. Rádi a s díky však přijmeme případné dobrovolné dary, kterými by ti, kdož mohou, přispěli k úhradě nákladů spojených s těmito Zprávami.

Z P R Á V Y
ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

Obsah:

Na paměť univ.profesora Dra Viktorina Vojtěcha.

Ing arch.Dr Vladimír Zákrejs.

Zpráva o XIV. řádné valné hromadě.

Různé zprávy: Posmrtná pocta
                         Přednáškový večer
                         Členské příspěvky
                         Zprávy a sdělení Společnosti
                         Reprodukce Alšovy kresby.

V Praze, 1.listopadu 1948.

ČESKÁ SPOLEČNOST RUKOPISNÁ
Praha I, Konviktská ul.č.13.

Na paměť univ. prof. Dra Viktorina Vojtěcha.

Dne 11. července letošního roku uzavřela se životní dráha muže, s jehož jménem navždy bude spjata historie důležitého obratu ve vývoji moderní obrany Rukopisů. Toho dne zemřel univ. profesor Dr Viktorin Vojtěch, předseda naší Společnosti. Jeho skon nemohl překvapit řadu jeho přátel, kteří byli po měsíce bezmocnými svědky pozvolného upadání sil i nevýslovného utrpení, které přivodila zlá choroba. Tiše jsme se rozloučili s panem profesorem v pražském krematoriu právě v den jeho devětašedesátých narozenin / 16. 7. /, uvědomující si rys tragiky, kterým je tento odchod poznamenán; neboť smrt zabránila tomu, aby se náš předseda dožil dovršení svého životního díla a vítězství pravdy, které toto dílo prokazuje.

Viktorin Vojtěch narodil se v Plzni. Již za svého středoškolského studia oblíbil si vědy exaktní, zejména fyziku a chemii. To dalo směr jeho dalšímu studiu. Co bylo zálibou hochy, stalo se pracovním oborem muže. Na konečnou volbu speciálního pracovního pole prof. Dra Vojtěcha měl vliv i jeho pobyt v cizině. Po ukončení univerzitních studií na Karlově universitě, kde krátký čas působil jako asistent profesora Kučery, odebral se na další studia za hranice. Pracoval v různých laboratořích v Lipsku a ve Vídni. Byl asistentem znamenitého německého fotochemika Jos. Maria Edera, později spolupracovníkem fotochemika prof. Valenty jakož i zakladatele moderní chemie prof. Oswalda. Po návratu do Prahy zařizuje fotografické oddělení na Karlově universitě, jehož se stává asistentem. V roce 1910 založil společně s Husníkem polygrafickou skupinu technického musea, kde vedl oddělení vědecké fotografie. Z jeho podnětu byla též založena Společnost pro vědeckou kinematografii, jejímž předsedou byl až do své smrti. V roce 1914 se habilituje pro obor vědecké fotografie na Karlově universitě, jejímž mimořádným profesorem stal se r. 1922 a řádným 1931. V r. 1920 stává se ředitelem Státní grafické školy a zakládá St. grafický ústav.

Rozvoj novodobé fotochemie u nás je nerozlučně spojen s Vojtěchovým jménem. Za svého života provedl ohromné množství pokusů, nashlédal tisíce nových poznatků; bohužel, tato příprava k sepsání velkého vědeckého životního díla zůstává jeho odchodem většinou nevyužita. Ve vědeckých časopisech zahraničních i zdejších publikoval prof. Dr. Vojtěch řadu článků, týkajících se zejména latentního obrazu, gradace fotografického materiálu, dokumentární fotografie v soudnictví a vojenství a zvláště pak použití ultrafialových, infračervených a roentgenových paprsků ve vědecké fotografii.

Poslední léta zesnulého byla zastíněna utrpením a nepřízní osudu. Za války byl zbaven možnosti vědecké práce, neboť Němci se zmocnili jeho ústavu. R. 1943 byl postižen po druhé tím, že jeho byt byl demolován leteckou pumou a on sám - již vážně nemocen - byl z trosk domu zachráněn takřka zázrakem. Do konce svého života nedostal řádný náhradní byt, bydlel v jednopokojovém provisoriu a na konec byl nucen uchýlit se do laboratoře svého ústavu, kde také zemřel. Zde také se svými spolupracovníky dokončil svoji poslední vědeckou práci, týkající se stárnutí písma, která byla válkou přerušena. V ní na podkladě rozsáhlé práce experimentální vyvrátil veškeré námitky, které byly proti chemickým zkouškám RZK v literatuře uváděny. Zpřístupnění výsledky tohoto dlouholetého úsilí bude nejbližším úkolem těch, kdož chtějí pokračovati v jeho díle.

Kdybychom měli ve zkratce charakterisovati lidskou tvářnost profesora Vojtěcha, hodila by se k tomu nejlépe dvě slova: skromnost a věcnost. Tyto dva markantní rysy, k nimž družila se charakterová pevnost, činily z prof. Dra Vojtěcha význačného vědce a pedagoga. Byl ctěn svými žáky i spolupracovníky. Jako vědecký pracovník byl pověstný svou akribií, opatrností, plodnou skepsí. Vědecký experiment byl proň rozhodující. Neúnavně opakoval řadu pokusů, za nejruznějších podmínek, trpělivě vyčkával s úsudkem v případech, kdy zkoumal a měřil i vliv času v probíhajícím experimentu, aby často teprve po letech pronesl rozhodující slova.

A proto tím více vyniká skutečnost, že právě vědec těchto vlastností dospěl po zevrubném fotochemickém výzkumu Rukopisů k vědeckému poznání, že oba Rukopisy nemohly být napsány v době jejich nálezů, nýbrž o staletí před tím. V této vzpomínkové črtě není místa pro

líčení podstaty těchto zkoušek / viz příslušnou literaturu o tom a různé články jednak ve "Zprávách" jednak v "Oběžnicích" Společnosti/ Připomeňme si toliko, že pokud jde o RK, potvrdily fotochemické výzkumy Vojtěchovy správnost a přesnost nálezů Bělohoubkových z r. 1887; pokud jde o RZ, znamená Vojtěchův výzkum objevy do té doby neznámé; mimo definitivní pád podvodného "argumentu" odpůrců o "Hanka fecit" přinesl zcela nový pohled do hmotné podstaty této nejstarší památky české literatury.

Připomeňme si též, že profesor Dr Vojtěch ujal se výzkumu Rukopisů na přání České Akademie věd a umění a že k tomuto úkolu přistupoval nikoli jako obránce Rukopisů, nýbrž jako skeptik, sdílející obecnou tehdy víru v jejich podvrženost. Obráncem stal se teprve účinkem fakt, jež při svém výzkumu zjistil.

Výsledky jeho výzkumu, publikované se zkreslujícími "poznámkami" prof. Flajšhanse v r. 1930, staly se východiskem nové práce obrany a byly podnětem k důležité knize prof. Dra Mareše /Pravda o RZK/. Význam profesora Dra Vojtěcha dovršuje se však a pozvedá ještě i tím, co po publikování jeho výzkumů následovalo. Byl vystaven neobyčejným útokům. On, člověk v sebe uzavřený, málomluvný, soustředěný na svoji laboratoř, stal se cílem organisované kampaně novinářské; pocítil na sobě jak v praxi se plní theorie o toleranci, lidskosti a svobodě vědecké práce. - Nepodlehł však náporu proti němu organisovanému. Neodvolal nic z toho co zjistil jako vědecká fakta; setrval v poznané pravdě. A to činí z vědce Vojtěcha i osobnost mimořádného významu mravního; to ho pozvedá do řad obhájců svobody vědeckého bádání a tím i do řad bojovníků za pravdu a svobodu lidského ducha vůbec. - Buď čest jeho památce.

- . - / Prof. Ing Karel Andrlík /

Ing. arch. Dr tech. Vladimír Zákrejs.

Německá okupace a léta po ní vyrvaly z řad členstva České společnosti rukopisné daleko přes sto členů. Odešli, nedočkavše se rehabilitace RZK ani očistění památky buditelů. Po bolestné ztrátě předsedy univ. profesora Dr Viktorina Vojtěcha již za týden vyplňuje černý rámeček

smuteční druhé významné jméno - Dr Vladimíra Z á k r e j s e . Zesnul v Hradci Králové dne 18. července 1948 ve věku bezmála 68 let / 31. 7. 1880 - 18. 7. 1948 /. Zpopelněn byl v Pardubicích dne 23. 7. za hojné účasti smutečních hostí z Hradce, Prahy a Pardubic. Českou společnost rukopisnou zastupovali Ing Bohumil Střemcha a řed. Jindřich Šohájek. Nad rakví, pokrytou četnými věnci, mezi nimi i věncem Č. společnosti rukopisné, promluvili děkan lékařské fakulty hradecké, zástupce Akademie Práce z Prahy a zástupce České společnosti rukopisné.

Dr Vladimír Zákřejs vyplnil plodný svůj život prací odborně technickou a kulturní. Syn zasloužilého spisovatele, kritika a dramatika let devadesátých, pokračoval věrně v tradici svého velkého otce. Napsal o něm cenný životopis s předmluvou Alberta Pražáka; literární pozůstalost po něm zanechal městu Poličce.

Po maturitě na gymnasiu v Praze v Truhlářské ulici, studuje na technice. Pod znamenitými profesory Koulou a Schulzem dosáhl inženýrského diplomu a později doktorátu technických věd. Přijat k obci pražské "uno loco", řídil opravné práce na kostele sv. Mikuláše na St. Městě, u sv. Martina ve Zdi a Mosteckých věží. Pamětliv Mrštíkova protestu "Bestia triumphans" proti ničení krás staré Prahy, se zanícením pracoval v klubu za starou Prahu. Tak zachránil mnoho památek od zkázy. Po vítězných soutěžích stal se přednostou pražské regulační kanceláře. Řeší plán Velké Prahy a zasloužil se o uchování neporušené Malé Strany. Spoluzaložil Akademii Práce. Jeho odborné jméno roste tou měrou, že ho ministerstvo veřejných prací povolává k vypracování nového stavebního plánu na nových hlediscích. Nějaký čas přednáší jako honor. docent na technice v Brně. Jeho průbojný duch se neomezil na úřad sekčního šéfa. Jako civilní inženýr vypracoval více jak 80 regulačních studií různých měst v ČSR v čele s Prahou, Hradcem Králové, Plzní. Jeho plány Prahy a jiných měst se dnes už pomalu uskutečňují. Pracemi z inženýrského stavitelství uplatnil se též v odborné publicistice.

Jeho národně kulturní a literární práce jdou ruku v ruce s činností technickou. Je-li méně znám jako lyrik, upozornil na sebe samotného profesora Krále převodem řecké básně Saphy Lesbické. V dramatické tvorbě a kritice šel ve šlépějích otcových. Několik jeho her prošlo s úspěchem střídavým. Zato byly dlouho v oblibě jeho loutkové hry a převody ze Shakespeara pro malá divadla. Spoluzaložil "Uměleckou

scénu" a pro Suchardův soubor scénu "V říši loutek", toho druhu jedinou v Evropě.

V obraně staročeských památek, zejména RZK, vnikl do sporných otázek všech vědních disciplin. K tomu mu pomáhalo hluboké vzdělání, zvláštní schopnost heuristická, neméně pak důslednost a snaha dospěti k pravdě. Vycházel z podstaty Rukopisů. Vše co napsal, je originál, nikoli kompilace z jiných prací. Vytvořil u nás nový literární typ - vědeckou satiru. Zde byl mistrem nad mistry. Z jeho satir ozývá se jednou Janathan Swift, jindy rozmarný Rabelais, nebo Bernard Shaw, a všechny jsou česky původní. Satiry jeho roztroušené po časopisech jsou dnes málo známé; potřebovaly by sebrání a knižní vydání. O jeho mravenčí píli mluví četné publikace, přednášky, styky a obsáhlá korespondence s předními zástupci vědy a veřejného života. Z ohlašovaného životního díla, nazvaného naposled "Institutiones RU", známa je dosud jen část - "Sborník I-II. Bitva u Olomouce 1241" a neotištěná "Causa RZ" / zadaná o cenu z nadace prof. Pekaře /. Tam spadá také spis o t.zv. "melodickém čtení Rukopisů", hypotéza schválená prof. Dr. Marešem a ověřená prof. Úlehlou, znalcem slovanské písně. Spisky "Ptolemaiova Velká Germanie" / tři rozhlasové přednášky/ vydané u příležitosti stých narozenin Dra. Jana Slavíka z Jindř. Hradce a "Spor o minulost", prospekt k jeho dílu, jsou již z doby, kdy počínal úbytek tvůrčích sil vlivem nemoci. Věrný syn své země, nedočkal se splnění svých ideálů ani vydání svého životního díla o 9 knihách. Jeho literární činnost, věnovaná rukopisné obraně, zasloužila by zevrubného rozboru a ocenění. Pak vyniknou v náležitém světle jeho význam a zásluhy. Budiž čest jeho památce.

/ Jindřich Šohájek /

- . -
Zpráva o XIV. řádné valné hromadě.

Čtrnáctá řádná valná hromada naší Společnosti konala se dne 21. června 1948 ve spolkové místnosti hotelu "U Beránka" v Praze XII., s počátkem v 19.30.

Valné hromadě předsedal a jednání řídil úřadující místopředseda Ing Vilém Götzl, který v úvodním projevu vzpomněl těchto zemřelých členů Společnosti:

MUDr Belšán Zeno, pluk. zdrav. v. v.,	Č. Budějovice
Doležal Alois, ředitel Hyp. banky v. v.,	Brno
Ing Hradecký J.,	Zlín
Jelínek František, farář,	Horní Cerekev
Jelínek Josef, profesor v. v.,	Turnov
Kafka Josef, sekční šéf v. v.,	Praha
Kalaš Josef,	Praha
MUDr Rubeš F., lékař,	Český Brod
Setunský Antonín, sekční šéf v. v.,	Praha
JUDr Stráník František,	Praha
Valenta Jan, ředitel biskup. semináře,	Č. Budějovice

Přítomní uctili památku zesnulých povstáním.

Následovala přednáška na thema "O Josefa Jungmanna", kterou proslovil člen výboru red. J.S. Vopravil. V přednášce byla vystižena podstata sporu o Jungmanna zejména ve vztahu k hodnocení Josefa Dobrovského a kriticky byly posouzeny literární práce, vydané o Jungmannovi v loňském jubilejním jeho roce.

Po ukončení přednášky, jež se potkala se živým zájmem, přikročil předsedající k vlastnímu jednání valné hromady, jež bylo zahájeno zprávami funkcionářů.

Druhý jednatel, Ing Urban, podal zprávu jednatelemskou. V kronice hlavních událostí uplynulého období vylíčil okolnosti, jež přivodily utlumení činnosti Společnosti.

Pokladník, min. rada Schmidt, přednesl zprávu pokladní. Podal obraz hospodářského stavu Společnosti. Oproti celkové částce vydání ve výši Kčs 17.360.50 v uplynulém správním období / z čehož největší nákladovou položku, Kčs 8.659.30, představuje tisk a expedice Oběžníku a Zpráv / vykázala Společnost celkový příjem Kčs 13.942.10, pramenící z těchto složek: členské příspěvky Kčs 6.095.-, dary Kčs 6.675.-, knihy a reprodukce RZK Kčs 1.172.-. O vyplývající ztrátu Kčs 3.418.40 zmenšuje se čisté jmění Společnosti s částky Kčs 56.347.50 ke dni 31. XII. 1946 na částku Kčs 52.929.10 ke dni 31. XII. 1947.

Pokladník poděkoval jménem výboru těm členům, kteří svou vzácnou obětavostí doplňují normální příjmy Společnosti, plynoucí z příspěvků.

V závěru zdůraznil, že i v dobách omezené činnosti Společnosti samotná její existence má svůj význam; je hlasem národního svědomí, jenž upomíná veřejnost stále na dosud nesplacený dluh v otázce Rukopisů vůči dobré pověsti čelných buditelů a vůči národu samotnému. Archivní zprávu přednesl řed. J. Šohájek. V uplynulém roce přibylo archivu 169 dalších kusů, čímž celkový stav archivu dosahuje 1530 kusů. Do tohoto stavu však není pojata písemná pozůstalost po zakladateli Společnosti Dru Perkovi; včetně tohoto materiálu dosahuje archiv Společnosti stavu 1848 kusů. Zprávu archivní doplnil řed. Šohájek zprávou bibliografickou.

Knihovník J. S. Vopravil podal zprávu knihovni. Popsal stav knihovny a její reorganizaci. Přírůstkový katalog dosáhl čísla 362; celkem je v knihovně 485 svazků; do tohoto stavu není pojata zásoba děl určených k prodeji členstvu. Vzhledem k tomu, že v knihovně jsou některá díla unikátní, normálně nedostupná, bylo schváleno, aby při půjčování knih z této knihovny byly skládány zálohy.

Všechny přednesené zprávy funkcionářů byly vzaty s jednomyslným souhlasem na vědomí.

Za revisory účtů přečetl revisní zprávu revisor Ing Skokánek a navrhl, aby odstupujícímu výboru bylo dáno absolutorium. Jeho návrh jednomyslně schválen.

Ve volbě výboru, jež poté následovala, schválila valná hromada jednomyslně kandidátní listinu navrženou odstupujícím výborem. Na návrh arch. R. Svobody stala se volba aklamací. Byl zvolen výbor v této sestavě:

Předseda: univ. profesor Dr Viktorin Vojtěch

10 členů

výboru: František Adánek
Ing Karel Andrlík
Ing Vilém Götzl
Dr Jan Hlávka
Jindřich Pazelt
Miloslav Schmidt
Ing Bohumil Střemcha
Jan Šerý
Jindřich Šohájek
Ing Karel Urban

4 náhradníci: gen. v. v. Karel Heřman
Jiří Veselý
J. S. Vopravil
Robert Jedlička

2 revisoři účtů :

Václav Režný
Ing Lubor Skokánek

V rámci volných návrhů byl jednomyslně přijat návrh architekta R. Svobody, aby zvýšení příspěvků, jež bylo schváleno loňskou XIII. valnou hromadou na návrh pokladníka podmíněně / t.j. s výhradou, že bude možno rozvinout v roce 1947 publikační činnost / bylo uskutečněno bez této podmínky. Budou tedy členské příspěvky členů činných a přispívajících činit Kčs 50.- a příspěvky nově přistupujících členů zakládajících Kčs 500.-.

V závěru jednání ujímá se slova minist. rada Schmidt. Vzpomněl sedmdesátin přítomného člena výboru Ing Bohumila Střemchy; ocenil jeho neúnavnou činnost pro obranu Rukopisů, zejména pak jeho práce fotochemické, vykonané před více než 35 lety, jimiž se Ing Střemcha zařadil mezi průkopníky moderní rukopisné obrany. V uvážení těchto zásluh navrhuje, aby byl Ing. Střemcha jmenován čestným členem. Valná hromada schválila tento návrh jednomyslně a s živým potleskem. Předsedající Ing Götzl děkuje valné hromadě za toto rozhodnutí. Pan Ing Střemcha v děkovném projevu poznamenal, že to, co vykonal, považoval vždy za svoji povinnost.

Předsedající v závěrečném projevu pronesl vzpomínku na churavějícího předsedu Společnosti, prof. Dra Viktorina Vojtěcha.- Poděkoval přítomným za účast a pozornost, kterou věnovali jednání valné hromady a ukončil valnou hromadu ve 22 hodin 05 minut.

U

- . -

Ustavující schůze výboru, vzešlého ze XIV. valné hromady, konaná 28. června 1948, provedla toto rozdělení funkcí:

I. místopředseda / úřadující / :	Ing Vilém Götzl
II. "-"	Dr Jan Hlávka
I. jednatel	prof. Ing Karel Andrlík
II. "-"	Ing Karel Urban
Pokladník	m. r. Miloslav Schmidt
Archivář	Jindřich Šohájek
Knihovník	J. S. Vopravil

-.-

Různé zprávy.

Posmrtná pocta. - Člen naší Společnosti, zesnulý docent MUDr Vladimír Bergauer, byl za okupace popraven Němci. Vzpomněli jsme ho spolu s ostatními oběti z našich řad v prvním "Oběžníku" vyšlém po válce /1.2.1946/. Nyní Úřední list /č.II-181/ přinesl zprávu, že president Republiky jmenoval doc.Dra V.Bergauera mimořádným profesorem in memoriam pro obor obecné biologie na lékařské fakultě Karlovy university v Praze.

Přednáškový večer k uctění památky zesnulého předsedy Společnosti, univ.profesora Dra Vojtěcha a zesnulého člena Ing Dra Zákrejse uspořádala naše Společnost dne 25.října 1949 v hotelu "Beránek" v Praze XII. Z úsporných důvodů rozeslali jsme pozvánky na tento večer toliko členům ve Velké Praze a v nejbližším okolí. Večer byl zahájen proslovem úř.místopředsedy Ing. V.Götzla, jenž ve svém projevu zdůraznil význam odkazu mrtvých, jímž je určováno poslání a cíl naší Společnosti. I o naší Společnosti platí, že je společenstvím mrtvých žijících i těch, kdo teprve přijdou. Společné duchovní pouto spojuje nás s odešlými generacemi obránců i s generacemi buditelů. My zejména musíme naslouchat hlasu těchto svých mrtvých, protože vítězství pravdy, o něž usilujeme, znamená i jejich rehabilitaci a očistění z nařčení. Pohlížejme na sebe jako na dočasné opatrovníky odkazu, který jsme převzali a který - nedopřeje-li Osud naší generaci splnění vytčeného úkolu - předáme těm, kdo přijdou po nás. V této nepřetržitosti ideální snahy po uplatnění spravedlnosti a pravdy, jak je vyjádřena v rukopisné obraně, je obsažen prvek nadčasovosti. - Následoval projev prof.Ing. Andrlíka o prof.Dru Vojtěchovi a přednáška J.Šohájka o Ing. Dru Zákrejsovi; výtahy z obou těchto projevů jsou uvedeny v čele těchto Zpráv.

Členské příspěvky.- Na straně 8/ tohoto textu podáváme zprávu o zvýšení členských příspěvků, odhlasovaném valnou hromadou. Prosíme členstvo, aby s pochopením přijalo tuto nezbytnost. K úhradě příspěvku na běžný rok dovoluujeme si připojit složní list.

Zprávy a sdělení Společnosti vyšlé v posledních letech, mají nestejně pojmenování, různou úpravu a jsou vydány v nepravidelných intervalech. Pro pořádek konstatujeme:-Posledním číslem časopisu Společnosti za okupace německé bylo číslo 11. řada II/Zpráv České Sp.R. z 15.3.1941; následoval zákaz dalšího vydávání vydaný tehdejšími předsednictvem min.rady. Po válce vyšel "Oběžník" /tištěný/ ze dne 1.2.1946 /nečíslovaný/; následoval "Oběžník" z 1.9.1946 /rovněž tištěný/, označený číslem 2.- Nato jsme vydali cyklostylované "Zprávy" s datem 1.12.1947. V podobné úpravě vydáváme i tyto "Zprávy" z 1.11. 1948; nečísloujeme je.

Reprodukce Alšovy kresby RK.- K loňskému 130.výročí nalezení Rukopisu Královédvorského připravila Společnost vydání reprodukce kresby, kterou v roce 1887 reagoval Mikoláš Aleš na rukopisný boj. Reprodukce má formát a úpravu pohlednice. Provedl ji grafický závod Štencův. Zájemcům zašleme na požádání 9 kusů za Kčs 10.- v kteréžto částce je započtena již úhrada poštovního.

Myšlenky a výroky:

"Netušil jsem, když jsem skoro před čtvrtstoletím počal s fotochemickým zkoumáním RZK, jakým příhodám budu vystaven, jako snad každý kdo projeví o Rukopisy živější zájem; zdá se, jakoby na nich spočívala kletba. A přece můj vědní obor nezahrnuje jen RZK, nýbrž rukopisy vůbec. Ale i když se moje vědecká práce týká RZK a došel jsem k názoru odlišnému od názoru oficiálního a jsem za to v jistém tisku nevybíravými prostředky napadán, ptám se: kde zůstala svoboda vědeckého bádání a vědecká čest, samozřejmý to základ každé vědecké práce?"

/Univ.prof.Dr Vojtěch/.

"Spor o pravost RZK jest v první řadě otázkou mravní, totiž po stránce mravně formální; RZK objevují se vždy ve chvílích pro národ velmi významných. Skutečnou vlasteneckou tvářnost člověka lze poznati podle toho, jaký má poměr k Rukopisům."

/Ing Dr Zákřejs/.

Z P R Á V Y
ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

Březen 1949.

Vydala : Česká Společnost Rukopisná
Praha I, Konviktská ul.13.

František Adámek :

3

Nové objevy v oboru starožitností slovanských
a jejich poměr k Rukopisům.

Důsledky těžkých dob německé okupace vychýlily dosavadní zaměření naší tvůrčí osobnosti z kolejí vřítých zvyklostí také v otázkách původu, vývoje Slovanstva, jeho hmotné kultury i duchovní osvěty a starobylosti slovanského osídlení v českých zemích. V poslední době došlo v naší vědě archeologicko-prehistorické a národopisné k novým objevům, které podstatně mění celkově i v podrobnostech ten obraz slovanského osídlení a kultury u nás, který byl v základě vytvořen a ovlivněn bojem proti starobylosti RZK za posledních 60 let. Obrana R, která už od dob Jungmanná, Šafaříka a Palackého byla si vědoma rozhodujícího, jedinečného svědectví R pro poznání staroslovanského života a kultury v českých zemích, vítá každou upřímnou snahu po zdravém přerodu dosavadní orientace ve smyslu ryzí věcnosti a domácích tradic ; přirozeně, že svůj přímo živelný zájem upíná především k rozluštění otázky stáří původního slovanského osídlení našich zemí, charakteru jeho vývoje v období, do něhož se historicky hlásí RZ a nejstarší písně RK a dále ke konečnému rozjasnění v souboru záhad předkřesťanské slovanské kultury. Dosavadní stanovisko historických a archeologických vědních disciplin, ovlivněné a na scestí svedené už v základě duchem protirukopisných bojů, bylo totiž v těchto stěžejních osnovách v naprostém rozporu s duchovní stavbou RZK, zejména s jejich svědectvím o svébytné hmotné kultuře a vysoké duchovní osvěte starých českých Slovanů.

Obraz všeobecně uplatňovaného mínění o slovanskosti českých zemí byl dosud zhruba tento : na keltskou okupaci v době V.-I.stol. př.Kr. navazovala bezprostředně okupace germánská. Jednotlivé kmeny germánské se zde archeologicky projevují : v I. a v počátku II. st. po Kr, sídliště a žárovými pohřby s popelnicemi galských ještě typů / = Markomané/, pod římským vlivem utváří se dále germánská kultura římsko-provinciální, jejíž sídliště a pohřebiště dají se docela spolehlivě " přidělití u nás Kvádům v 3. a 4. století " /J.L.Cervinka Anthropologie XIV, 1936/, od 4. století obvyklé kostrové hroby přiděluje J.L.Cervinka germánským Rugiům, Herulům, Gotům a okruh t.zv. kultury merovejské z V. až počátku VII. stol. L. Niederle nějakému " německému, nejspíše durýnskému " lidu. - Slované pronikají do českých zemí teprve v VI. stol.po Kr. Podle dra J.Schránila je " přímo nemožné, aby slovanské kmeny sídlily v Čechách a na Moravě už v době římské " a dr.V.Novotný tvrdil, že o vystoupení Slovanů v Čechách před VI. stol. " nemůže být řeči " - " není zde o nich zmínky " ; J.L.Cervinka dokonce mínil, že naše země Slované obsadili až v VI.

st. společně s Avary. Dr. J. Neústupný spokojil se r. 1934 přesvědčením, že pro naši politickou posici a tradici národní domorodosti plně postačuje ten fakt, že asi před 1.400 lety vytlačili naši předkové Germány ze země a že jsme od té doby jejími jedinými právoplatnými držiteli a pány. " Rozhodující představitelé našeho archeologicko-historického světa byli nedávno sjednoceni v mínění o příchodu Slovanů do českých zemí v 6. stol. po Kr.; někteří, na př. L. Niederle, připouštěli možnost dřívějšího částečného pronikání Slovanů do našich zemí, jak o tom uvažovali také již Palacký, Safařík a Vocel.

Výsledky archeologického bádání poslední doby mění však od základu tyto vztité představy. Zejména významný polský prehistorik dr. J. Kostrzewski a jeho škola věcně pádnými důvody podepřeli a k jistotě přivedli učení, že okruhem t. zv. kultury lužické a kultur z ní přímo vyrostlých z prvního a počátku druhého tisíciletí př. Kr. představují se nám Praslované. Tím nastal v nazírání na vznik, vývoj a kulturu pravěkého slovanského národa přímo historický obrat. Slované jsou tedy prastarým evropským národem, vytvořili už v pravěku všestranně vysokou a svébytnou kulturu. Důsledky vývodů školy J. Kostrzewského projevily se i v české vědě prehistoricko-archeologické, kde dr. J. Filip / Počátky slovanského osídlení v Československu, 1946/ dospěl ke shodným závěrům a rozmnožil věcné důkazy, že v lidu lužickém můžeme viděti předky historických Slovanů.

Již dříve jsem zde uvedl, že vysokou kulturu hmotnou, duchovní osvětu a vyspělou celkovou civilizační uroveň Slovanů českých podle RZK mohl vytvořit jen starý, původní a svébytnými rysy bytostnými nadaný národ; otázka, zda-li k této jeho národní a kulturní skladbě došlo také na území českých oblastí nebo jen mimo ně, je prozatím druhotná. Vědecké zjištění, že vývoj Slovanstva dál se nejméně od dob lidu lužického až do plných dob historických souvisle na vlastním, všestranně vyspělém kulturním podkladě, odstraňuje tedy jednu z nejvýznamnějších překážek všeobecného uznání starobylého původu RZK.

Zánik života lužického lidu, sledovatelného na půdě československých oblastí zhruba od r. 1200 př. Kr. až do posledních století př. Kr. je dosud obestřen tajemstvím; k historickým Slovanům je zde časová a kulturní přerývka nejméně 500 let, jejíž ožehavá záhada není při dnešním stavu poznání ještě bez námitek řešitelná. V podstatě jde o to, zda-li nám archeologicko-prehistorické výzkumy pevně stanoví bezprostřední vývojovou závislost výše vzpomenutých sídlišť a žárových hrobů t. zv. typu germánského z počátku našeho letopočtu na kulturách lidu lužického a dále jejich plynulý přechod do nejstarší dnes známé hmotné kultury slovanské.

Když historik V. Novotný pronesl svůj výrok o tom, že o vystoupení Slovanů u nás před 6. stol. " nemůže býti řeči " / České dějiny I/, nečinil si nároku na jeho bezpodmínečnou platnost a byl ochoten uznati výsledky bádání archeologického, budou-li " bezpečné a pevné ". Zůstane zásluhou české vědy archeologicko-prehistorické, že tyto bezpečné doklady přinesla. Stejným dílem v tomto směru je práce dra J. Borkovského " Staroslovanská keramika ve střední Evropě " / 1940/, v níž na podkladě hojných již nálezů ze žárových hrobů prostých nebo pod mobylami a ze sídlišť stanovil dosavad poznané staroslovanské keramice další starší vývojovou řadu keramiky pražského typu. Tato vel-

mi stará keramika, která prošla svébytným vývojem, objevuje se stratigraficky jako nejstarší vrstva historické hmotné slovanské kultury nejen v českých zemích, nýbrž všude ve střední Evropě, kde sídlí nebo sídlili Slované. Její časové určení je zhruba pevně stanoveno na jedné straně bezprostředním vývojem do známé staroslovanské keramiky historické, na straně druhé styky s t.zv. germánskými keramikami typu třebického ze IV. stol. po Kr. a merovejskými, při čemž je dosud nevyřešen poměr k vlastnostem keramiky laténské. Náleží tedy tato slovanská keramika aspoň do 4.stol. po Kr., kdy počíná dnes zjistitelný její samostatný vývoj. Je dokladem hojného a pevného slovanského osídlení našich zemí už v té době. RZ je v souladu s ostatními historickými prameny, pokud se týče příchodu kmene Čechů, který se odehrál podle všeho v polovině 7.stol. po Kr., avšak "pražský typ" keramiky svědčí, že slovanské osazení českých zemí nelze všeobecně spojovat s příchodem "pluků Čechových", nýbrž že je daleko starší. 61R2

Naši prehistorikové se pod tíhou věcných důkazů shodli v časovém zařazení keramiky pražského typu až do 4.stol. po Kr. a nepochybní o jeho ryzí slovanskosti, až na ojedinělý hlas J.L.Cervinky /Věda a život VIII, 1942/, který velmi ostře odsoudil Borkovského závěr jako "naprosto nesprávný" a moravské nálezy pražského typu přidělil "pouze germánským kmenům" z 2.-5.st. po Kr.; toto mínění je však naprosto neudržitelné. Podstatné rozrůznění v posudcích však nastalo v otázkách vzniku a autochthonosti slovanské keramiky pražského typu. Dr.Borkovský věcně zjistil její původ a stylovou závislost v mladší kultuře laténské, čímž se rodokmen této keramiky prodlužuje o další staletí; považoval ji za hmotné kulturní výraz autochthon. slovanského obyvatelstva v Čechách, snad zbytku obyvatelstva popelnicových polí, které zde sídlilo později od 1.stol. našeho letopočtu vedle Germánů. Dr.Filip dále přesvědčivě dokázal, že lid polí popelnicových /v základě lužický/ nemizí po keltské okupaci našich zemí ve 4.stol. př.Kr., jak se dosud soudilo, nýbrž žije zde dál a je archeologicky zjistitelný až skoro v 1.stol. př.Kr.; známe-li nyní u nás slovanskou keramiku pražského typu už ze 4.stol. po Kr. a vykazuje-li tato keramika závislost na laténských vzorech až v 1.st. po Kr., zbývá jen podrobnými důkazy podepřít Borkovského vývodu. Jistota, nikoliv však přímočarou vývojovou souvislost mezi lidem lužickým a časně slovanskou kulturou s pražským typem uznává opatrně i střízlivý dr.Filip a zejména významný kolínský prehistorik MUDr.Fr.Dvořák, který byl zastáncem přímého, souvislého vývoje Slovanstva v našich zemích už od počátku lužických kultur. Tento nový stav bádání o počátcích vývoje Slovanstva v našich zemích znamená také jistotu renesancí starého Píčovského mínění, že lužická kultura je slovanská, Čechy že jsou stará slovanská vlast a Germáni zde pozdní příchodí.

Je pochopitelné, že tato podstatně důležitá změna v orientaci naší prehistorie nejlépe vyhovuje duchovnímu zaměření RZK o starobylosti a všestraně svébytném vývoji Slovanstva a odstraňuje jednu z hlavních překážek výkladu jejich starobylého původu.

Druhá část odborníků zaujímá však u nás vůči Borkovskému naprosto odchylný postoj. Jsou to zejména Dr.Em.Simek, který Čechy a Slováky nepovažuje za autochthony, praobyvatele našich zemí, nýbrž spojuje příchod slovanského živlu s výskytem keramiky pražského typu v V., zčásti snad již ve IV.stol. Stejně soudí dr.J.Poulik, který ve starých Moravanech nevidí nějaké autochthonní obyvatelstvo a nztotožňuje se

s Koztrzewského a Filipovými" teoriemi " o slavnitě lužických popelnicových polí. Tyto vývody mají však malou naději na všeobecný úspěch; potíž přesného, podrobného opodstatnění slovanství lužického lidu v jeho autochthonním vývoji v našich zemích k historickým Slovanům spočívá především v nedostatečném ještě věcném poznání.

Ještě po jiné stránce mají archeologické výzkumy z poslední doby velký význam pro důkaz starobylosti RZK a pro jejich vědeckou obranu. Dosavadním, všeobecně přijatým míněním bylo, že Slované objevili se v našich zemích v 6. stol. ve stavu národa polokočovného, u něhož musíme předpokládati jen nejprimitivnější kočovný život pastýřský a teprve během 8. stol. můžeme s " jakousi pravděpodobností " souditi, že se jednotlivé rody počaly usazovati na určitých místech a v pevných sídlech /J. L. Cervinka, Slované na Moravě, 1928/. S těmito vývody ovšem stojí v nesmiřitelném protikladu způsob života Slovanů českých ze staršího historického úseku RZK. Podle RZK Slované čeští už před a za Libuše sídlí v pevných sídlech; dosvědčují tak " dědiny " v RZ a v RK /Záboj/, které byly celým okrskem rodových pozemností, na nichž byl v sídlech rod trvale usazen, pevná sídla dosvědčují také Vyšehrad /RZ - Záboj/ a hrad Praha /Neklan/, Vlaslavem luckým " ohněm a mečem " ničené " dědiny " v krajinách Neklanových a t. d. Nuže, poslední archeologické výzkumy /Přítluky, Velatice, Lanžhot, Dolní Věstonice, Děvínská Nová Ves, Kolínsko, oblast Prachovských skal a t. d./ zjišťují souvislé osídlení krajů v pevných sídlech, jehož způsob je rolnicko-pastevecký; tento základní životní rys je také zachycen v nejstarším souběžném historickém úseku RZK. - Po stránce způsobu života vládne tedy mezi RZK a slovanským dávnověkem u nás, časově s R shodným, naprostý soulad a nové archeologické výzkumy ověřují starobylý původ R.

Archeologie však podala dále objev takové váhy, že již sám dostahuje k důkazu starobylosti RZ. V soustavě geografického rozloučení slovanských kmenů a osídlení podle všech historických pramenů neobjevuje se vůbec oblast Otavy, v níž jedině RZ zná slovanské osídlení /Chrudoš na Otavě/. Teprve nedávný archeologický průzkum kraje, který provedl B. Dubský /Slovanský kmen na střední Otavě/, zjistil v povodí Otavy zvláštní slovanský kmen s jádrem v kotlině, tvořené údolím Otavy a vtokem Volynky; tuto oblast ovládala tři hradiště /Hradiště u Repice, Hora u Katovic a kmenové Hradiště u Sousedovic/, kolem nichž je rozložena síť sídlišť a pohřebišť, částečně velmi starých. Zánik a podmanění kmene klade Dubský do času pádu říše velkomoravské. Krajem procházela stará Ptolemaiova cesta Boioduron-Marobudon z Pasova přes Sumavu do vnitřní Čech. Tuto otavskou kmenovou oblast obkličují výšiny z ruby, žuly, vápence a křemenných žil, z nichž uvolněná zrnka zlata vody splachovaly do Otavy, kde bývalo zlato rýžováno už od pradávna /hallstadt, latén/ i v době staroslovanské, jak dokazují hojné sejpy v povodí Otavy a archeologické nálezy v nich. - To je pevný a skvělý důkaz starobylosti RZ. Slovanské osídlení kraje Otavy v RZ nemohli ani " notorický falsátor " a " podvodník " V. Hanka, ani ostatní " banda padělatelů " nejen odnikud před 130 lety " opsat " ani je " vymyslet " ; to je teprve nyní archeologií dokázaná historická skutečnost, která je v souladu s ojedinělým svědectvím RZ.

Výslednicí známých bojů proti starobylosti RZK, zahájených r. 1886, bylo učení, že vůbec nebylo vyšší staroslovanské kultury, ba někteří protirukopisní odborní harcovníci tvrdili, že staří Slované vlastně vůbec nevytvořili svou vlastní duchovní osvětu a hmotnou kulturu.

Po nových archeologických, jazykových, geografických, historických, národopisných a všeobecně kulturních výzkumech nelze již úplně přisvědčiti ani dru L. Niederlovi, který tvrdil, že "základním rysem praslovanské kultury byla velká chudoba", trvající až hluboko do druhé poloviny I. tisíciletí po Kr. /Rukověť slovanské archeologie/. Dr. J. Poulík /Odhalené světy dávné minulosti, Mor. Slovo 25. 12. 1935/ považoval kulturu "v původní vlasti Slovanů" /Zakarpátí/ za "velmi chudou". Není divu, vždyt podle V. V. Stecha /Pod povrchem tvarů: K otázce praslovanského umění. 1941/ Slované byli ve svých počátcích "živel neplastický; žili, přitisknuti k zemi, ještě s citovou plností, "patrně se ještě nedostali "nad první začátky formulace své víry životní" a scházel jim také "osvobozující styk s cizinou." Když v 6. stol. po Kr. šířili se Slované ze Zakarpátí do svých historických sídel, nepřinášeli si podle dra J. Schránila /Dějiny světa III/ "vysokou kulturu", ba "nenacházíme u Slovanů z těch dob původní a kmenově typické projevy umělecké"; podle J. L. Cervinky /Slované na Moravě, 1928/ všichni polokočovní Slované západní přinesli si ze své pravlasti po r. 500 po Kr. k nám "kulturu ... nepatrnou", dokonce i keramiku "vnutili" Slovanům až Avari. Také Dr. J. Skutil /Naše pravlast je střední Evropa, 1946/ staví proti časně historické slovanské "chudobné" a "primitivní" kultuře "současnou poměrně velice vyspělou kulturu germánskou". Podle V. V. Stecha, s nímž se ztotožňuje řada prehistoriků, teprve "příchod křesťanství ... znamená skutečný počátek v umění" a "opravdový začátek kultury". Pražská škola umělecko-historická šla dokonce tak daleko, že upírala vlastnímu lidu jakékoliv tvořivé schopnosti v oblasti t. zv. lidového umění; V. V. Stech míní, že naše umění lidové je pouhou "odvozeninou mezinárodního umění evropského", vzniklo jako "derivát kultur kvalitně vyšších", jeho forma i s národním ornamentem "není vůbec samostatná", je řízeno spíše "podmínkami sociálními a poměry výrobními, než tvořivým pudem národní duše" a žádná jeho památka "nesahá za rok 1600".

Historicky nejstarší části RZK dokládají naproti tomu u starých Slovanů českých vyspělou duchovní osvětu i kulturu hmotnou, vysokou úroveň civilizační a životní po všech stránkách už v době předkřesťanské. R jsou tedy v naprostém rozporu s výše uvedeným učením o kulturní ubohosti starých Slovanů a není zde možnosti smíření. Právě tento podstatný nesoulad byl hřebem do rakve RZK.

Toto protirukopisné zruďné učení, vychovávající vlastní národ k pocitu nebezpečné méněcennosti, našlo své dějinné vrcholné uplatnění v době německé okupace našich zemí, kdy bylo nepřáteli záměrně a spustavně zapojeno do ideologie třetí říše v jejím duchovním a fyzickém boji, směřujícím k vyhubení našeho národa a rozvrácení Slovanstva. Opravdu - zde není vůbec žádných možností smíření!

Průlom do těchto vžitých protirukopisných představ o kulturní ubohosti Slovanů českých až do dob křesťanských učinily vzpomínuté archeologické výzkumy posledních let. Je skutečností, že dnes, ačko-

liv stojíme teprve na prahu poznání, známe staroslovanskou kulturu v našich zemích v souvislém vývoji už od 4.stol. po Kr., dále jsou zde zřetelné náznaky toho, že nejde o kulturu chudou, nebo dokonce primitivní. Dalším zásadním poznatkem je, že tato kultura je svérázná a vyvíjela se z vlastních tvůrčích podnětů. Je jisté, že s touto nyní archeologicky zjištěnou staroslovanskou hmotnou kulturou postupovala souběžně také odpovídající osvěta duchovní a že tyto obě složky byly ve vzájemné souvislosti.

Velmi závažné svědectví o staroslovanské kultuře, jejím rázu a starobylosti přineslo nyní národopisné bádání, v němž historickým mezníkem jsou monumentální práce prof. dr. Vladimíra Úlehly. Vymyká se možnostem a účelu tohoto článku vzpomínat uplněji jeho rázovité a odvážné národopisné práce a proto omezíme se pouze na několik nových objevů, nebo ověření jevů známých již dříve, podstatně důležitých nejen pro poznání staroslovanské kultury, nýbrž i pro ověření starobylosti R.

74
42
Prof. Dr. V. Úlehla soustředil svůj osobitý zájem především na duchovnou oblast, zejména nedostatečně ještě probádanou lidovou píseň, kde objevil dosud neznámé hudební, rytmické, melodické zákonitosti a kde se uchovalo mnoho starožitných prvků. Ověřil přímo pravěké stáří dodnes dochovaných chorovodů, v nichž zřetelně vystupuje jejich původní obřadní smysl a předkřesťanské náboženské představy našich předků. V nádherném pásmu "Morava zpívá a tančí", provedeném Úlehlovým Moravským tanečním a pěveckým sborem i v řadě rozhlasových relací seznámili jsme se se zřejmými sledy věroučného tance, provozovaného v pradávnu na oslavu jarních zásnub slunce se zemí / Holúbek!/, byli jsme svědky předkřesťanského vítání mladého jarního slunce / Lítečko! / k němuž nesly se i výkřiky Helo ! Hélo ! / z řeckého Hélios / v chorovodech dívek v Moreně a v Královničkách ; přežitkem z předkřesťanského období je starobylý obřad čepení nevěsty, k němuž se váže krásná píseň " Vydala máti, vydala céru, " známá i z ostatních oblastí slovanského světa, jejíž hudební útvar, slovní základ, proměna člověka v ptáka, ukazují na starobylý původ, podobně jako hudebně i slovně starožitná, Úlehlou zapsaná píseň " Horela lípka, horela ", v níž jsou zachyceny stopy žárového staroslovanského dívčího pohřbu atd. Jak prastaré prvky se udržely s pokolení na pokolení v naší lidové kultuře, svědčí Úlehlou předvedená souvislost naší písně, hudby i tance podél karpatského oblouku až do staré Hellady. Už H. Vysoký rozpoznal v ústech dětí - v dětském rozpočítadle " Ententýny - sourakadýny " výzvu k vítěznému olympskému běhu : Heu, dyo, thýnei, stauraka nikéta ... ", která se tedy udržela půltřetího tisíciletí. Tyto i jiné ještě " řecké " prvky dokazují pradávňý styk oblastí slovanských s kulturou starého Recka.

V celku nutno říci, že v našem lidovém umění máme obrovský, nedoceněný ještě kulturní poklad, jehož část je dědictvím prastarých dob, někdy až praevropské civilizace. Zde jde o vědecky strážlivě ověřenou skutečnost, o romantismu, věčně neopodstatněném, mohl by mluvit pouze ten, kdo o podstatě, věkovitosti i rozlehlosti slovanské kultury nemá ani přibližně představy / Prof. Dr. Ant. Václavík, Svobodné noviny 8.7.1947/.

Nejdůležitějším poznatkem, vyplývajícím z ethonografického studia slovanské kultury je pevné a neměnitelné zjištění, že stará

slovanská kultura nebyla chudá či primitivní, byla kdysi ucelená, původem prastará a osobitá. V naší umělecké hodnotné, mimořádně vyspělé a jedinečné lidové kultuře, která tedy není nepůvodním a pozdním odvarem městské kultury baroka, jsou po všech stránkách /zpěvné, hudební, obřadové, pohybové, zvykoslovné/ četné starožitné, tisícileté složky.

Tato zjištění znamenají také určitou renesanci duchovního a vědeckého odkazu proslulé "moravské školy Wanklovy" /Dr.J.Wankl, Vlasta Havelková, Lucie Bakešová, prof.J.Havelka, Fr.Stránecká a j./, jejíž národopisní a archeologičtí pracovníci už koncem minulého věku tvrdili, že Slované, žijící u nás už dávno před Kr., vytvořili svéráznou a krásnou osvětu vysoké úrovně, která dožívá v naší lidové kultuře.

Často opakovaným vývodem proti starobylosti RZK bylo tvrzení, že RZ, Oldřich a Jaroslav z RK jsou složeny desatercem, což prý je ve staročeské poesii nemožné. Už Dobrovský tvrdil, že 10 slabičného rozměru verše se dříve neužívalo, pozastavili se nad ním v RZK i Kopitar, Miklosich, Jagič, avšak nejostřeji vyhrotili toto učení proti RZK prof. V.Flajšhans a prof. M.Weingart. Prof. Flajšhans /Poznámky/ napsal, že tento verš je neznámý, ano neslýchaný v staročeském básnictví, je dělán podle desetislabičného verše srbských národních zpěvů, které přeložil Hanka. Totéž mínění sdílel prof.Weingart a tvrdil, že je základní faktum slovanské metriky, že jihoslovanský pětistopý trochej je verš české poesii neznámý až do počátku 19.století. Marně upozornil prof.F.Mareš /Marnost/, že desetislabičné verše v RZ a RK jsou jiné, není to srbský desaterac, který zachovává důsledně pauzu po 4. slabice, po druhém taktu. V R naproti tomu jsou přestávky po 3., 4., 5., 6., 7., slabice, rytm RZK je tedy rozdílný od rytmu srbského. Verš R formou i rytmem shoduje se však s desetislabičným veršem staročeským /Hry o třech Mariích/. Důsledně nebyla dosud prostudována otázka některých, byť řídkých veršů srbského desaterce v RZK. Prof. Ulehla rozebral a převedl se svým souborem vzácnou starožitnou baladu moravskou "Vyletěl-tě sokol na oblaky", jejímž podstatným rysem po stránce uměleckého tvaru je právě srbský desaterac! Je v některých místech textu těžko srozumitelná, má starobylý nápěv, tvoří vyrovnaný pevně skloubený celek, takže prof.Ulehla právem tuto vzácnou baladu pokládal za velmi starobylou. Také Speranskij /Dějiny staroruské literatury I./ dokládal, že ustní lidová poesie slovanská měla již v nejstarších dobách tentýž umělecký tvar a obsah, jaký je v novějších zápisech. Nelze tedy už dnes tvrdit, že srbský desaterac je verš české poesii "neznámý až do počátku 19.stol."-Desetislabičné verše, shodné s verši RZK, objevují se v řadě slovanských lidových písní a bude potřebí tyto písně ulehlovsky podrobně a na široké základně prostudovat po stránce uměleckého tvaru a stáří, aby byl ujasněn úplně původ a vývoj desetislabičného verše v slovanské národní poesii.

Také protirukopisnímu učení o t.zv. "paralelách" dostalo se vývody Kubovými a Ulehlovými rány přímo smrtelné. Je vžitým přesvědčením, že RZK byly někde tvořeny z jednotlivých obrazů a obrátů z různé četby předpokládaných padělatelů, zejména lyrické písně jsou prý dělány Hankou podle ruských lidových písní ze sbírky Culkovovy /Hanuš, Máchal,Hrubý/. Dnes však je jisto, že RZK by byly krajně podezřelé, kdyby jinak zachovávaly starobylý ráz a těchto paralel nevykazovaly.-Národopis nás učí, že ještě dnes nelze snadno zjistiti řadu prvků, společných slovanské lidové kultuře, které se dělily od pradávna s pokolení na pokolení /Ant.Václavík, Slovanské prvky v české lidové kultuře/.

Platí to především o národní písni. Četné sbírky slovanských národních písní dokazují, zejména v oboru lyrických písní, četné paralely tak bezprostřední, že to až zaráží. K jakým neočekávaným výsledkům v tomto směru možno se dopracovati, svědčí případ písně "Chmeličku, chmeli, chmeli zelený ...". Mistr Ludvík Kuba zapsal tuto píseň v Peci na Chodsku, připomíná, že je to píseň hudebně vyvrálá, nápěv jako z křemene, dosahuje nejjednoduššími prostředky nejvyššího účinku, zkrátka: je to píseň starobylá. V setrélých formách je známa i z jiných krajů Čech. Textově je její smysl nejasný, až podle zachovalejšího krásného variantu ze Slezska /Sušil/ je to zřejmě píseň svatební. V Kolbergově rozsáhlé sbírce polských písní našel L.Kuba 31 variantů. Zde je to též píseň svatební, obřadní /čepení nevěsty/, vedle toho je ve stylu starého hudebního rázu /tónina dorická a zvláště frygická/, jde tedy všeobecně o píseň starobylou. Textově však stále píseň zůstala záhadou, až prof. Uřehla /Velikonoční hymnus, Svobodné noviny 6.4.1947/ podle svých písňových zápisů rozluštil i smysl: bývala to kdysi obřadná píseň při oslavách nastupujícího jara, tento obřad přežil nám doby vzdálené nejméně 2.000 let! - Správně cítil už Jan Neruda, když napsal /Národní listy 15.4.1886/, že česká podobnost našich lyrických písní s písněmi jiných slovanských kmenů je dokladem jejich velikého stáří!

Podstatným znakem bytostného základu slovanství v minulosti i v přítomnosti je zpěvnost, zřejmá především už z textů lidových písní. Odborníci zjistili i příslovečnou zpěvnost našich Rukopisů, patřičnou vzpomínku. Dejme alespoň promluvit několika citátům o RZK, vynatých z jeho listů Kamarýtovi:

..-

83, 13

Stopadesáté výročí narozenin F.L.Čelakovského.

Pro nedostatek místa nemůžeme věnovat jubileu tohoto významného českého buditele a obdivovatele Rukopisů, patřičnou vzpomínku. Dejme alespoň promluvit několika citátům o RZK, vynatých z jeho listů Kamarýtovi:

... Tu tedy, můj Vlastimile, máš soud Libušin, kterého první čtyry řádečky jsi četl ve Slovesnosti, více-li nevím. Co nyní medle o něm soudíš? Nemístná tato má otázka, jelikož od mnohých za podstrčenou básen udáván a P.Dobrovský prý pařera důkazů P.Jungmannovi namítl o nepravosti její. Básen tato v Čechách ještě tiskem nevyšla, ale v Polstě, ve Varšavě v loni v knize Pravda Ruská, dedikované Alexandrovi. Poláci jsou chlapi ... Nejasá Ti srdce, můj drahý příteli! To připomenout musím, že se tam nalézá posouzení našeho Kralod. rukopisu. Našeho rukopisu!!! - Ten dělá u Slovanů účinek. - Rusové praví, že je staroruský psán, Poláci, že staropolsky, a my Čechové ovšem ze staročesky - z čehož následuje, že to staro- a staro- bývalo jedno, aspoň si velmi blízko .../25.3.1821/...

... Ondyno jsem viděl rukopis Kralod. a v horlivosti tuto svátost zlíbal /29.6.1923/.

- ... Dobrovský zas po nedvědsku zahučel, dal do Hormayr. archivu v tomto měsíci něco, čím Soud Libušin okřivduje. Kdo tu básen dělal - ost ein Betrüger - ein Schurke a báťušku nazývá einen überspannten Patrioten. To budou zas rvačky a hádky. Pomoz pan Bůh!.... /6.5.1824/ ...
- ... Dobrovský, starý kutil - opět se svým hrubianstvím zalezl do Jahrb. der österr. Liter. a na nejvejš nezdvořile na Ant. Jungmanna, že do Pravdy Ruské poslal, jakož i na Poláka Rakowieckého, že přijal Soud Libušin, dovádí. Jungmanna nazývá einen hinterlistigen Betrüger, einen dummen Einsender etc ... /23.1.1827/.
- ... Co tím nešťastným podstrkováním rukopisů míníš, nerozumím. Věz, že /vyjímaje : Ha ty naše slunce/ o pravosti všechněch tak přesvědčen jsem, jako že slunce na nebi. Že Dobrovský ještě po smrti bláznů dělá, z toho nic nenásleduje. Jak v evangeliích tak v Soudě Libušinu a jiných sama věc a řeč tak patrně mluví, že by mi právě nic nemusil ze slovanského jazyku rozumět, kdo by tu v šalbě stíhal. Nebo nevím, aby falsarius někde se nebyl podklesl - což nikde není k nalezení. " Ha ty naše slunce " zas naproti tomu jak kratičké má některé makavé stopy šibalství - o rukopisu samém ani nemluví : i jsem té víry, že tuto básničku krasopisec Linda s filologem Hankou upletl a podstrčil, což velikého čarování nepotřebovalo, aspon kdyby mi o to šlo, chtěl bych více takových věcí sám dovésti, ačkoli ani za sto let jeden Soud Libušin, nebo ono Evangelium ... /18.4.1830/.

-.-.-

Drobné zprávy.

Poděkování. - Česká společnost rukopisná opětovně děkuje za podporu, které se jí dostává od členů nad rámec členských příspěvků, i když toho času není jí možno vyvíjeti náležitou činnost publikační. Děkuje též všem příznivcům za dary věnované jí ke konci uplynulého roku, zejména též onomu neznámému dárci, který se na složném listě označil jako " kdosi, bytem kdesi ".

Rozluštění zbytků latinského nápisu v Betlémské kapli.

V přednášce konané 18. března 1949 osvětlil prof. Dr. Ryba metodu svého postupu při luštění nečitelných zbytků latinského nápisu objevených na stěně Betlémské kaple. Prof. Ryba zjistil v těchto zbytcích bezpečně text jednoho z traktátů Jakoubka ze Stříbra. Při popisu dalších objevených prací v okolí rozluštěného nápisu poukázal na význam fotografického výzkumu pomocí infračervených paprsků a s uznáním vzpomněl pomoci, kterou mu v této věci poskytli páncvé z ustavu pro vědeckou fotografii, založeného při Karlově universitě zesnulým předsedou naší Společnosti, prof. Dr. Vojtěchem.

XV. řádná valná hromada Společnosti je připravována na konec jarní sezony. Její konání oznámíme členstvu individuálními pozvánkami.

-.-.-

Z P R Á V Y

České společnosti rukopisné

1. prosince 1949.

Vydává: Česká společnost rukopisná
Praha I, Konviktská ul.č.13.

Zpráva o XV.řádné valné hromadě České společnosti rukopisné.

Patnáctá řádná valná hromada naší Společnosti byla svolána na den 30.května 1949 s počátkem v 19.30. Konala se v ruském sále hotelu " Beránek " v Praze XII. Valné hromadě předsedal a její jednání řídil Ing Vilém Götzl. - Po uvítání přítomných a úvodním projevem věnoval předsedající vzpomínku členům Společnosti, kteří zemřeli v období mezi XIV. a XV. valnou hromadou, nebo o jejichž umrtí jsme se v té době dověděli. Jsou to tito členové :

Dr.Vojtěch Viktorin, profesor Karlovy university	v Praze
Beněš František, vrch.fin.rada	v Jičíně
Dr.Cernušák Jaroslav, lékař	ve Slaném
Fencel Matěj, děkan	v Uhřetěvsi
Hartl František, ředitel měšť.školy	v Jičíně
Hrubý Prokop, vrch.učetní v.v.	v Jilemnici
Chalupa František, minist.rada v.v.	v Kostelci n/O.
Nečas Metod., gymn.profesor v.v.	v Brně
Obrovský Jakub, profesor Akademie výt.v.umění	v Praze
Ing. Polka Ferdinand	v Praze
Prudič Josef, učitel průmyslové školy	v Kutné Hoře
Böhling Vladimír, akad.malíř a grafik	v Praze
Stoviček Ferdinand, magistr.ředitel v.v.	v Praze
Msgre Tenora R., arcikněz	v Náměšti n/O.
Ing.Vancl Jan	v Hřabačově
Veselý Karel, magistr.ředitel v.v.	v Praze
Zachystal Dominik, ředitel Hypoteční banky v.v.	v Táboře
Dr.Ing.Zákrejs Vladimír	v Hradci Králové
Zedník Antonín, statkář	v Praze

Účastníci valné hromady povstáním uctili památku zesnulých a vyslechli projev, v němž předsedající pojednal o velikosti ztráty, způsobené Společnosti odchodem tolika vzácných jedinců, oddaných myšlence obrany Rukopisů.

Knihovník Společnosti J.S.Vopravil přednesl pak úvahu na thema " František Palacký a jeho vztah k Rukopisům ". V přednášce nastínil přehled činnosti Palackého na straně rukopisné obrany a zdůraznil kompetenci a povolání Palackého jakožto znalce k vynesení soudu v tomto sporu. Výťah z přednášky uveden v těchto Zprávách.

Po skončení přednášky přikročil předsedající k dalšímu programu valné hromady. Poznává, že je zvyklostí čísti na valných hromadách zápis o předchozí valné hromadě. Pan vrch.insp.Slezák navrhuje, aby od čtení tohoto zápisu bylo upuštěno ; jeho návrh jednomyslně schválen.

Následující zprávy funkcionářů :

Ing.Urban podal zprávu jednatelemskou, v níž m.j. uvedl :

Ke dni 15.května t.r. vykazoval členský seznam celkem 347 členů. Z toho bylo 38 členů zakládajících. Dle územního rozdělení přípa-

dá z uvedeného počtu 193 členů na Prahu, 106 na Čechy mimo Prahu, 46 na Moravu, 2 na Slovensko. - Ve srovnání se stavem členstva v létě roku předchozího vyplývá úbytek 29 členů. Vykázaný úbytek pramení převážnou většinou z umrtí. Projevila se tak zesílenou měrou tendence patrná již za okupace: Věková skladba našeho členstva posunuje se v neprospěch členů mladých, jejichž příliv se zastavil. - V rozboru příčin tohoto zjevu poukázala jednatelská zpráva na omezené možnosti publikační, které nepřipouštějí, aby mládež, jež jinak je dychtivá poučení v této věci, byla o výsledcích nové rukopisné obrany soustavně zpravována.

V další části jednatelské zprávy konstatováno, že v uplynulém správním období byla vydána dvě čísla " Zpráv " rozmnožená na cyklostylu, byla konána přednáška k počtům zesnulého předsedy prof. Dra Vojtěcha a Dra Ing Zákrejse; výbor konal celkem 26 schůzí, rozsah vyřízené agendy je patrný ze zprávy archiváře.

V závěru poukázáno na to, že když v roce 1886 zahajovali realističtí kritikové útok na Rukopisy, měli pro publikování svých domyslů a konstrukcí neomezenou volnost projevu, jaká byla znakem liberalistické společnosti koncem 19. století. Naproti tomu plody badatelské práce, podávající rozhodující důkazy pro pravost, které má dnes obrana k dispozici, tehdejších možností projevu postrádají. Tento stav zakresluje skutečný obraz rukopisného sporu.

Pokladník Společnosti, minist. rada v. v. Schmidt přednesl zprávu pokladní: - Z celkového uhrnu čistého jmění Společnosti ve výši 56.637.80 Kčs většina, t. j. Kčs 44.533.60, připadá na vklady ve vázaných platidlech. Účetní závěrka končí sice přebytkem Kčs 3.708.70, když se však uváží, že v příjmech Společnosti za rok 1948 figuruje kromě členských příspěvků ve výši Kčs 11.508.- též položka dary ve výši Kčs 7.220.-, je patrné, že bez této vzácné obětavosti členstva by závěrka končila deficitem převyšujícím Kčs 3.000.--.

Ing. Skokánek přečetl zprávu přehližitelů účtů; na jeho návrh udílí valná hromada odstupujícímu výboru jednomyslně absolutorium.

Řed. Šohájek podal zprávu archiváře, doplněnou zevrubnou zprávou bibliografickou a kronikářskou. - Ve zprávě archivářské konstatoval, že oproti lonskému stavu archivu 1530 kusů vykazuje letošní stav archivu 1629 kusů; vyplývá tedy přírůstek 99 kusů. Je to přírůstek menší než byl lonského roku. K tomu přistupuje 318 kusů z archivu Dra Perka. Nezpracovány jsou dosud přírůstky z archivu sen. presidenta Dra Říhy a z pozůstalosti po prof. Dru Vojtěchovi. - V připojené zprávě bibliografické podal řed. Šohájek přehled vyslých knih a významnějších novinářských zpráv týkajících se Rukopisů. V závěru svého projevu zmínil se podrobněji o večeru uspořádaném dne 25. X. 1948 k počtům zesnulého předsedy prof. Dra Vojtěcha a Dra Ing Zákrejse / viz Zprávy z 1. XI. 1948 / a přednesl řadu svých osobních vzpomínek na oba tyto významné reprezentativní rukopisné obrany.

J. S. Vopravil přednesl zprávu knihovnickou, v níž uvedl další přírůstky odborné literatury získané pro Společnost.

Předsedající Ing Götzl konstatuje, že všechny zprávy přednesené funkcionáři byly vzaty se souhlasem na vědomí. Přikročuje k dalšímu bodu programu, jímž je volba výboru. Úvodem k tomuto bodu řekl: " Umrtím našeho předsedy prof. Dra Vojtěcha dostalo se mi cti, že z rozhodnutí a na návrh výboru mám převzítí předsednickou funkci. Rád

slibuji, že učiním vše, co je v mých silách a jsem si vědom nedostatků. Bylo mým přáním, aby místo pana prof. Dra Vojtěcha nastoupil muž nějakého zvučného jména odborného. Bohužel nezdařilo se nám získati vhodnou osobu, která by mohla a chtěla v dnešní době tuto funkci přijmouti. - Dle stanov volí valná hromada ; předsedu - 10 členů výboru - čtyři náhradníky - dva přehližitele účtů. Volby možno provésti lístky nebo aklamací, dle rozhodnutí valné hromady. Lístky jsou připraveny. "

Na návrh z řad účastníků valné hromady byly provedeny volby aklamací /zvednutím ruky/ a jednomyslně zvolen výbor v následující sestavě, oznámené valné hromadě předsedajícím :

Předseda :	Ing Vilém Götzl
10 členů výboru :	František Adánek Ing Karel Andrlík Dr Jan Hlávka Jindřich Pazelt Miloslav Schmidt Ing. Bohumil Střemcha Jan Šerý Jindřich Šohájek Ing Karel Urban J.S.Vopravil

4 náhradníci :	Břetislav Barašík gen.Karel Heřman Robert Jedlička Leopold Zubr
----------------	--

2 přehližitelé účtů :	Václav Režný Ing Lubor Skokánek
-----------------------	------------------------------------

Předseda přistupuje nato k dalšímu bodu programu, jímž jsou volné návrhy. Zjišťuje, že výboru nebyly takové návrhy podány a že nikdo z přítomných se nehlásí ke slovu. Děkuje přítomným za jejich účast ; projevuje naději, že vydáváním cyklostylovaných Zpráv bude možno i na-
dále udržeti styk s členstvem a končí valnou hromadu ve 22 hodin 10 mi-
nut.

J.S.Vopravil :

František Palacký a jeho vztah k Rukopisům.

/Výňatky ze stejnojmenné přednášky, proslovené dne 21.června 1949 na valné hromadě České společnosti rukopisné/.

František Palacký - již samo jméno vytváří ve vědomí národa skvělý obraz duchovního velikána, historiografa, kterého v Čechách do dnešních časů nikdo vědecky nedorostl. Muž, jenž pocházel z generace, které pravda a čest byly nade vše, napsal si do svého štítu heslo : " Svůj k svému a vždy dle pravdy ! " Tomu heslu zůstal věren po celý život. Bylo mu kredem nejen jako člověku, ale i jako vědci. Jeho odkaz politický i historický zhodnotily už dřívější generace - mám tu ovšem na mysli zejména generaci let padesátých až sedmdesátých v minulém století - tím, že Františka Palackého jmenovaly Otcem národa, což je titul, kterého se nedostalo kromě Otce vlasti Karla IV. žádnému jinému českému politikovi. Titul čestný, avšak svrchovanou měrou zasloužený. Palackého " Dějiny " zůstaly stále živým dílem lásky k vlasti, z které vyrůstaly. Jen některá kritická studia v posledním půlstoletí prohloubila a doplnila leckteré podrobnosti, avšak monumentální celek této klasické národní pentalogie zůstal nedotčen v své kráse a dokonalosti. Důkaz pro to, že přežije i v budoucnu všechny bědy a chmury tížící český lid.

Hledal-li by kdo pramen této jiskřící národní jistoty, pak jej nalezne tam, kde jej nalezl i Otec národa František Palacký : v r u k o p i s e c h K r á l o v é d v o r s k é m i Z e l e n o h o r s k é m , které napájely počátky díla velkého historika.

Vzpomeňme jen neblahých let německé okupace a všimněme si, proti komu a proti čemu se soustřeďovala nejprudší palba protičeské goebellsovské propagandy - proti Františku Palackému a proti Rukopisům rovným dílem. Němci totiž, byvše poučení už dávno předtím samou českou realistickou vědou, velmi dobře věděli, že Palackého nelze odlučovat od Rukopisů a naopak. Proto všechny výpady proti Palackému jsou sloučeny s výpady proti Rukopisům a opačně.

Palacký se obíral Rukopisy s vřelou láskou, jakou si zaslouží odkaz předků dávných věků, kteří nám odhalili závoj věcí dosud nepoznaných. Na tomto odkazu postavil své nesmrtelné a gigantické dílo o českých dějinách a od tohoto odkazu se neodlučoval ani v svých drobných politických statích, kde často uvádí a cituje odstavce z Rukopisů. A všechnu svou lásku k Rukopisům vyslovil takto : " My, staří současníci, my víme vyprávět o tom, jak se nám s objevením Rukopisů otevřel náhle nový netušený svět, s jakou čarovnou mocí tloukly na naše srdce ty tak nezvyklé a přece zvonící zvuky, jak rychle následkem toho vyšší a přece přirozenější vzlet ve fantasmii, obrazu a slově nahradil a zatlačil dosavadní umělé plynutí české řeči. A nebyla to pouze ona neočekávaná náplň nových, silnějších slovesných tvarů a obrazů, co nás překvapilo, ale nás nadchla, v poměru k novějšímu, i mnohem bohatší, pružnější, vznešenější stavba řeči. " - Mužná a krásná slova, kterými vědec vyjadřuje svůj vřelý vztah k památkám, jimž

se příští generace dovedly krutě a cynicky - vysmívat ...

Tato generace nedala na sebe dlouho čekat. K jejímu vystoupení došlo za málo let po tom, kdy Otec národa František Palacký zemřel. Bylo to truchlivé jaro roku 1876, kdy dne 26. května naposledy vydychl. Vpravdě královský pohřeb, který mu byl vypraven, nikdy nebude předstižen co do opravdového smutku a upřímné účasti všeho českého a slovanského lidu vůbec. Protičeská persekuce vídeňské vlády měla teprve potom volné ruce. A to i v otázce protirukopisného boje. K učencům německým počali se přidávat i učenci z řad českých, řekl bych spíše, že někteří byli z kruhů "austro-českých". Ba, Víden potřebovala učenců rázu Dobrovského, nikoli Palackého.

A tak léta ubíhala a s nimi přibývalo obránců i odpůrců. Dosavadní česká věda se začala kritizovat a "přehodnocovat". A tu došlo i na Palackého, jehož autorita byla pozvolna zlehčována. Jak slabé a nedonošené byly asi důkazy odpůrců pravosti Rukopisů, poznáváme již z té maličkosti, že bezradnost s "falsátory" Hankou, Lindou a Svobodou zavinila, že byli hledáni další "spolupachatelé" v Markovi, Klicperovi, ba i v Jungmannovi a dokonce i František Palacký měl být členem této "podvodnické" společnosti českého národního obrození.

Není ovšem úkolem této stručné přednášky vypočítávat všechny hrubosti proti Palackému jako obránci Rukopisů. Spíše je úkolem těchto několika posledních zmínek upozornit na společný pramen i podmínky všech těchto útoků. Pozadí je dnes již jasné a vysvětlené. Lví podíl v tom všem mají ovšem Rukopisy samy. Vídeňská vláda si totiž velmi brzo a velmi dobře uvědomila, jak nebezpečnou věcí jsou v rukou porobeného národa. Připisovala jim značný protiněmecký význam a politický ráz. V z á j m u s t á t ů m u s í l a a c h t ě l a p r o t i n i m b o j o v a t . Slo jen o to, aby boj byl vybojován jinde než na politickém kolbišti - a skutečně - ochotníci se brzy našli. Nejprve ovšem z řad německých a potom také z řad českých, ať vědomě neb nevědomě.

Boj se stal konečně věcí politickou, avšak se stanoviska obránců pravosti hlavně symbolem boje nového českého vědeckého myšlení proti německému myšlení v české vědě. Víme z Palackého spisů velmi dobře, že Palacký sám bojoval za tuto pravdu. Palacký napsal: "Čechové již příliš dlouho, podávše se do učení Němcům, samostatně mysliti se ostýchali; čas je procitnouti!" Víme také dobře, že na počátku tohoto století jasně formuloval v této věci své poznatky také jeden z největších obhájců pravosti univ. prof. Dr. František Mareš. A v tom zůstal smysl boje rukopisné obrany do dnešního dne nezměněn.

15, 88

Augustin Karel Josef Corda

K stočtyřicátému výročí jeho narození a k stému
výročí jeho smrti.

Kdo dnes ví o tomto muži ? A přece to byl neobyčejný učenec i umělec, který - bohužel - opustil tento svět předčasně, ve věku 40 let. Nás ovšem zajímá v první řadě pro svoje zkoumání " Libušina soudu " čili Zelenohorského rukopisu. Nejprve však podám krátký životopis Cordův podle těchto pramenů : Riegrův slovní naučný, Mayerův " Lexikon " a článek profesora dr Ferdinanda Prantla v " Nár. Pol. " ze dne 28. X. 1934.

A. K. J. Corda narodil se jako syn obchodníka sukrem v Liberci dne 22. října 1809. V utlém věku osiřel, zpočátku se ho ujala jeho babička, později bydlel u svého strýce D. A. Cordy v Praze. Jelikož se mu strýc málo věnoval, zůstal Corda odkázán na sebe sama. Jako chudý student protloukal se životem jak mohl, ale již ve 14 letech se zálibou pozoroval slaboučké hoch byliny a maličké živočichy drobnohledem. Pro nedostatek prostředků byl nucen přerušiti svá studia na pražské polytechnice a byl pak nějaký čas úředníkem v tehdá známém Batkově obchodním podniku. Teprve později mohl s podporou prof. Krombholze pokračovat ve svých vysokoškolských studiích, a to na lékařské fakultě, aniž je však dokončil. R. 1827 je v prvním ročníku " Casopisu českého musea " krásná Cordou kreslená tabule, a r. 1829 vyšel 1. sešit jeho spisu " Monographia Rhizosperinarum et Hepaticarum ". Tu bylo Cordovi 20 let ! Na základě tohoto spisu byl Alexandrem z Humboldtu povolán do Berlína, kde se zabýval hlavně botanickými výzkumy mikroskopickými. Měl nevšední zájem o přírodní vědy a neobyčejné vlohy pro kreslení a bystré pozorovací nadání. Takto upoutal na sebe zájem mnoha badatelů jako hr. Sternberga, prof. Krombholze, Bolzana, Humboldta a j., kteří mu umožňovali další studium. Avšak největší část svých vědomostí nena- byl Corda ve školách, nýbrž vlastní pílí. V první řadě vynikal jako mikroskopik a jeho na základě pečlivého pozorování prováděné kresby jsou tak přesné a věrné, že v mnohých případech podržely svůj význam do dnešní doby. Již ve věku osmnácti let uveřejnil v Opitzových sbornících svá první pozorování houbařská /mykologická/ a to popis nového rodu Stegonosporium. Zápasil však stále s nedostatkem a přes to i s nedostatečnými, primitivními pomůckami konal důležitá pozorování a prováděl názorné, přesné kresby ve spolupráci s několika staršími badateli, jimž hlavně pomáhal při mikroskopování a kreslení tabulí, jichž počet jde do set. M. j. kreslil vyobrazení pro Krombholzovo dílo o německé květeně a pro Sternbergovo vynikající dílo " Flora der Vorwelt " atd. Příčiněním hr. Sternberga stal se Corda r. 1835 kustodem zoologických a později také botanických sbírek Musea.

Hlavním oborem vědecké činnosti Cordovy byla botanika a tu v první řadě houbařství. Byl také plným právem nazván zakladatelem moderní botaniky. Zde uvádím doslova výrok prof. dr. Prantla : " Význam jeho klasického díla o houbách " Icones fungorum " etc., v němž po první použil pro výzkum hub mikroskopických metod, se dobou neumenšil, nýbrž spíše stoupá. Podobně je tomu v paleobotanice, v níž se stal důstoj-

ným nástupcem Šternbergovým. Mnohé jeho názory systematické, počátku odmítané, se ukázaly správnými, stejně jako závěry jeho mikroskopických studií. Za zmínku stojí, že se pokusil podati i soustavný popis českých trilobitů. Jeho dílo o nich vzniklo z ušlechtilého podnětu zameziti cizinci - Joachimů Barrandovi, který tehdy právě počínal se svým monumentálním výzkumem české prvohorní zvířeny - v popisování českých přírodnin a ukázati, že i domácí badatelé jsou podobné práce schopni. "

Shora zmíněné dílo o českých trilobitech " Prodrum einer Monographie der böhmischen Trilobiten " /J.Hawle a A.J.K.Corda/, obsahuje sedm tabulí Cordových skvělých kreseb, z nichž první činí téměř dojem fotografie. Motto knihy je : " Pour bien savoir une chose il faut en savoir les détails " /La Rochefoucauld/ t.j. : Abychom dobře znali věc, je nutno znáti její podrobnosti. Kniha vyšla v Praze r. 1847, Ale již r. 1837 vyšel v Lipsku Cordův foliový spis " Prachtflora europäischer Schimmelbildungen " s 25 barevnými tabulemi podle vlastních původních maleb a ještě po jeho smrti vycházely další díly jeho šestisvazkového díla " Icones fungorum " atd. a to od r. 1837 do r. 1858.

Corda psal však také mnoho článků ve spolupráci s " Jednotou pro povznesení průmyslu v Cechách ", jejímž byl komisařem. I tu byl Corda svým použitím mikroskopického zkoumání průkopníkem moderní technologie a zbožiznalství.

Na žádost a náklad knížete Fr. Collerodo-Mansfelda vypravil se Corda se Stürmerem v říjnu r. 1848 na výzkumnou cestu do Ameriky, hlavně do Texasu, kde horlivě sbíral přírodniny pro Museum. V srpnu r. 1849 vracel se z New-Orleansu brémskou lodí " Victoria ", která se však za prudké bouře kol 16. září potopila u západoindických ostrovů. Netušíme ani, co by byl ještě vykonal tento muž světového významu, a jak by byl ještě proslavil českou vědu. Cest jeho památce !

Z tohoto krátkého životopisu vysvítá Cordova uznávaná vědecká přesnost, již jsem měl sám příležitost poznati na jeho obdivuhodných mikrokresbách s připojenými novodobými mikrofotografiemi těchže objektů, a to na společně výstavě Mánesových Květin a květin, hub a mikrokreseb Cordových v " Mánesu " r. 1934. I odborníci potvrzovali, že Cordovy mikrokresby jsou mnohdy názornější než mikrofotografie.

Z předeslaného seznáváme, že Palacký a P.J.Šafařík nemohli zvoliti povolanejšího znalce ku prozkoumání " Libušina soudu " /RZ/, proti jehož pravosti po leta vystupovali nejen Dobrovský, ale i Němci, kteří prohlašovali LS za padělek hlavně na základě nedostatečných znalostí a záměrného zkreslování dějin ve prospěch Němců a opačně v ne-
prospěch Čechů a Slovanů vůbec. Palacký a Šafařík přikročili k sepsání svého vzorné vědeckého díla " Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache ". /Nejstarší památky jazyka českého/ /Praha 1840/ teprve po velmi bedlivém, řadu let trvajícím všestranném studiu. Palacký sám prostudoval v evropských knihovnách, obzvláště také ve Vatikáně, tisíce starých listin. K tomu ještě požádali A.Cordu o mikroskopické a chemické zkoumání Libušina soudu, jelikož zkoumání roku 1824 provedeno nebylo. Když totiž přišel Jos.Steinmann, profesor chemie na pražské polytechnice, s historikem Millauerem ku provedení chemické zkoušky LS do Musea, zeptal se ho Dobrovský, nebude-li Rukopis zkoumáním poškozen, načež St. odvětil, že část R. zajisté padne za obět. Tu Dobrovský zkoušku nedovolil s poznámkou : " Es könnten am Ende doch echt

sein ! " /Mohlo by to na konec přece jenom býti pravé !/. Steinmann pak řekl, že ta zelená " barva " stejně nevydrží ani tři roky. Dnes je tomu již 125 let, a ta " barva " je tu ještě ! R.1835 navlhčili Palacký a Safařík písmena ogubi s okolním pergamenem v levém horním rohu 4 strany LS slabé duběnkovou kyselinou, načež toto místo během několika dnů zhnědlo, jak ještě dnes vidíme. Je to neklamný důkaz přítomnosti železa. R.1839 prováděl Corda mnoho pokusů napodobiti barvu písma LS na velmi starých pergamenech, avšak marné. Zkoumal pak mikroskopicky a chemicky pergamen, písmo a červená písmena i zvláštní červené značky, napsané na mnohých místech přes písmo běžné. Takto zjistil, že červená písmena byla původně provedena rumělkou a později, ¹⁴¹ po staletích opravována suříkem, jímž jsou provedeny také zmíněné základné značky, jež považují Palacký a Safařík za deklamační nebo zpěvní značky. - Pergamen prohlásil Corda za nesporně prastarý a pomocí ferrokyanidu draselného zjistil v písmu i na povrchu pergamenu přítomnost železa, z čehož usoudil, že ku psaní použitý inkoust byl železito-duběnkový a nikoliv rostlinná barva, jak prohlásil Steinmann r. 1824.

O svých výzkumech sepsal Corda dvě podrobné zprávy, a to dne 2.ledna a 7. března 1840. Pro nedostatek místa nelze tato dobrozdání zde uvéstí celá, pročež uvedu pouze některá důležitá místa z nich v překladu.

¹⁴¹ Z dobrozdání ze dne 2. ledna vyjímám : " Pergamen je velmi hrubě zpracován, jak dokazuje jeho nejvyšší nestejná síla, zřetelné stopy souběžných světlejších pruhů po mizdrícím noži a jednotlivá místa druhého, třetího a čtvrtého listu i nestejná hladkost. ... Jakým způsobem byl pergamen zpracován, nelze zjistiti, zdá se však, že nebyl nikdy hladký, nýbrž vždy daleko drsnější než se jeví u římských a italských rukopisů a také hrubší než středověké. Má dnes ještě mnoho pružnosti.

¹⁴² " Co do inkoustu, mohu jej prohlásiti jen za železitý, jak nesporně prokazují pozůstalé zbytky pomocí zkoumadel. ... Co do ozdoby písmen, musíme podotknouti, že tato byla provedena dvěma barvami a ve dvou různých dobách, a při velmi bedlivém zkoumání mohli bychom býti v pokušení, předpokládati tři různé ozdoby. "

" Dřívější malba byla provedena rumělkou, pozdější suříkem... Všechny rumělkou provedené ozdoby vyznačují se slabým nánosem, mdlým povrchem a zvláštní rumělkovou barvou. Jsou mdlé, protože obsahují už jen velmi málo klišu, a jsou vždy pod daleko pozdější ozdobou suříkovou. ... "

Z dobrozdání ze dne 7. března 1840 uvádím : " Co do rozboru inkoustu našeho Rukopisu, ježž máme před sebou, zkoumali jsme pokusmo dva, svými inkousty podobné rukopisy, jež mají tutéž vlastnost, že po setření vlastní, vrchní mdlé vrstvy inkoustové zbývá zelené písmo, jako s vlákny pergamenu chemicky sloučená část inkoustu. "

Tu si dovoluji poznamenati : Ke zkoumání těchto rukopisů, obzvláště částečně ještě zachovalé černohnědé vrchní vrstvy písma přiměla Cordu ta okolnost, že věděl, že nálezce LS /RZ/, Josef Kovář setřel vlhkou houbou stávající ještě temné písmo, ale zajisté také to, že při pokusu, Palackým a Safaříkem uvedeném na str. 20., když Cordou kyanidem draselným potřené " původně zelené místo /RZ/ se nesta-

lo sice čistě modrým /jak by to bylo při obsahu železa v písmu - poznámka moje/, avšak modrofialovým a po uschnutí krvavě červeným." To ale nasvědčuje přítomnosti mědi ! Corda tomu - jak se zdá - nedůvěřoval, a proto provedl zkoušku se seškrabanou vrchní vrstvou dvou rukopisů s částečně také již zeleným písmem, jak v dalším je líčeno, a proto také ve svém posudku klade důraz na to, že ve zkoumaném prášku písma nenašel ani stopy mědi, jak dále uvidíme :

Zpráva Cordova pokračuje :

" Jeden z těchto rukopisů je " Missale vetustissimum " čís. 466 z dvanáctého stol., druhý " Divi Augustini de operibus sex die-rum " čís. 22 z třináctého století ; oba jsou z rukopisných sbírek Českého národního musea. U obou rukopisů jest inkoustová hmota částečně ještě tak zachována, že je černohnědá a setřením, či seškrabáním se jí dá mnoho nabýti, při čemž však zelené písmo zůstává úplně zachováno. Tyto seškrabané inkousty obou rukopisů jsem každý zvláště a pečlivě zkoumal a zjistil, že oba neobsahují ani stopy mědi či jiné kovové zásady, a že inkoust oněch rukopisů musel býti vyroben právě tak, jako nyní používané ; že je sloučeninou dubonkové kyseliny se železem a nikoliv ustrojná neb neustrojná barva ! ... Proto zde, s přírodovědeckého stanoviska a podle prostého stavu písma prohlašuji tuto listinu /t.j. RZ, poznámka překladatele/ za prastarou, nehledě na tvar písma, jazyk a zkratky a na později připojené značky /zpěvní značky?/ Musí nutně býti ještě starší nežli ostatní nám známé české rukopisy, jež mají velmi zřídka a nemají nikdy v tak vysokém stupni tuto změnu barvy a značné okolky kol každého písmene. Byl by to asi z největších uměleckých kousků výrobce pergamenu, nebo umyšlného padělatele, dáti pergamenu open zvláštní, jen staletým upotřebením způsobený vzhled stáří. Tato úprava pergamenu by se přirozeně byla muse-la provésti před popsáním, avšak i v tomto případě chtěl bych viděti to pero, jemuž by se podařilo vepsati písmo té síly, pomocíinkoustu nebo barvy bez pojidla, jako zde, tak ostře a přesně do bludiště živočišných vláken, aniž roztékáním a stékáním se stalo písmo samo nezřetelným a zůstalo čitelným a jako zde, proniklo tak důkladně, ohra-ničeně a hluboce nejvýš nestejnou, hustou hmotu pergamenu. Umelou změnou povrchu pergamenu nebylo by však ještě ničeho dosaženo ; bylo by nutno přetvořiti i vlákno, či spíše jeho hmotu takovým způsobem, jak se to stalo upotřebením a neznámými vlivy staletí, snad jednoho tisíciletí. Považoval bych za velmi směšné, kdyby někdo, i při chatrné technické a starožitnické zkušenosti a trošce cviku v duševním vi-dění /pozorování/, tento náš Rukopis chtěl považovat za stvůru nověj-ší doby ; proti tomu zajisté každého chrání zdravý lidský rozum a ma-ličkost vědeckého vzdělání. - - - "

K tomuto dobrozdání připojují P. a Š. tuto poznámku : " Jak vítán nám nyní musí býti výsledek tak pečlivého a obezřetného zkoumání, a jak málo můžeme pochybovat o jeho správnosti, tak přece nechce-me opominouti, abychom připojili svůj názor, že při výrobě inkoustu, jímž náš Rukopis byl psán, muselo působiti kromě duběnkové kyseliny a železa, ještě jiné činidlo ; vždyt pouze za předpokladu zvláštního způsobu výroby inkoustu zdá se nám býti vysvětlitelné, že na příklad v " Martyrologiu Romano " kláštera rajhradského z IX. stol. vypadají připsané slovansko-cyrilské řádky právě tak zeleně jako náš Rukopis, kdežto latinský text, na těchže listech psaný, má obyčejný černohnědý inkoust. Ještě nápadnější je podobný zjev u roudnického " Nekrologia", rukopisu hraběcí Thunovské knihovny v Děčíně ze XIV. století. Zde jsou

některá později připsaná jména zemřelých právě tak zelená, kdežto jiná jména před i za nimi, často v téže řádce jinou rukou psaná si zachovala obyčejnou barvu starého písma. Tento rozdíl barev si nedovedeme jinak vysvětliti, nežli rozdílem v upotřebeném inkoustu samém. "

" Vidíme z právě uvedeného názoru Palackého a Šafaříka ohledně přítomnosti dalšího činidla v inkoustech zelených rukopisů, jak bystře a pozorně sledovali i oráče do jejich oboru nespádající. A uhodli správně !

Oproti shora vyličeným pečlivým studiím a výzkumům stojí za vážnou zmínku, jakých autorit a jak " důkladných " posudků a " výzkumů " se dovolává praotec českých odpůrců RZK, který " poučil " také prof. Masaryka před jeho příchodem do Prahy /Viz : " Hovory s T.G.M.", II.lid, vydání /1946/, str. 62 nahoře/. Alois Vojtěch Sembera píše na př. na straně 52 svého spisu " Libušin Soud jest podvržen " /Viděn 1879/ m.j. " Zvláště zajímavé jest ohledání Libušina Soudu, jež předsevzal šestý znalec, dr. Gustav Winter, úředník c.k. dvorského archivu a po prof. Sicklovi přední paleograf Vídeňský a výpověď jeho o něm vynešená. K mému požádání nan vznešenému, aby své dobré zdání vydal, v kterém století sepsán jest latinský text Zlomku evangelium sv. Jana, jehož snímek přidán jest k Šafaříkovu spisu : Die ältesten Denkmäler atd., a z které doby pochází Libušin Soud, ohledal dr. Winter velmi bedlivě několik řádků řečeného evangelium, a přirovnav písmo v něm k písmu několika fotografovaných spisů původních ze století X. a XI., pravil určitě " toto latinské písmo jest velmi staré, pochází jistě z XI. a hledíc k některým literám snad i z X. století. " Když pak jsem mu předložil snímek Libušina Soudu, tu pozastaviv se a pohleděv na první list a několik písmen na něm, tázal se mne : a to že prý je staré ? /und das soll alt sein ?/, načež když jsem mu odpověděl, že někteří kladou ten rukopis do IX. století, usmál se, složil knihu a usmívavě mi ji vrátil. A bylo po ohledání. " - Skutečně " zvláště zajímavé " ! Tomu se říká " ohledání ", to se nazývá vědecký posudek ! Originálu neviděl a podíval se " na několik písmen lithografického snímku, tedy ruční napodobeniny, před kterou sami autoři díla " Die alt. Denkm. d. böhm. Spr.", Palacký a Šafařík, varují pro její vadnost, a odkazují ve svém díle odborníky na originál pro případ studia LS !

Dále píše Sembera na str. 53 : " K témuž výpadku jako paleografické vyšetřování vedlo i zkoušení chemické Libušina Soudu r. 1824 předsevzaté. K vybídnutí Dobrovského zkoušel toho roku profesor chemie na technice Pražské a potomně /1829 - 1834/ jednatel musejní Josef Steinmann, rodem z Ústí nad Orlicí, u přítomnosti Dobrovského a prof. Millauera, ostouzený rukopis a vyřkl, že písmo v něm jest nové a zelená barva taková, že nevydrží ani tři léta. "

Jak již shora řečeno, tato zkouška právě na žádost Dobrovského vůbec konána nebyla a zelená " barva " trvá do dneška ! Sám Sembera musel r. 1879 vědět, že ta " barva " ještě trvá ; vždyt / dal zhotoviti vyobrazení první strany Libušina Soudu pro uvedené svoje dílo, kromě snímku jednoho zlomku Freisingského. Vyobrazení jsou nazývána na titulním listě " světlotisky ", což je hrubá mystifikace, jelikož vyobrazení Libušina Soudu není světlotiskem originálu, nýbrž ruční napodobeniny dosti chatrné ! A podle tohoto " světlotisku " poznal " drobnohledem " na pohovce profesor Vašek, že nejen Lib.S. ale i RK a E sv.J. jsou podvrhy Hankovy, o čemž se musí dovědět celý svět !!!

/ " Z kroniky rodu Bezručova ", Vít Šedivec, Brno 1937, I. část, str. 58/. Zázračná věda ! -

Šembera pak uvádí poznámku Dobrovského ohledně jazykové stránky, načež v tomtéž odstavci na str. 53 píše dále : " Později /1840/ vynesl o Libušině Soudu dobré zdání jiného znění přírodovědec A. Corda /Die ältesten Denkmäler, str. 177, /kteréž však nemá do sebe náležité důkladnosti a jasnosti a tudíž rozhodující moci. "

Tedy rozhodující moc mají : vůbec nekonané zkoušky Steinmannovy, posudek dr. Wintera, jenž originálu neviděl, pětiminutová prohlídka Petruševičova atd. ! Opět ukázka " poctivé " vědy, která chtěla národ český očistit od lži a podvodu !

Na str. 51 píše Šembera : " Roku 1875 ohledal Libušin Soud v Praze chvalně známý paleograf Antonín Petrušovič, kanovník Lvovský, i našel, že jest to palimpsest jako Píseň krále Václava ; spodní písmo z XIII. věku proráží dle něho posud skrze vlákna pergamenu, vrchní písmo má na sobě zřejmé známky padělanosti a pod řádky spatřují se tažené linie též ze XIII. století. " Toto napsal Petrušovič do časopisu " Slovo " č. 44, kdež jmenuje Libušin Soud starým cárem /vetoška/. Prohlídka trvala pět minut !

K tomuto poznamenávám : R. 1913 byl jsem požádán Davorinem Zunkovičem o provedení palimpsestických fotografií LS /-RZ/, aby bylo zjištěno do kterého století spadá domněle vyškrapané písmo. Zjistil jsem však již pouhým průhledem, že to je pouze pergamenem místy proskáklé písmo druhé strany ^{x/}, což také po víceletém podrobném zkoumání novodobými metodami a prostředky potvrdil profesor vědecké fotografie a fotochemie na Karlově universitě, dr. Viktorin Vojtěch, a to svými fluorografiemi, provedenými ultrafialovými paprsky. R. 1913 a 1914 provedl jsem sice výzkumné snímky RZ /LS/, avšak za jiným účelem. R. 1920 řídil jsem provádění snímků RZ v " Grafické Unii " v Praze za tímtež účelem. O tom však jindy.

K shora uvedenému podrobnému zkoumání A. Cordy dovoluji si podotknouti toto :

Teprve věhlasný chemik Vojtěch Šafařík, syn Pavla Josefa Šafaříka, zjistil, že zelená barva oisma LS pochází od mědi. Zůstalo mu však záhadou, čím vlastně Rukopis byl psán, jelikož se do té doby nevědělo, že inkousty středověké obsahovaly někdy i měď. I prof. dr. Stoklasa zjistil přítomnost mědi. Barvu písma LS tvoří totiž zásaditý uhličitán mědnatý /v přírodě malachit a měděnka na mědňých střeších, bronzových sochách atd./ . Univ. prof. dr. Fr. Mareš vyložil, že měď se dostala velmi jednoduchým způsobem do železitéch inkoustů tím, že při výrobě zelené skalice bylo používáno též kyzů obsahujících železo i měď. V ranném středověku totiž vyráběla se zelená skalice z kyzu krychleného, t. z. v. kočičího zlata /pyrit = Fe S₂/ vlhčením a zvětráním na vzduchu, při čemž stékající roztok tvořivší se zelené skalice se schytával. V přírodě vyskytují se však také kyzы jež obsahují železo i měď. Je to chalkopyrit = Cu Fe S₂. Při zvětrávání tohoto tvoří se směs zelené i modré skalice. Bylo-li takového roztoku použito k výrobě inkoustu, přidáním odvaru dubčnek, vznikl inkoust, který po

^{x/} Neznal jsem tehda ještě dílo Palackého a Šafaříka, Tam stojí na str. 19 : " ... Nicméně nelze nikde nalézt ani nejmenší stopy, že by to byl "codex rescriptus" ... t. j. palimpsest, čili pergamen, s něhož bylo původní písmo seškrapáno a pak byl znovu popsán.

zvětrání a setření svrchní vrstvy písma zanechal zelené písmo, jež tvoří měděnka. - Jak na jiném místě řečeno v posudku Cordovč, nenašel tento ani stopy mědi v seškrabaném zbytku hnědočerveného písma dvou musejních rukopisů, avšak na povrchu pergamenu LS zjistil rovněž železo. Toto železo pochází od toho, že nálezce LS, Josef Kovář, důchodní na Zelené Hoře, vlhkou houbou čistil při nálezů silně zašpiněný pergamen. Tím rozetřel po celém povrchu pergamenu zpuchřelé černé písmo Rukopisu, které obsahovalo tanát železitý, kdežto nerozpustná a s pergamenem chemicky sloučená měděnka zůstala zachována.

Proč ale tedy není stopy medi ve vrchní vrstvě písma? - Již v březnu r. 1935 jsem napsal o tom článek, v němž jsem vyslovil svůj názor na tuto záhadu. Článek však nevyšel. Po nějaké době jsem sdělil svůj názor v přítomnosti prof. Ing. chem. Karla Andrlíka univ. profesovi dr. Viktorinu Vojtěchovi. Domníval jsem se totiž, že duběnková kyselina má větší afinitu /příbuznost/ k železu nežli k mědi, takže ze směsi roztoků skalice přidáním duběnkového odvaru vznikl pouze tanát železitý, kdežto skalice modrá zůstala nezměněně v roztoku. Takto při psaní vnikla velmi snadno do pergamenu, ale jemný prášek tanátu železitého zůstal, smíšen s pojidlem na povrchu pergamenu přilepen. Po zvětrání této svrchní vrstvy během velmi dlouhé doby a po jejím setření, zůstala v pergameně ona část inkoustu jež obsahuje měď, t.j. během staletí v měděnku proměněnou modrou skalici. A tu máme současně jednoduché vysvětlení zmíněných okolků kol písmen : Kdežto písmo tvořené černým práškem a pojidlem při psaní rychle na povrchu pergamenu zaschlo a zůstalo ostře ohraničené, šířil se roztok modré skalice snadno nejen do hloubky pergamenu, ale také po stranách kol písmen. Podle hustoty dotyčných míst pergamenu a podle množství právě v péru písaře se nacházejícího inkoustu, šířil se roztok v pergameně více či méně, pročež okolky nejsou všude stejny.

K mému shora uvedenému názoru o afinitě stavěl se prof. Vojtěch skepticky a podotkl, že by se to muselo zkoumat. Dotyčné pokusy provedl později skutečně s prof. Andrlíkem a těmito zkouškami byla správnost mého názoru plně potvrzena, což p. prof. Andrlík na vzpomínkové přednášce o zesnulém univ. prof. dr. Vojtěchovi na podzim r. 1948 prohlásil. Tím jest ale také vysvětleno, proč Corda v seškrabaném písmu dvou musejních rukopisů měď naléztí nemohl!

Popis těchto zkoušek jakož i podrobnou zprávu o pečlivých výzkumech a pozorováních, jež jsme prováděli od r. 1936 s prof. Vojtěchem za účelem poznání postupu stárnutí písma a doby stárnutí, s pomocí značného počtu datovaných úředních listin, jakož i o pokusech s umělým stárnutím písma podá příště pan profesor Andrlík na základě přesných záznamů.

Bohumil Střemcha :

3

Okolky u písma železitého.

131
132

Navazuje na předcházející pojednání, upozorňuji na obdobný zjev okolků také u písma železitými inkousty provedeného. Viděl jsem nejednou kol ještě krásně černého písma železitého na starých papírových listinách velmi značně rezavé okolky, ba i papírem až na druhou stranu proniklé, rozplizlé písmo. /Tu záleží ovšem také na jakosti, na klížení papíru/. Zde je příčinou to, že při velkém nadbytku zelené skalice v inkoustu, bylo též mnoho dobrého pojídla v něm. Toto pojídlo tvořilo ochranných obal kol přejemných zrníček tanátu železitého, čímž bylo zabráněno okysličování vlastního písma, kdežto rozplizlá zelená skalice, která se šířila po stranách písmen a pronikla někdy až na druhou stranu papíru, nechráněná pojídlem, se přetvořila během doby v rez. Tot patrně také vysvětlení t.zv. "dvojiho duktu" některých rukopisů.

Stává se však také, jak jsme při společných pokusech s prof. Vojtěchem poznali na ustrážkách starých pergamenových rukopisů, že některé rukopisy, přes velké stáří /z XIII. a XIV. stol./, mají do dneška sytě černé, lesklé písmo bez okolků. Měli jsme na př. ustrážku rukopisu ze XIV. stol. s lesklým černým písmem, s jehož pergamenu bylo místy písmo oprýskané, aniž zanechalo rezavých stop! Odloupili jsme další písmeno a pergamen pod ním byl čistě bílý, okolí však zašpiněné. Když jsme pak potřeli dříve již oprýskané i posléze uvedené místo sulfokyanidem, objevila se zcela jasně a ostře původní písmena červeně, což dokazuje přítomnost železa. Je to důkaz, že zcela nepatrně, i po odloupení písma neviditelné množství zelené skalice, vniklé do pergamenu jako roztok, obsažený v inkoustu, bylo množstvím pojídla také chráněno před okysličováním, anebo ještě spíše, že toto množství zelené skalice bylo tak nesmírně malé, že i po okysličení zůstalo neviditelné, jak patrně z dříve již oprýskaných míst, kde vzduch měl přístup, aniž nastalo viditelné zrezavení písma.

Podle šetření, prováděného společně s prof. Vojtěchem nastává pouhé hnědnutí písma za dlouhou dobu. O co nepoměrně delší čas vyžaduje pak úplné zetlení a setření vrchní vrstvy písma, až zbude pouze do pergamenu jako roztok vniklá část inkoustu, t.j. nadbytečná zelená skalice, během doby proměněná v kysličník železitý /rez/, sloučený s pergamenem, jak tomu bylo u RK již při nálezu! A právě v délce doby, kterou vyžaduje rozklad, zetlení pojídla jemného prášku /tanátů železitého/ a tím opadání vrchní vrstvy písma, tkví těžiště pro posouzení stáří písma a nejen ve zjištění, je-li písmo provedeno barvou či kovovým inkoustem. Při tom přichází také v úvahu množství a jakost pojídla a jak byl ten který rukopis chráněn před škodlivými vlivy, hlavně před vlhkem. Jde tu vůbec o dalekosáhlé vnitřní, slohové /strukturální/ změny hmot, pozvolné přemístování atomů, až i vyhranění /krystalisaci/, jež nelze nijakým způsobem uměle, urychleně provést, leda snad atomickou cestou. A ta - zdá se mi - Hankovi přece ještě známa nebyla.

Záhadné značky v Rukopise Zelenohorském.

V Rukopise Zelenohorském jsou kromě červených iniciál a červenými pruhy označených počátečních písmen každého slova ještě zvláštní červené značky, které již vzbudily pozornost Purkynovu a o kterých je též zmínka v Palackého a Šafaříkově společném díle "Die Aeltesten Denkmäler" z r. 1840. V paragrafu 8/ na str. 28 tohoto díla jsou uvedeny tvary těchto značek; praví se tam o nich m.j. : "... Vortragszeichen oder Noten, denen gemäss der Sänger oder Declamator bei dem Vortrage dieser Stellen seine Stimme zu verstärken, zu dämpfen, höher oder tiefer zu tragen hatte." Přesný smysl těchto značek v RZ nikdy vyložen nebyl. - Neunavný badatel v otázce Rukopisů, pan Ing. B. Střemcha, obrátiv se již před časem v této věci na odborníky vědy hudební, byl jimi utvrzen v názoru, že některé z těchto znaků jsou shodné s neumami, totiž hudebními značkami, kterých se používalo před vynálezem nynějších hudebních not, zvláště v gregoriánském chorálu.

Do doby hluboké deprese rukopisné obrany, která následovala po realistické kampani z osmdesátých let devatenáctého věku, spadá vyjítí zajímavého českého díla o dějinách hudby. Je to "Všeobecný dějepis hudby" od K. Steckera, vyšlý r. 1892. Materiál snesený v této knize k otázce hudebních značek nebyl tehdejší desorientovanou obranou využit. Je to pochopitelné uvážíme-li mentalitu, jaká ve věci Rukopisů začala tehdy opanovávat českou mysl.

Hudebně odborné údaje, citované v následujícím odstavci, jsou vzaty ze Steckerovy výše citované knihy, a to z dílu I, str. 8 a další :

Neuma je slovo původu řeckého /neuo = dávatí pokyn/ vzatéz řecké hudby ještě před Rehořem Velikým /kol r.600/. Způsob přednesu gregoriánského chorálu není dosud ujasněn. Byl částečně monotonně deklamační, částečně zpěvný, zvláště v t.zv. "jubilus" či "jubilatío"; byly to vokalisace značných rozměrů, bez textu, bohatě kolorované, vyznačující jásotem vzruch citový, nadšení /alleluja, graduale/. Neumy, podobné stenografickým značkám, nadpisované nad text, označovaly pouze zdvih nebo pokles hlasu, ne však rozsah intervalu, zda o jeden či více tónů. Pro tuto nejasnost sloužily pouze co pomůcka paměti tomu, kdo melodii znal, ale pro neznalého byly bez ceny, melodie se z nich nedopátral. - Neum je ohromný počet, většinou jsou dnes nesrozumitelné, poněvadž v každém klášteře si je přizpůsobovali dle svého. Některé z nich v tak zvaných zkratkách zachovaly se i v dnešním notovém písmě. - Tento způsob nemohl stačiti ke zpěvu vícehlasému a proto jeho zakladatel HUCBALD /Hugbaldus, Ubaldus, Uchubaldus, 840-932/ mnich v Elnonském klášteře sv. Amada ve Flandrech /nynější Belgie/ veliký ctitel zpěvu řeckého a autor četných odborných spisů o hudbě, vynalezl zvláštní písmo /písmo Hucbaldovo či dasijské/ od řec. prosodia daseia/. Základem jeho je t.zv. řecká digama F, jehož vrchní příčka je buď nahrazena ležatou vlnovkou nebo obloučkem nahoru anebo dolů otevřeným. K těmto znakům připojil znaky I, N, X a obraceje znaky ty buď jako zrcadlový obraz nebo hlavou dolů dostává tak 18 znaků v rozsahu 18 tónů t.j. 2 oktáv a 4 tónů od G až k c2. Rozsah postačitelny pro tehdejší chrámové sbory /schola cantorum/ kde proti sedmi hlasům mužským bývalo 15 až 20 chlapců. Zde tedy měla každá značka svoji absolutní hod-

notu. Jejich praktické použití nám však dnes není úplně jasné ; jak Stecker výslovně praví /str. 105/ " notace dasijská jest jednou z oněch statí dějin hudebního písma, nad nimiž rozkládá se podnes temno neproniknutelné. " - Co bylo vykonáno, jsou jen pokusy o výklad. Jedním z předních badatelů o této věci byl učený benediktin Martin Gebert v XVIII. století. Pro svoji těžkopádnost se písmo Hucbaldovo rozšířilo jen v sousedních oblastech Flander a sousedního Německa a zaniklo, když o sto let později Quido z Arezza /995-1050/ položil základy k nynější notové soustavě.

Na pohled je to bizzarní situace, pokoušíme-li se luštití v staročeské pohanské rhapsodii neumy gregoriánského zpěvu. V celé básni však není místa, které by uráželo křesťanský cit a zmínka o očistném ohni a vodě nemůže být závadou, udržely-li se ordalie ohněm a vodou až do křesťanského středověku. Ostatně v Nibelungách psaných křesťanským mnichem a v Edě či Beowulfu jest pohanských prvků mnohem více.

Pro nejasnost nelze přesně počet hudebních znaků v RZ udati ; z celkového počtu as 78 jest jich 45 Hucbaldových, 10 neurčitých a 23 gregoriánských. Kdo má poruce výzkumné fotografie Vojtěchovy, vydané Českou Akademií, necht věnuje pozornost tabulím XXIX a XXX. Jde o roentgenogramy pořizované Vojtěchem za účelem zjištění přítomnosti těžkých kovů v RZ. Značky vystupují na těchto tabulích kontrastně světle proti tmavému pozadí. Znaků bude as více než jak výše uvedeno, ale některé jsou zakryty kolorovanými iniciálami nebo splyvají s červenými znaky počátečních písmen.

Pozoruhodné je ono záhadné " Hanka fecit " po slovech " stupí kněžna ... na stol oten, " které není as ničím jiným než obdobou svrchu zmíněné jubilace /jásotu/ z gregoriánského chorálu /bez textu!!/ kde byly původní znaky přemalováním částečně porušeny. 163

Ovšem použití značek v RZ neodpovídá pokus o výklad jich použití jak jej uvádí Stecker na straně 107 dle cizích odborníků. Můžeme však býti klidni ; když tolik odborníků světových jmen nedovedlo rozptýliti ono " temno neproniknutelné " v kodexech nesporně pravých, spokojme se tím, že značky ty v Rukopise Zelenohorském skutečně jsou. Leda bychom připustili absurdní domněnku, že Hanka ty značky znáti mohl. - Zajisté, kdyby " Vševěd " byl býval důkladně prostudoval v 18. století vydaný objemný codex citovaného již opata Gerberta z kláštera St. Blasien ve Schwarzwaldě : " Scriptorum ecclesiasticorum de musica sacra potissimum ! " - Jak uvést tyto skutečnosti v souvislost ?

Možno-li uváděti romantické fantasie pp. Hrubého nebo F.M. Bartoše, které po způsobu filmových scénářů ukazují jak Hanka padělal RK, za vědecky postačitelné důkazy padělanosti, buď mně dovoleno vyslovení následující hypotézy. /Snad mi budou přímluvšími i nedávné senační objevy archeologické v Budči, Kouřimi a na Moravě a počne se snad více uvažovati o tom, že ti naši předkové přec jen nebyli tak surová láje jak to líčí Kosmas a jak učili Dobrovský, Peisker a a še moderní věda.

Před léty hovořival jsem často o RZ se zemřelým historikem Dr. Salabou. Uvedu jeho náhledy : Vratislav II, příznivec slovanské liturgie, byl na Vyšehradě, kde byla slovanská kapitula, korunován na krále opatem Božetěchem dle slovanského ritu 1086, patrně na vlastní přání královo. Ježto korunovační obřad příslušelo provésti pouze

biskupovi, byl Božetěch, výborný malíř a řezbář, odsouzen biskupem ke známému pokání, aby vlastnoručně vyřezal krucifix v životní velikosti donesl na vlastních bedrech do Říma.

64 K slavnosti korunovační namaloval Božetěch obraz Libušina soudu, před kterým byl recitován starší upravený zpěv. Dr Salaba měl za to, že zpívání před obrazy na poutích, jak se ještě v 19. století u nás místy dochovalo, je zbytek tohoto starého způsobu.

O účelu této demonstrace /přednesení Libušina soudu za Vratislavovy korunovace/ lze zastávat hypotézu, že nově korunovaný král chtěl zdůraznit svou rovnocennost s ostatními evropskými panovníky, chtěl ukázat, že není pouze potomkem oráče, nýbrž že pochází ze starobylé krve knížecí.

61 Báseň sepsána původně glagolicí, čemuž nasvědčuje skutečnost, že jery originálu nahrazeny v prepisu písmenem e. Když Břetislav II. r. 1097 vypudil mnichy slovanské ze sázavského kláštera, noví latinští mniši neměli k svým předchůdcům poměr zcela nevlídný, jak o tom svědčí duch latinské Kroniky sázavské.

Některý z nových mnichů, který prepisoval báseň z glagolice latinkou, byl - snad vlastním pobytem ve Flandrech či stykem s někým kdo tam studoval - obeznámen s neumami a s tehdy modním dasijským notovým písmem a použil jich k označení jak nutno zpěvy recitovati. Způsob přednesu snad znal z vlastního poznatku a znaků použil po svém rozumu. /Na tomto místě nutno vzpomenout starého tvrzení Dra Zákrejsse, že se heroické zpěvy české neskandovaly, ale zpívaly./

Příklad svatého Vojtěcha, který studoval v Magdeburce a kronikáře Kosmy, který byl v Lutychu /v blíz. působ. Huchbaldova/ nebyl jistě ojedinělý a tudíž poznání nových vynálezů Huchbaldových, který byl též odborným vědeckým spisovatelem o hudbě gregoriánské, žádnou nemožností. Srovnejme data : Huchbald 840-932 ; Vratislav : korunovace 1086, + 1092 ; Božetěch + 1096 ; kronikář Kosmas 1045-1125.

Je na místě další hypotéza, že ze Sázavského kláštera dostal se opis zpěvu do rodiny Sternberků /Střimčlice/ a když tito nabyli v 15. století Zelené Hory, že tam byl přenesen buď s celým rodovým archívem nebo z osobní záliby některého příslušníka rodu.

-.-.-.-.-

81 ^D " Záře nad pohanstvem ", vyobrazení z dávnověkovlastenské od Josefa Lindy, který právě s poukazem na toto dílo bývá často od odpůrců Rukopisů označován jako autor epických básní v RK, vyšla znovu v r. 1949 v edici " Národní klenothice " v úpravě Václava Stejskala. Tato úprava záleží v tom, že původní mnohdy kostrbatá čeština autorova byla přizpůsobena nynějšímu spisovnému jazyku vypuštěním nemožných novotvarů, nepřirozených složenin a koncovek a často i změnou slovosledu. Avšak i po této úpravě zůstává Lindovo dílo svým prostoduchým líčením pohanského pravěku českého, naivním veršováním lidových zpěvů, předváděním celého staročeského Olympu /Svantovít, Perun, Volos, Mílek, Krosyna, Lada, Ziva/ a zejména také groteskní přímo staročestinou, ve které pohanský velekněz vzývá Svantovíta, samo o sobě dostačujícím dokladem, že Linda spolutvůrcem ušlechtilých epických zpěvů Rukopisu Královédvorského býti nemohl.

-.-.-.-.-

Duben 1950

Vydává: Česká společnost rukopisná
Praha I, Konviktská ul. č. 13

František Adámek:

8

Některé výsledky nejnovějších archeologických výzkumů v našich zemích a jejich poměr k RZK.

V období posledních tří let došlo u nás k rozsáhlým archeologickým výzkumům, z nichž některé byly zaměřeny na sídelní i pohřebištní objekty staroslovanské. Jejich cílem bylo zahájit důkladnější poznání těch usekú slovanského pravěku a časně doby dějinné, o nichž víme velmi málo a které se rýsovaly dosud nejistě a nejasně. Tyto rozměrné výzkumy umožnily především velmi bohaté prostředky finanční, o jakých se dosavadním badatelům na tomto poli vůbec ani nesnilo. Vzpomeneme-li na příklad, s jakými skrovnoučkými finančními možnostmi prováděl Ant. Zelnitius své slavné velehradské výzkumy, nutno se opravdu s úctou sklonit před neumdlévající obětavostí, houževnatou láskou a nezištností nejen tohoto našeho předního archeologa, nýbrž i všech odcházejících pracovníků, jejichž zásluhou byl získán hojný drahocenný archeologický materiál a položeny pevné a věcné základy naší prehistorie.

Obrana RZK samozřejmě s radostí vítá každý nový věcný archeologicko-prehistorický poznatek, přispívající k vyjasnění různých záhad slovanských starožitností, všímá si poměrně dosti soustavně zejména důkazů stáří, vývoje slovanského osídlení, původu a zaměření staroslovanské hmotné kultury i osvěty duchovní, především ovšem v našich zemích, avšak současně i v ostatních oblastech slovanských. Vždyť právě v tomto směru zanechal nám známý protirukopisný boj, zahájený v r. 1886, dědictví zvláště neblahé, které stále ještě zamlžuje jasný výhled do některých usekú slovanského dávnověku a jeho setrvačná autoritativnost zdržuje někdy i ve stěžejních otázkách zdravý vývoj nového a odlišného věcného poznání. Zvláště radostně přijala obrana RZK všechny poznatky a závěry o dávnověku slovanském a usvitu našich dějin, získané v posledních 10 letech cestou objektivního věcného poznání, nikoliv snad pouze proto, že jejich význam a smysl mění od základu řadu dosavadních vžitých představ /zejména o stáří slovanského osídlení a výši kultury v našich zemích/ nýbrž z toto důvodu, že jsou vesměs v základních i podrobných vývodech v souladu s archeologickou a prehistorickou soustavou RZK a jimi podávaným obrazem staroslovanského života a kultury. Jest tento časový usek bádání o slovanském dávnověku, opírající se v rozhodující míře především o nové archeologické výzkumy a pod vlivem jejich výsledků hodnotící různé dřívější nálezy a poznatky daleko kladněji, přímo historickým mezníkem v posuzování starobylosti RZK. Je totiž příznačné, že téměř každý nový dokumentárně podložený závěrečný archeologicko-prehistorický poznatek má souběžnou a kladnou odezvu v RZK; dochází tedy přímo k objevnému obnažování kořenů jejich starobylého původu, k věcnému ověřování dobové věrnosti RZ a nejstarších částí RK.

Dnes je již jisté, že stojíme také před renesancí rozhodující části vědeckého odkazu nezapomenutelného J.L.Píče; jestliže se nyní ve směru nauky všeobecné archeologie a prehistorie, oproti nedávným ještě dobám, velmi kladně hodnotí průkopnický a zakladatelský přínos této mohutné osobnosti našeho vědeckého světa a navazuje se soustavně na výsledky Píčovovy práce i v poznání staré slovanské minulosti české země, je nám jasné, že Píčova "víra" ve starobylost R pramenila nejen z intuitivního, nýbrž i z hlubokého věcného poznání.

Valná část poznatků, vplynuvších z posledních archeologických výzkumů, je povahy trvalé, neměnné; je to zřejmě odraz poměrného pracovního klidu, volnosti časové a naprostého zabezpečení finančního, tedy podmínek, jimiž se tyto výzkumy vyznačovaly a jimž musí býti samozřejmě úměrný především věcný výsledek. Tato okolnost má pro obranu RZK také svůj určitý význam, protože zabranuje tomu, aby nejasné výsledky nedostatečně pečlivě provedených výzkumů staly se předmětem planého theoretisování, vedly pouze k osobně pojatým a autoritativním vývodům bez pevné a jednoznačně jasné věcné podstaty; v roce 1886 chvatným a nerozvážným bojem provedené vyřazení RZK z památek starobylost bylo právě ovocem nedůkladnosti protirukopisného vědeckého dokumentárního poznání, odrážejícího se ovšem potom ve věcnosti soudů.

Od dob Píčových, jehož monumentální dílo "Čechy za doby knížecí" /1909/ osobitě shrnovalo všechny důležité archeologicko-prehistorické i historické doklady života a kultury starých Slovanů českých, pokročilo vědění v tomto směru ku předu, v rozhodující míře právě zásluhou archeologie. Ještě v r. 1918 díval se Dr. Lubor Niederle /Památky archeologické XXX, seš.1, str.15/ na údobí od V.- VIII. století jako na "nejtemnější kout starých českých dějin", v němž nebylo ani stopy po slovanských Čechách z té doby. Slovanská kultura v našich zemích z tohoto, pro posouzení archeologicko-prehistorické, kulturní i duchovní podstaty RZK a pro ověření jejich starobylostného původu, velmi kritického údobí, /V.-IX.stol./ je dnes již zhruba nejenom archeologicky zjištěna a stále hlouběji poznávána, nýbrž je v jednoznačném souladu s RZK, jak jsem se výše zmínil a stručně zde již dříve doložil /Zprávy ČSR 1949, březen/.

Poznání staroslovanské české kultury z historického údobí RZ a starších částí RK opíralo se dosud v největší míře o výzkumy pohřebišť, zatím co zkoumání sídelních objektů od dob Píčových valně nepokročilo. Vzbudilo tedy značnou odbornou pozornost, když v posledních letech Státní archeologický ústav zaměřil své rozsáhlejší archeologické práce také na slovanská sídliště a hradiště. Výsledky těchto výzkumů jsou už dnes pozoruhodné a přinášejí nové poznatky, zejména o stáří jednotlivých slovanských hradišť, o způsobu života, povaze, pevnění hradů českých Slovanů a t.d. Jsou zde další doklady toho, že v bojích proti R vzniklé a proti nim uplatňované názory o velmi pozdním přistěhování Slovanů do našich zemí, o kočovném způsobu jejich života a bezvýznamně malé kulturní výši až skoro do 9.století, o příznačné jejich nestátnosti, mizivých tvůrčích schopnostech, pouhém přejímání a sycení se kulturami cizími, při čemž se popíraly původní a svébytné prameny slovanské kultury u nás a t.d. byly ve svých konečných formulacích nesprávné a jednostranně pojaté; tyto názory ovšem pravidelně neměly věcného opodstatnění už v době svého vzniku

Nyní všimneme si velmi stručně nejdůležitějších výsledků posledních archeologických výzkumů na některých staroslovanských objektech.

Starobylé toto hradiště kmene Čechů bylo zbudováno v krásné krajině, severně od Prahy, na skalnatém, srázném vrchu, kolem jehož úpatí se vine Vltava.

Kronikář Kosmas /+1125/ vzpomíná tři důležitých událostí z českých dějin /Fontes II,19,I,193,II,39/, jejichž dějištěm byl Levý Hradec:

1./ Závěrečný boj mezi českým knížetem Neklanem a vojvodou luským Vlaslavem /viz RK!/ klade Kosmas do bezprostředního okolí L.H., v němž uzavřel se Neklan se svým lidem; do boje, vedeného na blízké rovině Tursku, vyslal Neklan svého chrabrého vojevůdce Tyra. V boji padli Vlaslav i Tyr /Čestmír z RK!/, je muž Čechové zbudovali mohyly na vrchu Krlíši u Turska.

2./ Český kníže Bořivoj byl pokřtěn sv. Metodějem u krále Svatopluka na moravském Velehradě, přivedl s sebou do Čech kněze Pavla Kaicha, usadil jej na L.H. a založil zde také první křesťanský chrám k počtě sv. Klimenta.

3./ 19. února 982 kníže Boleslav II. /967-999/, jeho velmožové a lid zvolili zde na snemu biskupem sv. Vojtěcha z rodu Slavníkovců.

Tento významný hrad zanikl r. 1041, kdy jej vypálil císař Jindřich.

Pomineme další historii a všimneme si pouze těch archeologických výzkumů, které objasňují tu dobu L.H., kdy zde bylo mocné, mohutné staročeské knížecí hradiště a sídliště.

O archeologické proniknutí do záhad L.H. pokusil se r. 1855 romanticky založený V. Krolmus. Významný archeolog moravského původu Dr. Čeněk Rýzner zkoumal předhradí "Na hradci". R. 1890 bylo objeveno na vlastním hradišti větší pohřebiště, jehož část byla mincemi datována do doby Vratislava II. /1061-1092/ a stopy knížecího paláce. - Rozsáhlejší výzkumy zde provedl v r. 1905 dr. J. L. Pič, který na spáleništi knížecího paláce objevil základy a podezdívky rozměrné budovy /PA XXII, 103-/. - V Jiřově archeologickém museu /Praha XIX, Na Hanspaulce V, skříň 51/ leží vzácné bronzové, zlačené a tepané byzantské závěsy z prvních křesťanských hrobů, které archeologicky dokládají mluvu historických pramenů o cyrilo-methodějské misi na L.H.

Roku 1940 provedl SAÚ výzkum podzemí kostela sv. Klimenta, kde byly objeveny základy rotundy s apsidou, v nichž někteří vidí zbytky Bořivojova kostela, jiní mladší stavbu z druhé poloviny 11. st. /viz dodatek od dra Borkovského v brožurě Ant. Zvěřiny, Kostel sv. Klimenta na L.H./.

Další výzkum SAÚ z let 1947, 1948 /Dr. I. Borkovský, Archeologické rozhledy, část 3, 1949/ doložil zejména překvapující stáří slovanského osídlení L.H. do 5. stol. nálezem keramiky "pražského typu"; není zatím zjištěn poměr tohoto osídlení k opevnění hradiště. Na zkoumané ploše hradiště byly objeveny četné stopy různého pravěkého osídlení, staročeské pece a zásobárny, odkryt půdorys dřevěného slovanského domu srubového, t. z. v. "franckého typu" /objevitel dr. Borkovský správně poznamenal, že není důvodů, abychom v tomto objektu viděli přejetý cizí stavební typ/, další dřevěné stavby palisádové techniky; některé jsou z doby velmi staré /před Bořivojem/.

Nejcennějším výsledkem těchto výzkumů je však důkladné a přesné poznání slovanského opevnění hradiště, které vzniklo ve dvou údobích:

1./ původní starší části z doby před Bořivojem byly zbudovány tak, že lícovaná mohutná zeď z břidlicových kvádrů a desek nesla nahoře dřevěnou konstrukci, nebo poprsní opuková zeď byla zpevněna kolmými trámy v důmyslné konstrukci,

2./ mladší opevnění, zbudované asi v době Bořivojově, tvořila dvojitá, přes tři m široká zeď z opuky na sucho kladené, uvnitř vyplněná dusanou hlínou a zpevněná důmyslnou dřevěnou konstrukcí; jinde na přístupnějších místech a v úhlech dosahovala šíře opevnění, zpevněného vějířovitě kladenými trámy, až 7 m.

Podrobný a pečlivý výzkum vedl tedy k zajímavému závěru, že hrady na tomtéž hradišti ve stejné době byly stavěny různou technikou a byly v dávnověku také různého vzhledu; byl to důsledek terénu a bezpečnostních poměrů v jednotlivých úsecích hradiště.

K o u ř i m.

Ústřední hradiště kmene Zličanů stávalo na "Staré Kouřimi" u dnešní Kouřimě, na návrší obtékaném Kouřimkou.

V kronice Kristiánově /z konce 10.stol./ čteme o vzpouře zlického vévody Radslava proti knížeti sv. Václavu. V sjednocovacím procesu Čech za Boleslava I. bylo asi toto zlické ústředí z kořene vyvráceno.

O někdejší mohutnosti a významu hlavního hradu Zličanů podávají svědectví nejen jeho rozloha /40ha/, nýbrž i rozsah a mohutnost opevnění, které se vine kolem ve třech soustavách.

Po J.E.Vocelovi a F.Benešovi zkoumal hradiště v r. 1906 dr. J.L. Pič /Čechy za doby knížecí 239, 262, 294, 291, 374, 375/, který podal cenné poznatky o způsobu zdejšího pevnění.

Soustavné archeologické bádání zde započal SAÚ v r. 1948 /Dr. M.Šolle, Výzkum na hradišti Stará Kouřim, Arch.rozhledy 1-2, 1949/ a jeho výsledkem byla řada velmi zajímavých zjištění:

1./ podle prozkoumaných chat bylo osídlení řízeno předem připraveným plánem, takže na př. kolem hradeb byla ponechána volná plocha,

2./ opevnění je složité, důmyslné a různé. Jeho nejsložitější část pozůstávala z dřevěné základní konstrukce, na níž byla vrstva spráše s proutím a dřevem a teprve na tomto podkladě byla vystavěna pevnostní zeď, kamenná, lícovaná, 1m široká, původně aspon přes 4 m vysoká, s hlinitým ochozem na vnitřní straně. Před zdí byl 3 - 4 m hluboký příkop, kamennou zidkou lemovaný.

L i b u š í n u K l a d n a.

Kromě Vyšehradu žádné jiné české hradiště nedalo tolik příčin k nejrůznějším vědeckým názorům a svárům, jako poměrně malé hradiště Libušín, založené podle Kosmy Libuší /v první polovině 8.st./; Kosmas také významně praví, že bylo "tehdy hradem nejmocnějším".

Libušín vábil Kalinu z Jäthensteina, J.E.Vocela, ale první světlo do prehistorie tohoto hradiště přinesly teprve výzkumy J.L.Piče /Čechy za doby knížecí 229,230,231,232,306,378/. Obje-

vil zde dodnes různé datovanou keramiku, základy palácových staveb o několika místnostech s kamennými základy, stavenými na sucho, ve valech zbytky pevnostních zdí a t.d.

Poměrně skrovné nálezy nevedly k jednotě v časovém určení vzniku Libušína. Strážlivý Dr. Em. Šimek /Praha a Vyšehrad, Časopis pro dějiny venkova XII, 1925/ anthropogeografickými studii dospěl k přesvědčení o velké historické pravděpodobnosti Kosmovy zprávy a tím tedy i o velmi starém původu hradiště; naproti tomu dr. J. Axamit /Naše předhistorické památky, sv. III. Libušín, 1926/ považuje úvahy dra Šimka "jen za hypotézy" a vznik Libušína klade do daleko mladší doby: "nejvýše do IX. stol".

Počáteční výzkum SAÚ, soustředěný na zjištění způsobu stavby libušínského pevnostního systému, objevil ve valech opět dnes asi 2m vysokou zeď, dvojí zeď nestejněho stáří, vnitřní konstrukci valu budovanou komorovým systémem se zadní stěnou z mohutných kílů.

S t a r é Z á m k y u B r n a - L í š ň ě.

Staré Zámky jsou skvěle položeným hradištěm na ostrohu, obtékaným Říčkou. Dřívější výzkumy, které zde v největší míře podnikl významný moravský archeolog Dr. M. Kříž, prokázaly spojitost slovanského osídlení s opevněním.

Odbočka SAÚ v Brně provedla v r. 1948 a 1949 první část systematického výzkumu /Dr. J. Poulík, Velkomoravské středisko Staré Zámky u Brna Arch. rozhledy 1-2, 1949/, jehož výsledkem je zjištění průběhu, způsobu stavby opevnění, sídelních objektů a pohřebiště z 9.-10. st. Podle nálezů bylo hradiště vybudováno již v 8. stol. a zaniklo požárem v 10. stol., bylo trvale osídleno a hrálo značnou roli v době velkomoravské. Opevnění mělo na kamenném podkladě dřevěnou konstrukci s hlinitou a kamenitou výplní a zdá se, že i čelnou kamennou zeď.

Z n o j m o.

Znojenské hradiště bylo důležitou pevností, vybudovanou na mohutném, strmém ostrohu nad soutokem Dyje a Granického potočka. Dosavadní výzkum zřícenin opevnění svědčí, že hradbu tvořila skoro 8m vysoká zeď z kamene a hlíny, před níž byl někde příkop.

Ž u r á ň.

U obce Podolí v okolí Brna vypíná se na výšině s dalekým rozhledem mohutná mohyla "Žurán". R. 1853 našel zde majitel pozemku v hloubce 7m dřevěný trám, zdobený pletencovým ornamentem, lidské a konské kosti a zvláštní vidlicovité železné předměty s přívěsky /štěrhadla?/. Tehdejší historik Petr rytíř Chlumecký spojil mohylu s tatarským vpádem na Moravu r. 1241 a soudil, že je zde pohřben tatarský kníže. 41

Výsledky výzkumu brněnské odbočky SAÚ /Dr. J. Poulík, Záhadná mohyla Žurán, Arch. rozhledy 1-2, 1949/ z let 1948 a 1949 jsou opravdu překvapující a Žurán je ojedinělým archeologickým objektem v našich zemích. Bylo zjištěno, že mohylu tvoří mohut-

né stavby z kamenných balvanů a desek, přivezených nejméně ze 3 km vzdálených míst. Základem je mohylová obvodní zeď, lícovaná s kruhovitým obvodem a s průměrem 80m. Uvnitř kruhové zdi kupovitě se zvedají ve shlucích různé stavby z kamení a hlíny, jejichž účel není jasný. Na vrcholu mohyly byly do skály vytesány dva rozměrné hroby /5.5x6.5x6.5m/. Kůlové jamky a žlaby svědčí, že nad hroby byly zbudovány dřevěné kryty, takže byly původně duté. V hlíně, později do hrobů sesuté, nalezeny byly lidské kosti 2 koster /z toho 1 žena/, kosti koňské, další železný, vidlicovitě rozvětvený předmět, části olivově zelených a tmavomodrých skleněných i hliněných nádob, korály, mnoho silných nití zlatých z brokátu a několik figurálních řezb ze slonoviny, tvořících původně obložení nejakých drahocenných pohárů. Řezby, jejichž původ hledáme až v Antiochii, jsou povahy náboženské, jedna představuje vousa - tého muže s křížem v levé ruce, jiné dvě překrásně modelované hlavičky, na zlomcích jsou zachovány řezby šatu.

Tyto u nás i ve střední Evropě ojedinělé předměty jsou importy, antičnost šatů postav, výzdoba skla, pletencový ornament a typy keramiky ukazují na východ a jsou zde zřejmě dále vlivy pozdně římských dělen. Časově spadá vznik mohyly Žuráně asi do konce 5.stol. a není pochyby, že mohyla byla pohřebištěm vynikajících knížat. Jejich hroby byly brzy po pohřbení vyloupeny, jak svědčí jejich rozrušený obsah.

Knížecí nekropole Žurán vznikla v ryze slovanském osídlení kraje, jak dokazují starší a současná pohřebiště, na př. značně rozlehlé u Velatic, položené v bezprostřední blízkosti mohyly.

D o l n í V ě s t o n i c e .

V nádherném přírodním prostředí s hradbou Pavlovských hor, na soutoku Dyje a Svratky na jižní Moravě, v kraji Absolonovy Věstonické Venuše, prozkoumává brněnská odbočka SAÚ po velehradském nejrozsáhlejší staroslovanské pohřebiště v našich zemích.

V okolí je známo nyní několik starobylých mohylníků /slovanských /některé z 5.st./ a v malé vzdálenosti bylo zbudováno v bahnech Dyje mohutné staroslovanské hradiště strachotínské.

Asi 500 dosud prozkoumaných hrobů /9.-10.st./ z několika tisícového počtu svědčí o ustáleném pohřebním ritu staroslovanském a poskytlo poměrně četné doklady vyspělé kultury, v níž se odráží také styky Moravy v 9.stol. s Byzancí /Dr.J. Poulik, Staroslovanské pohřebiště u Dol.Věstonic, Arch.rozhledy 3,1949/. Bylo zde v kraji jedno z hlavních velkomoravských středisek.

S t a r é M ě s t o - V e l e h r a d .

Ve svém dřívějším článku "Staroslovanský Velehrad" /Zprávy ČSR 1941,15/3/ jsem stručně zhrnul výsledky Zelnitiusových výzkumů na největším pohřebišti starého Velehradu. S odstupem času ještě více vyniká přímo historická důležitost těchto objevů, které nám tak výrazně předvedly vyspělou kultu-

ru starých moravských Slovanů z let 800-950. Závěrečný pohled na dosavadní velehradské výzkumy vede nyní k odhadu počtu hrobů na tomto jediném pohřebišti na 10.000, takže je zde rozsahem dosud největší staroslovanský hřbitov vůbec a uvážíme-li, že hroby časově vznikly nejvýše za 150 let, jsou jisté dokladem mohutného zdejšího současného osídlení. Je to také, pokud se milodarů týče, nejbohatší staroslovanské pohřebiště. V souladu s historií dokládají památky silný vliv byzantský od poloviny 9.stol. V řadě zvláště bohatě vybavených hrobů /zlato, stříbro, emaily/ byli pohřbeni příslušníci nejvyšší společenské třídy, členové knížecího rodu.

Na rozlehlou část pohřebiště, prozkoumanou A.Zelntiusem, navázala konečně r. 1948 a 1949 své odkryvné práce brněnská odbočka SAÚ. Kromě průzkumu mnoha hrobů s krásnými nálezy došlo na pohřebišti "Na valách" k mimořádné události: objevu základů hřbitovního kostela, jehož jednoduchý půdorys menšího rozsahu je byzantský. Okolní hustě kladené hroby /plošné i horizontálně/ a jejich poměr k základům určují vznik kostela brzy po polovině 9.století.

Na jiném pohřebišti velehradském "Na špitálce", kde jsou hroby z konce 7.-10.stol., byl objeven druhý chrám, značných rozměrů a členěného, ryze byzantského půdorysu. Ze situace okolních hrobů s milodary je jasné, že jde také o cyřilo-metodějskou stavbu, ovšem daleko důležitějšího významu a účelu. Svědčí o tom také v prostoru chrámovém rýsující se rozměrnější hrobky, jejichž výzkum bude teprve proveden. Podle tehdejších zvyků bývali v chrámech pohřbíváni pouze přední členové knížecího rodu a nejvyšší představitelé církevního života.

- . - . - . -

Čtenář, který s trpělivostí sledoval tyto řádky, se jistě již ptá, proč bylo věnováno tolik vzácného místa pro suché shrnutí důležitých výsledků posledních archeologických výzkumů; zvláště, když na příklad na různých hradištích se dospělo zhruba ke zjištění obdobného způsobu stavby pevnostních hradeb.

Vědecká obrana RZK, jsouc si vědoma i v těchto dobách závažnosti svého poslání, musí zaujati objektivní postoj ke všem novým výsledkům bádání na usecích těch vědních oborů, jejichž působnost má přímý nebo i jen nepřímý vztah k tak zvané "otázce" RZK; ba sama se zdárne přičinuje o nestranné a věcné rozsouzení sporných a nevyřešených ještě záhad.

Bylo již vzpomenuo, že došlo v posledních 10i letech v české vědě archeologicko-prehistorické k novým objevům na poli poznání slovanského dávnověku a rozhodující moc průkazná výsledků zkoumání mění některé vžitě představy i rázu zásadního.

Objevy na sucho kladených zdí na českých hradištích vedly ještě do nedávna badatele k přesvědčení o daleko mladším původu těchto objektů, takže je zde často podstatný nesoulad mezi prameny historickými a těmito názory. Mínění Dra Axamita, že na příklad hradiště tetínské bylo vystavěno "ne příliš dlouho před smrtí svatě Ludmily" a v téže době že vzniklo také i hradiště Libušín, není zjevem osamoceným. - Dnes, po provedených pečlivých výzkumech opevnění na Levém Hradci, Budči, v Prachovských skalách i jinde, kladou se valy s kamennými zdmi

také do starší doby, nejen do druhé poloviny 9.stol., nýbrž i hlouběji, při čemž nejzazší hranice vzniku není nálezy ještě pevně stanovena.

Datování českých hradišť se dosud provádělo skoro výhradně podle keramiky. Na podkladě vykopávek velehradských, drem Borkovským zpracovaného "pražského typu" keramiky /Staroslovanská keramika ve střední Evropě, 1940/, nálezů z jihomoravských hrobů /Dr. J.Poulik, Předhradištní kostrové hroby v Blučině, 1941; Staroslovanská Morava, 1949/ došlo však v datování slovanské keramiky k převratným událostem; v celku jednotlivých hrobů častěji se objevuje pospolu různorodá staroslovanská keramika, jejíž jednotlivé kusy podle dosavadních kritérií vznikly v různých dobách, často od sebe vzdálených několik století. - Tato okolnost mění samozřejmě i usudky o době vzniku staroslovanských hradišť u nás a je v přímé souvislosti se svědectvím RZK o stáří a funkci hradišť, zejména Vyšehradu a jiných.

Výzkum vnějšího opevnění na staroslovanském hradišti na Budči, provedený v r. 1941 /M.Solle, Budeč, Obzor prehistorický XIII, 1946/, po prvé v naší archeologii zjistil, oproti všeobecnému dřívějšímu přesvědčení, že dnešní vzhled valu se vůbec nekryje s původním obrysem valového opevnění, neboť tento je vlastně zřícenina původní, umělé a složité pevnostní stavby. Poznatky byly tak určité, že dovolovaly provést dokonce rekonstrukci; na původní úrovni byla vystavěna asi 5m vysoká zeď, složená z břidličnatých a opukových kvádrů na sucho kladených a nebo spojovaných jílovitou maltou, na zeď se přimýkal z vnitřní strany ochoz z dřevěné kostry, vyplněné hlínou a kamením. Šířka celého opevnění byla 7m. Před zdí byl parkán a příkop.

K obdobným výsledkům dospěl současný i mladší výzkum hradištních soustav v Prachovských skalách /R.Turek, Prachovské skály na úsvitě dějin, 1946/.

Připojíme-li k těmto poznatkům obdobná zjištění na výše uvedených hradištích /Levý Hradec, Kouřim, Libušín a t. d./, dospějeme k poznatku, že tento způsob pevnění byl obvyklým typem hradeb staroslovanských hradišť v českých zemích také v 9.století /kamenná zeď s ochozem/.

V nádherné písni RK o vítězství nad Vlaslavem /Čestmír⁴³ a Vlaslav/ je zajímavé líčení dobývání Kruvojova hradu; Neklanova vojska přilnou k hradbám, použijí důmyslné techniky dobývání; až

"prúd Pražan jarno přese zdi teče...".

Není pochyby o tom, že básník mluví jasně již o kamenné hradbě Kruvojova hradu, o jejíž výšce podává svědectví válečná technika dobyvatelů; v dřevěných oporách navršila se u hradby postupně pětinasobná skupina bojovníků, než bylo dosaženo vrcholu hradeb.

Z líčení RK vysvítá, že obránci hájili vrchol hradeb, "skad hoříechu meče, skad sípěchu střely, skad se řutichu búriečie klády".

Hradby Kruvojova hradu měly tedy nějaký ochoz, po němž se obránci mohli pohybovat.

Vládu knížete Neklana možno historicky položit do třicátých a čtyřicátých let 9.století.

Teprve nové výzkumy z posledních 10.let podaly možnost přímého archeologického ověření tohoto ojedinělého svědectví RK o pevnění slovanských hradišť v českých zemích v první polovině 9.století, které podle dřívějšího stavu bádání a názorů nebylo archeologicky řešitelné; dnes je zde tedy soulad mezi "Čestmírem a Vlaslavem" a archeologicky nedávno poznáním pevněním současných českých hradišť. 11

Mohutné pevnostní a stavební soustavy našich hradišť jsou doklady nejen kulturního rozmachu Slovanů českých i v historickém úseku RZK, nýbrž i společenského řádu, který si mohl vynutit budování tak nákladných a pracných objektů. Do jisté míry je to dále svědectví o bojovné povaze našich předků, jinak doložené také nálezy četných zbraní. Územně, strategicky důmyslné a cílevědomé zakládání a udržování hradišť svědčí též o uvědomělé státnosti starých českých Slovanů, která byla v RZK odpůrcům solí v očích a která podle Jana Czekanowskiho /Polska-Słowianszczyzna, Varšava 1948/ musí býti značně starší než legendární panství Samovo /první polovina 7.stol./.

Ve shrnutí našeho archeologického materiálu z historického úseku RZ a nejstarších písní RK jeví se nám dnes tehdejší hmotná kultura slovanská, vyspělá, rozvitá a svébytná. Případ Žuráně ukazuje, že i v období ještě starším dochází ke skvělým překvapením, předstihujícím veškerá očekávání, výzkumy velehradské neověřují pouze archeologicky historické státní a církevní události druhé poloviny 9. století, nýbrž vývojově jedinečně předvádějí hmotnou i duchovní kulturu starých Moravanů od sklonku 7. až do počátku 10.století, i když si odmyslíme pro zdejší Velehrad příznačnou nádheru knížecího sídla, dále mají svou váhu i výkopy dolnověstonické; celkem před našima očima leží slovanská kultura, nesoucí v sobě všechny rysy vyspělosti, samostatnosti a svérázu.

Domněnky o mizivé kultuře starých Slovanů českých patří již navždy minulosti.

Každé dokumentární archeologické-prehistorické doložení souladu s RZ, a jednotlivými písněmi RK vede nejen k dalším dokladům jejich starobylého původu, nýbrž přímo k ověření dobové věrnosti; dnes jsme poukázali zejména na archeologicky nedávno zjištěný pravěký stav opevnění slovanských hradišť, který se přímo odráží v "Čestmíru a Vlaslavu". RZK by ovšem mohly být i starobylé i kdyby zde tento historický, archeologický, kulturní i osvětový soulad nebyl. Jsou četné příklady toho, že tvůrci legend, kronik a letopisů promítali stav své doby do dob daleko starších a dokonce byli v historickém rozporu s časem i osobami skutečných událostí a přece jsou to památky starobylé /na př. Nibelungy/. Jedinečná dokumentární cena RZK tkví však právě v tom, že jednotlivé jejich části jsou vždy odleskem své doby. Archeologie stále jasněji vydává o tom své svědectví.

Vojtěchovo rozsáhlé fotochemické zkoumání Rukopisů zeleňohorského a královédvorského /RZK/ potvrdilo s naprostou přesností chemické a mikroskopické zkoušky RZK provedené Cordou, Safaříkem, Belohoubkem a Stoklasou a na RZK ne našlo ani nejmenší stopy, která by nasvědčovala jejich podvržení /Zprávy Čsl. spol. ruk. č. 11-12 r. 1937/.

V posledních letech svého života zabýval se však prof. Vojtech společně s námi také studiem vlivů, které působí stárnutí písma, napsaného inkoustem železito-duběnkovým jako v RK /Zápisy o komisionálním zkoumání RK r. 1886, CCM 1887/. Za tím účelem připravil Vojtech tisíce inkoustů různého složení, v nichž bylo různě kombinováno množství a poměr součástí; postupně vystavoval písmo těmito inkousty řadě fyzikálních a chemických vlivů. Na základě experimentálních zjištění, jež zde nelze podrobně uvádět, dospěl k názoru, že ani novodobé technické prostředky neposkytují možnosti, uměle urychlit stárnutí písma.

Stárnutí písma je totiž chemický pochod velmi složitý a dodnes není dokonale prozkoumán, neboť spolupůsobí tu nejrozličnější okolnosti, jako složení inkoustu, způsob a doba uschování inkoustu, přechovávání rukopisu po napsání a také podklad, na němž bylo psáno. Atmosférické vlivy působí za různých okolností různě; jinak stárne písmo uložené ve stálém vlhku, jinak v suchu a jinak písmo vystavené střídavému vlivu obou činitelů.

Těchto prací zúčastňoval se mimo nás později ještě další spolupracovník, jenž prozatím nechce být jmenován. Kromě dále uvedené statistiky o stárnutí písma zkoumali jsme na ústřížcích pergamenových listin, profesorovi Vojtěchovi Museem zapůjčených, reakce prováděné r. 1886 na RK a přes 40 dalších rukopisech od XIII. až do XIX. století. Seznali jsme /tak jak již r. 1920 prof. chemie na české technice v Praze Josef Schneider/, že se metoda Belohoubkova naprosto osvědčuje.

Při každé schůzce byl proveden zápis, který byl prof. Vojtěchem přezkoumán a případně opraven. ||

K snažšímu porozumění třeba připomenout, že inkousty užívané před r. 1856 měly v podstatě obdobné složení jako inkousty nynější /s výjimkou inkoustů do plnicích per, což jsou pouhé roztoky anilinových barviv/. Vyrábely se smíšením odvaru dubenek a skalice zelené, čímž se vytvořila přejemná sraženina tanátu železa /vlastní barvicí součást inkoustů/. Ježto by se tato sraženina v roztoku neudržela a ssedala na dno kalamáře, přidávala se různá zahušťovadla /ochranné koloidy, na př. klovatiny, jejímž působením se upevnil tanát železa na povrch psacího podkladu/ a konečně konzervační prostředky /vino, ocet, kořalka atd./, aby bylo zabráněno plesnivění inkoustu. Novodobé inkousty liší se od středověkých větším množstvím kyseliny, čímž se docíluje jemnějšího rozptýlení tanátu železa, přidávkem fenolu a pod. a obsahem anilinového barviva /po r. 1856, kdy se počalo anilinových barviv taktó používat/.

Železo je tedy v inkoustech středověkých ve formě hrubozrnnějšího tanátu, který po velmi dlouhé době přejde v hydroxyd

železitý, tedy v rez. Tanát železa po napsání a zaschnutí zčerná; tato původní barva mění se stárnutím v tmavohnědou, a teprve během několika desítek let dostává písmo barvu hnědou, až konečně stává se rezavé. K zjištění průměrné doby, po které barva písma se mění, zkoumali jsme společně s prof. Vojtechem změnu barvy písma na 246 přesně datovaných úředních listinách z let 1794 - 1933. První případy hnědého písma jsme našli na listinách starších 34 let a první případ písma žlutohnědého na spise starém 73 let.

Tu budiž zdůrazněno, že písmo RK bylo již při nálezu rezavé /V.B.Nebeský CCM 1852/, tedy chemické pochody stárnutí byly již ukončeny, takže Rukopis nemohl být napsán v době nálezů. 132-61

V souvislosti s rezavou barvou písma RK zabývali jsme se také všemi námitkami, které byly některými chemiky i nechemiky vzneseny /Athenaeum 1886, Věda a život 1938, CMF 1938/. Podle předpisů jimi uvedených/na vyrobení prý rychle rezavějících inkoustů/, jsme připravili řadu inkoustů, z nichž některé se ukázaly pouhými roztoky železnatých sloučenin s nepatrným obsahem taninu, takže při psaní dávaly písmo téměř neviditelné, nebo se chovaly stejně jako jiné inkousty připravené v rámci všeobecného zkoumání inkoustů, a příznaky stárnutí písma v krátkém čase neprojevovaly. 737

Jak právě řečeno, nelze s uvedenými roztoky pro neviditelnost písma psát, a to tím méně vícestránkový rukopis jako jsou RZK, jejichž písmo se vyznačuje velkou jistotou ruky a stejnoměrností až na malé výjimky, kde je písmo místy o něco menší, jak to bývá i při vysloveně malovaném písmu různých rukopisů /na př. Vyšehradský kodex z r. 1086/. Právě proto, že písmo muselo být při psaní viditelné, je samozřejmé, že k výrobě inkoustu bylo zapotřebí dostatečného množství taninu /duběnkového odvaru/ i pojídla /klovatiny/.

Na pokusy s inkousty železito-duběnkovými navázali jsme podrobnou práci, která měla objasnit podstatu písma některých rukopisů, které svou nezvyklou zelenou barvou budily pozornost a někdy i nedůvěru odborníků. Z této rozsáhlé práce, kterou prof. Vojtěch dokončil několik týdnů před svým úmrtím, uvádíme nejpodstatnější část týkající se zeleného písma RZ. Dříve nežli se budeme obírat vlastním tematem, musíme předeslat několik skutečností z historie nálezů RZ, aby i méně informovaní mohli naše vývoody sledovat.

15.dubna 1818 vydal Fr.hr. Kolowrat-Libštejnský provolání k českému národu o založení Musea a vyzval české vlastence, aby zasílali pro tento ústav staré památky. Mezi zásilkami v měsíci listopadu 1818 nalézaly se dva pergamenové listy rukopisu s českým textem, jehož barva byla špinavě zelená. K zásilce byl přiložen nepodepsaný, olůvkem psaný list, z jehož obsahu vyjímáme poslední větu "Skoda, že čern, jak jsem prach vlhkou houbou stíral, se proměnila v zelen" /Schade dass sich die Schwärze wie ich den Staub mit feichten /chyby v originále!/ Schwamm abwischte nachher in s Grüne verwandelte" /Aelteste Denk. 1840 str. 167 - 8/

Tato slova o černi, která se proměnila v zelen zůstala českým učencům nepochopitelná až do r. 1837, kdy Palacký se Safaríkem objevili v klášteře Rajhradském rukopis z 9.stol./ t.zv. Martyrologium Romanum/, v němž našli písmo, s něhož se slabým dotekem stírala hnědá inkoustová hmota /Tintensubstanz/, pod níž

bylo písmo zelené barvy. Toto vysvětluje do té doby temná slova výše uvedeného nálezcce a zasílatele, že totiž "čern, když na rukopise stíral vlhkou houbou prach se proměnila v zelen". Smysl nepochybně vrchní vrstvu písma, takže zůstala jenom ona část inkoustu, která vnikla do pergamenu.

V rámci rozsáhlého mikroskopického a chemického zkoušení RZ, kterým byl Palackým a Šafaříkem pověřen Aug. Corda /viz o tom článek v minulém čísle "Zpráv", snažil se Corda objasnit příčinu zeleného zbarvení písma RZ, jednak pokusy na starých pergamenech, jednak zkoušením vrchní inkoustové krusty dvou středověkých rukopisů musejních s podobně zeleným písmem. Z popisu jeho zkoumání /Aelt.D/. je patrné, že pátral v prvé řadě po mědi, která bývá podstatou zelené barvy iniciálek středověkých rukopisů. Logicky soudil, že kdyby zelená barva pocházela od mědi, musela by se nacházeti také v seškrabané inkoustové vrstvě. Ponevadž však jeho zkouška vyzněla záporně, usuzoval, že zelené zbarvení písma RZ nepochází od mědi, nýbrž že vzniklo nevysvětlitelnými chemickými pochody během staletí, působením vlhkosti mezi železitou krustou a hmotou pergamenu, že tedy zelené zbarvení písma pochází od nějaké dosud neznámé organické sloučeniny se železem. Vlastní písmo RZ uvnitř pergamenu Corda nezkoušel, a přítomnost mědi v písmě RZ zjistili teprve r.1886. V. Šafařík a J.Stoklasa, aniž však dovedli vysvětliti toho příčinu. Později Stoklasa, opíraje se o udaje Wattenbachovy, Pettenkoferovy a o svoje vlastní zkoušky některých musejních rukopisů, píše, že ve středověku bylo vedle železitých inkoustů užíváno také inkoustů, které vedle sloučeniny železa obsahovaly také sloučeniny mědi, ať už se tam měď dostala jako skalice modrá nebo jako skalice smíšená, vyrobená z kyzů obsahujících vedle železa také sloučeniny mědi - /poznámka naše/.

Za účelem objasnění proč Corda v inkoustové hmotě dvou středověkých rukopisů nenalezl měď, připravili jsme také řadu inkoustů železito-duběnkových s přísadou skalice modré, a podrobili jsme tyto inkousty spolu s železitymi zkouškám analýsou kapilární i zkouškám vlastností jejich písma, pokud se týče jeho stárnutí a fyzikálních změn. Zkušební vzorky neprojevily po jedenácti letech žádných podstatných rozdílů od inkoustů čisté železitych. 130

Při zkoušení železito-mědnatých inkoustů kapilární analýsou jsme pouze našli, že okrajové zony kapky na filtračním papíru jsou tvořeny modravým prstencem u těch, které obsahují větší procento skalice modré.

S použitím kapilární analýsy můžeme sledovati plošně to, co se při psaní děje do hloubky podkladu. Na silnější filtrační papír se nakápne zkoušený inkoust, takže můžeme zde názorně a ve větších rozměrech pozorovat, že na povrchu ssacího podkladu zůstávají hrubě rozptýlené součásti inkoustu t.j. tanát, kdežto součásti molekulárně rozptýlené /rozpustné/ pronikají do podkladu, a to tím více, čím větší jsou pory. Proto u starých rukopisů nacházíme na povrchu krustu, po jejímž mechanickém odstranění zůstávají jen slabé sledy písma, které působením reagentů /žluté krevní soli, siřníku amonného, sulfokyanidu draselného/ ukáží, že do podkladu skutečně vnikly jen složky rozpustné.

Ke zkouškám bylo používáno chemicky čistého/švédského/filtračního papíru. Tento je totiž neklížený a má tedy oproti obyčejnému papíru psacímu větší pory, takže vlastně představuje jakousi zvětšeninu obyčejného papíru a proto kapka inkoustu na fil-

trační papír nakápnutá vniká nejen do hloubky, ale šíří se též po stranách. Následkem větších porů filtračního papíru vnikají do nich také nejjemněji rozptýlené součásti inkoustu, což ovšem u dobře klíženého papíru a obzvláště u pergamenu možno není. Vnikají tedy do pergamenu a dobrého psacího papíru pouze rozto-
ky.

Původní naše theorie byla, že inkousty železito-mědnaté obsahují vedle tanátu železa také tanát mědi, a vedle volné skalice zelené předpokládali jsme také přítomnost volné skalice modré. O tanátech jsme se domnívali původně, že tvoří podstatu vrchní inkoustové vrstvy, zatím co rozpustné sloučeniny vniknou do podkladu a vytvoří spodní vrstvu písma, kde pak větší množství skalice /při inkoustech s větším obsahem mědi/ přivodí zelené zbarvení písma. Nepochybovali jsme o tom, že podstatou zelené barvy písma je sloučenina mědi. Tomuto předpokladu však odporovalo chemické zkoušení inkoustové krusty, které provedl u středověkých rukopisů Corda, který, ačkoliv měď v inkoustové hmotě hledal, měď nenalezl.

Odlišný názor zastával již dříve Střemcha, jak o tom píše v minulém článku Zpráv. Střemcha předpokládal, že železo má větší afinitu /slučovací schopnost/ k taninu než měď, takže v inkoustech železito-mědnatých vzniká pouze tanát železa a modrá skalice zůstává volná a vniká do podkladu,

Za účelem objasnění těchto dvou různých názorů a vysvětlení, proč Corda v inkoustové krustě měď nenalezl, provedli jsme řadu pokusů, kterými bylo naprosto jasně zjištěno, že názor Střemchův je správný, že totiž tanát mědnatý nemůže obstát vedle skalice zelené: Připravili jsme chemicky čistý tanát mědi, rozptýlili jsme jej ve vodě a přidali jsme roztok skalice zelené. Původně hnědozelený tanát mědi se okamžitě změnil v tmavý tanát železa a podrobným zkoušením směsí jsme v ní zjistili přítomnost volné skalice modré. Této skutečnosti také nasvědčují výše zmíněné zkoušky kapilární, při nichž se kolem kapek železito-mědnatých inkoustů na filtračním papíře tvořily modré okolky, které kápnutím roztoku žluté krevní soli dávaly hnědočervené zbarvení /důkaz mědi/.

Ponevadž uvedené zkoušky jsme několikrát opakovali a vždy se stejným výsledkem, bylo jimi experimentálně prokázáno, že inkousty železito-mědnaté mohou obsahovat jen rozptýlený tanát železa a rozpustěnou skalici modrou /případně i zelenou, byla-li v přebytku oproti taninu/. Nemohl tedy Corda v seškrabané inkoustové hmotě jím zkoumaných rukopisů nalézt měď, neboť v inkoustové krustě písma - nebyla.

Bohumil Smrčka:

B 88

Od svého vzniku soustřeďovala naše Společnost poměrně značný počet příslušníků stavu soudcovského. Snad ti, jichž povoláním bylo nalézáti co jest právem, byli zcela mimořádně poutáni materií rukopisného sporu, soubojem důkazů, protidůkazů, nařčení, obhajob atd. Vzpomenme v té souvislosti na příklad činnosti zesnulého senátního presidenta Ríhy, jenž obíraje se osobností V.Hanky v době nálezu RK, krok za krokem, vyšetřující metodou soudce, dovodil nemožnost padělání RK Hankou.

V měsíci prosinci 1949 opustil naše řady další příslušník soudcovského stavu. V Týně n.Vlt. zemřel v pozhnaném věku 88 let dne 20.XII.1949 Bohumil SMRČKA, vrchní soudní rada v.v. a byl tamtéž pochován dne 23.XII. Byl věrným členem naší Společnosti od jejího založení. Byl jedním z řady soudců-badatelů, kteří zkoumání celého protirukopisného materiálu věnovali dlouholeté studium, nespokojili se pouhými hypotézami, ale metodou právního zkoumání opřeli se jen o fakta, jimiž nelze otrástiti. Je známa jeho přesvědčivá práce z r. 1933, otištěná v Národní Republice /v.r. Smrčka užíval při své literární činnosti pseudonymu Spurný/, která vyšla též jako separát pod názvem "Novočeské i staročeské texty RK a RZ podávají samy důkaz o pravosti těchto rukopisů." - Pochybovači, zejména Josef Hanuš, uváděli, že RK a RZ jsou podvrženy Hankou a Lindou, kteří je zbásnili v novočeštině. Linda prý zbásnil zpěvy epické a Hanka lyrické. Obojí pak prý převedl Hanka do staročestiny a provedl technické vyhotovení.

Ve výše uvedené své práci vybral Smrčka z kontextu RKZ a proti sobě postavil čtyřicet novočeských a staročeských veršů, jimiž pádně dokázal, že staročeské verše jsou originálem, kdežto novočeské jsou Hankovým převodem, s množstvím omylů prokazujících, že Hanka staročeskému textu dobře nerozuměl a že nemohl být jeho autorem. Ve spise je uvedena řada psychologických postřehů o dalších okolnostech vylučujících padělanost Rukopisů. - V jiném svém pojednání "Různé úvahy o RZK" z r. 1934 zahloubal se Smrčka do Hankova života. Tentokrát prokázal slabost argumentace odpůrců RZK rozбором Hankova písma a jeho schopností básnických. Kromě toho napsal více menších prací neuveřejněných. Z poslední jeho korespondence Společnosti vysvítá, že si zachoval neutuchající zájem o RZK do posledního dechu. V řadě obránců Rukopisů zajistil si místo čestné a trvalé.

Čest jeho památce!

J.Š.

Profesor Dr Vlastimil Blažek.

A

Za přípravy těchto Zpráv stihla nás zpráva o další bolestné ztrátě.- Dne 19.března letošního roku zemřel v Praze ve věku téměř 72 let náš dlouholetý člen, p.Dr Vlastimil BLAŽEK, profesor státní konservatoře hudby. Denní tisk po zásluze zhodnotil jeho význam jakožto hudebního vědce, badatelsky činného v oboru hudební historie. Po letech archivní praxe na četných zámcích zakotvil prof.Dr Blažek /narodil se v Brně 1878/ v Praze jakožto archivář konservatoře. Soustředil svůj

studijní zájem především na starou českou hudbu. On je zakladatelem "Společnosti pro starou českou hudbu".

Nám sluší dodat, že prof. Dr. Blažek byl též přesvědčeným zastáncem pravosti Rukopisů. Výrazem tohoto jeho přesvědčení byla skutečnost, že jeho zásluhou ocitaly se na pořadech koncertů zmíněné Společnosti lyrické písně RK, zhu-
debněné Tomáškem, Fibichem, Dvořákem. V tom pokračoval v odkazu svého otce, profesora češtiny, který za rukopisného boje v druhé polovině minulého století vyvracel námitky prof. Antonína Vaška proti Rukopisům.

Odešel dobrý člověk, vynikající pracovník, uznávaná autorita v oboru hudební vědy. Zájem vzdělavců rázu profesora Dra. Blažka o Rukopisy a jich příklonění se k táboru obránců pravosti byl nám vždy zdrojem posily. Ztráta takovýchto vzácných individualit těžce na naši Společnost doléhá. -

Nikdy na profesora Dra. Blažka nezapomeneme!

B.S.

U p o z o r n ě n í .

Usnesením valné hromady byl roční členský příspěvek činných i přispívajících členů "Č.S.R. počínajíc rokem 1948 upraven na jednotnou částku 50.- Kčs. Šekový účet společnosti u "Poštovní spořitelny v Praze" má č. 4501.

Z P R Á V Y
České společnosti rukopisné

Lистопад 1950

Vydává: Česká společnost rukopisná
Praha I, Konviktská ul. č. 13

Za předsedou Ing Vilémem Götzlem 12

V krátké poměrně době dvou a čtvrt roku po druhé je naše Společnost postižena ztrátou svého předsedy. Po profesoru Dr Viktorinu Vojtěchovi, který zemřel v červenci 1948, opustil nás dne 12. října 1950 předseda Ing Vilém Götzl. Již o letošní valné hromadě, kterou obětavě řídil, ač ne zcela zdrav, posteskl si na svůj zdravotní stav. Ale všichni jsme s ním doufali, že doba letního odpočinku přivedí návrat zdraví a sil. Žel Bohu, tato naděje se nesplnila. Dne 18. října letošního roku shromáždili jsme se v pražském krematoriu u jeho rakve, pocitující všichni ve svých srdcích, že zatím co plamen ztráví tělesné pozůstatky, v duchovní společnosti velkého tábora již odešlých obránců RZK vřazuje se výrazná individualita a do historie naší Společnosti přechází nejvyšší čestná památka muže ryzího a statečného, který celým svým srdcem a bohatými vlohami své harmonické osobnosti sloužil pravdě a dobru.

Výrazné zhodnocení osobnosti zesnulého předsedy podal místopředseda Společnosti řed. Jindřich Šohájek, který v projevu proneseném při pohřebním obřadu řekl: - "V hlubokém bolu loučíme se dnes s p. Ing Vilémem Götzlem. Věděli jsme o jeho nemoci, která se letos po loňském zotavení znovu dostavila. Její střídavý průběh nikoli beznadějný posiloval naši víru v opětné zlepšení a radostný návrat mezi nás. Pán života a smrti rozhodl však jinak. Připadl mi čestný úkol rozloučení se zesnulým. V krátkém projevu je však nesnadno obsáhnout a zhodnotit vše, čím tak krásný a bohatý jeho život oplýval. Mladý, snaživý student po reálném studiu a později na technice svojí pílí dosáhl mety akademické. Na další dráze života věren tradici rodové krácel po stopách a v duchu svého děda blahé paměti zasloužilého o rozkvět města Karlína. Příkladný čin dědův, jenž podepřel Mánesa v době jeho největší tísně, zanechal hluboké stopy v srdci našeho zesnulého a pobádal k následování. Bohatou praxí tech-

nickou dobře uplatnil v odvětví průmyslovém, kde byl po léta milým spolupracovníkem a později uznalým šéfem. Jeho pracovní tempo neustalo ani v době, kdy už má člověk právo na klid. Vždyť ještě nedávno těšil se na pokračování svého činorodého života. V harmonickém souladu s povoláním technickým věnoval svou lásku a svůj čas zájmům kulturním. Jeho duch vnímavý pro vše krásné sledoval umění výtvarné i slovesné. Zájem o slavistiku a starobylé památky, neméně pak touha po vědecké pravdě vedly ho k studiu disciplin, které by vyjasnily počátky naší národní kultury a ukončily pochybnosti o pravosti nejstarších českých a slovanských památek. Svým jemným taktem, objektivním posudkem, spravedlností a konciliantností až příslovečnou získal si lásku všech a pojistil si čestné místo předsedy České Společnosti Rukopisné. - Oplakává-li dnes vážená rodina zesnulého starostlivého manžela, otce a příbuzní věrného přítele, i my všichni želíme odchodu vzácného muže toho. Po celý život svůj hledal v člověku jen dobro. Svým láskyplným jednáním dovedl u mnohého člověka probuditi city ušlechtilé. Nemohl také míti nepřátel, neboť po celý svůj život jen dobro rozséval. Gentleman pak vždy může počítati s uznáním a vděčností slušných lidí. - Pane inženýre, loučíme se s Vámi, budete nám velmi scházet. Děkujeme Vám za vše, čím jste obětavě přispěl ať na poli technickém nebo kulturním k blahu všeobecnému. Loučíme se dnes jen s Vaší tělesnou schránkou. Jméno a památka Vaše budou žíti dále nejen v našich srdcích ale i paměti nehynoucí."-

Pan Ing Vilém Götzl byl zvolen po prvé předsedou naší Společnosti jednomyslným usnesením XV. valné hromady konané v květnu r. 1949, jakožto nástupce univ. profesora Dra V. Vojtěcha. Jeho působení v čele naší Společnosti objímá však dobu mnohem delší než dobu počínající květnem 1949. Jako dlouholetý místopředseda zastupoval ve funkci úřadujícího místopředsedy churavějícího univ. profesora Dra Vojtěcha a na tomto místě po více než deset let de facto vedl správní agendu Společnosti a nesl tíhu všech břemen, jež tato funkce s sebou přinášela. - Neoblomný v zastávání zásad, měl vynikající dar umírněné a konciliantní formy ve styku s lidmi a v duchu naprosté objektivity a věcnosti řešil i komplikované případy, jak je život přinášel. Tyto vlastnosti, jež ho tolik charakterisovaly v pravidelné pracovní činnosti, jsou pochopitelně jen detailem na celkovém reliefu jeho harmonické a vyvážené osobnosti. V této krátké po-

smutně vzpomínce, přestože v ní nelze zachytit vše, sluší alespoň letmo nahlédnouti ke kořenům onoho ideálního zápalu pro věc obrany RZK. V souboru uplatňujících se vlivů v neposlední míře uplatnila se tu síla rodinného prostředí a tradice. O tom několik slov: - Kdo vstoupí někdy do karlínského chrámu a povšimne si blíže chrámových dveří, jejichž reliefní výplně byly lity podle návrhů Josefa Mánesa, upozoruje při dveřní obrubě písmena J.G. Jde o iniciály jména Josefa Götzla, karlínského továrníka, starosty města Karlína v letech 1861-1884, jenž byl jedním z oddaných přátel a mecenášů Josefa Mánesa. Tento Josef Götzl byl dědem zesnulého našeho předsedy. Po dlouhá léta byl v popředí pražského národního života /zemřel r.1892/, slučuje v sobě talent úspěšného podnikatele s vřelým a hlubokým smyslem pro hodnoty umělecké. Sám se zabýval malířstvím a obrazy po něm dochované jsou výtvarnými kritiky hodnoceny jako díla značně přesahující úroveň prací diletantů. O jeho mecenášském založení je dochována řada dokladů a přátelství k rodině Mánesů prokazuje zachovaná korespondence J.Mánesa Götzlovi. Když sešlo s velké freskové výzdoby karlínské basiliky, původně navržené, hleděl J.Götzl pomoci Mánesovi aspoň tím, že ho vyzval k podání návrhu na chrámové dveře, jež pak byly v Götzlově slévárně odlity. Citujme v této souvislosti ještě několik slov historika umění R.Kuchynky ve Štencově Umění/, který v popisu Mánesovy malířské výzdoby pamětní knihy obce karlínské /pořízené rovněž z Götzlova podnětu/ praví: "...Tvář Götzlova, krásně nakreslená, dokládá oddanost a lásku, s níž se chopil Mánes štětce, aby zpodobnil přítele, jenž v době ústrků a nepochopení vděčil za vydatnou podporu...". Heslo této pamětní knihy - "Poslem jest dějepis, nesá listy o nás ku potomstvu" ukazuje jako v kostce další rys duchovního zaměření Götzla děda: vedle záliby pro umění též smysl pro tradici historickou.

A v prostředí naplněném těmito podněty a vzory, v rodině, kde v osobě děda a otce ztělesňují se mu generační typy, pamatující Palackého a odchované jeho národní filosofií, vyrůstá mladý Vilém Götzl. Narozen v Konárovicích u Kolína 3.3.1882 /v zánočku dědem zakoupeném/ studuje reálku v Karlíně a pražskou techniku - obor strojního inženýrství. Strojírenský obor, v němž pracovali děd i otec, předurčuje a do jisté míry i zabezpečuje jeho existenční životní dráhu. Ale vedle tohoto vlivu rodinného prostředí působí naň přirozeně od dětství další odkaz rodové tradice: smysl pro hodnoty

minulosti, neprávem napadané šířavou skepsí z konce XIX.století. - Ing Vilém Götzl ocitl se v prvých řadách těch, kdož zcela ocenili význam fakt podaných moderní rukopisnou obranou. Proti mocnému proudu usměrněného mínění přinesl svůj podíl na prospěch myšlenky obrany, nedávaje se másti neporozuměním nebo příkořimi. Obětavě zastával vůdčí exponované místo, z něhož nekynul nijaký prospěch, hmotný a - toho času - ani uznání široké veřejnosti. Jeho nesmlouvavý postoj, pevná víra v potřebu zastávati a brániti pravdu byt všemi opuštěnou pro ni samu, bez naděje na okamžitý úspěch, to jsou hodnoty, které nepropadají fysické smrti.

Pane inženýre Viléme Götzle, nikdy na Vás nezapomeneme!

Ing U.

František Adámek:

" Základy sociálního zařízení starých Slovanů českých a RZK. "

Na podkladě bohatého dosavadního archeologického materiálu, podstatně doplněného výsledky posledních rozsáhlých výzkumů v našich zemích, je pevně stanoveno, že Slované čeští vystupují v historickém údobí RZ a nejstarších částí RK s vlastní osobitou hmotnou kulturou; dalším velmi cenným poznatkem je, že to není kultura nijak ubohá a primitivní. Archeologie, prehistorie, jazykozpyt, historie a bádání národopisné doložily též této hmotné kultuře souběžnou osvětlu duchovní.

Po stránce archeologicko-prehistorické je dosud jistým mezníkem rozhraní 8. a 9. století po Kr.; v tomto období nastupuje staroslovanská kultura v našich zemích poměrně ucelená, soustavně a bohatě, kdežto časový úsek bezprostředně předcházející jeví se archeologicky ještě zlomkovitě a nikoliv ve všech směrech s konečnou platností.

Není možné dnes již také přisvědčiti těm badatelům, kteří neviděli v hmotné i duchové kultuře staroslovanské určité shodné a jednotící prvky. Je ovšem nezvratitelnou skutečností, že v celkové slovanské kultuře jsou archeologicky, v sociálním zřízení, ve vojenství, v mythologii, v obřadech, v kroji a t.d. rozdily někdy velmi zřetelné a podstatné, takže se podle L.Niederleho /Život starých Slovanů I-1, 48-52/ na př. "hojně Slované východní odedávna lišili od západních i jižních" a "jednotné kultury slovanské nebylo na konci doby pohanské". Tento, v podstatě jistě správný názor není však možné vyhrocovati do všech důsledků. Naproti tomu totiž jsou zde stejně hojně, silné základní spojitosti a široké rysy shodného svérázu. Na př.studium lidové kultury vede k "bezpečnému poznání základních a posud trvajících slovanských etnických spojitostí" /prof. Dr. A.Václavík, Slovanské prvky, v české lidové kultuře. Sborník: Slovanství v Čes.národ.životě/. Z jazykových důvodů možno uvéstí dále okolnost, že v době cyrilometodějské byly si územně vzdálené jazykové oblasti velmi blízké; první překlady Konstantina-Cyrila z řečtiny děly se do slovanského nářečí okolo Soluně a přece se Moravané podle starobylé legendy zaradovali, když uslyšeli slovo Boží "svým jazykem". O Slovanech jižních a východních /Antové/ připomíná výrazně již císař Mauricios /539-602/, že "mají stejný způsob života a stejné mravy". Zvláště důležitým dokladem jednotných spojitostí celé staroslovanské kultury je dále společné všeslovanské názvosloví kulturních, osvětových a všech civilisač-

ních prvků, zejména slovně a významově doložené starými prameny /Krek, Pič, Boguslawski, Niederle, Vocel, Budilovič/. Archeologicky možno i při všech značných rozdílech zhruba sledovat v staré Evropě geografické a kulturní obrysy svérázné slovanské staré kultury, od jiných oblastí rozdílné, což také svědčí o jistých všeobecných společných vlastnostech.

Vzácnost místa nutí, abychom omezili další dokládání skutečnosti, že ve staré slovanské kultuře všestranně možno zjišťovat archeologické a kulturní shodné jevy v oblastech od sebe vzdálených; tato okolnost, již se šířeji a soustavněji budeme věnovat pro její zvláštní důležitost pro R jindy, rozvrací totiž v základě vývoje o padělanosti RZK, vzniklé na základě učení, že ojedinelá svědectví R o životě starých českých Slovanů, doložitelná z jiných oblastí slovanských, vedou k důkazu jejich padělanosti a novověkého původu.

Jak věcně málo podloženo bylo toto učení, vyhrocené proti R záměrně, svědčí na př. objektivní nálezy odborníků v bádání o sociálních zařízeních starých Slovanů; o Slovanech českých praví na př. Dr. Stanislav Zháněl /Jak vznikla staročeská šlechta, Brno 1930/že jejich dávné instituce, mravy i život tkvěly svými kořeny ve "zřízení, mravech a způsobu života starých Slovanů vůbec"! Toto původní zřízení Slovanské vládlo v Čechách až do zavádění křesťanství, zápasilo dále s institucemi západu a teprve ve 12.-13.stol. bylo v troskách.

Ve známých bojích proti RZK, zahájených v r. 1886, pramení také učení o všeobecné kulturní ubohosti starých českých Slovanů /viz můj článek: Nové objevy v oboru starožitností slov. a jejich poměr k R ve Zprávách ÚSR, březen 1949/. Řadě protirukopisných odborníků byla solí v očích zejména existence a výše společenského zařízení, právních řádů, zvyků a obyčejů v RZK. Dnes je však jisté, že jak zpráva Kosmova o pohanských Slovanech českých, kteří prý žili "mravem dobytka" /na níž také budoval svůj podivný obraz staré české společnosti J. D. Brovský/ tak dále zprávy Nestorovy a částečně i Kristiánovy /Slované čeští "bez zákona" "jako nerozumná zvířata" sem tam se potulovali, ruští Drevané přebývajíce "na způsob zvířecí" živi byli "jako dobytek" / nejsou ve své celistvosti jednoznačně průkazné, nýbrž už v základě jednostranně ovlivněné církevní ovzduším a zaměřením osobním. Objektivní výsledky dosavadního všeobecně historického, společenského, právně-historického, archeologicko-prehistorického, národopisného a jazykového bádání svědčí, že Slované čeští už od pradávna, i v historickém údobí R, nežili ve společenském a právním nepořádku a neuvědomělosti, nýbrž, že celá společnost, sociální svazky i jednotlivci byli vázání řádem zvykovým, uvědoměle právním, obecně platným a závazným, který byl zároveň výrazem způsobu života, společnosti, rysů povahových, všeobecných poměrů kulturních a osvětových.

RZK tedy svým svědectvím o společensko-právních poměrech jsou v naprostém souladu s tímto objektivně zjištěným stavem základního jevu staré české slovanské společnosti.

Rod, základem starého původního slovanského společenského zřízení všeobecně byly širší svazky příbuzenské, krevní a územní, než jest nynější rodina. Ve starých pramenech ozývá se často všeslovanský starobylý termín "rod". Na mnohých místech svého skvělého letopisu uvádí Nestor /12 st./rody jako všeobecné a zvláštní samostatné jednotky. Radimiči a Vjatiči ještě ve 12. st. žili rodově. Rodová instituce zachovala se do nedávna v Hercegovině, Dalmacii. Rodové názvy starých osad, rozšířené po celém historickém okrsku, sídel slovanských svědčí, že rod byl institucí všeslovanskou.

Red, jako základní staroslovanská společenská jednotka, byl svazkem příbuzenským, zahrnujícím celé široce rozvětvené příbuzenstvo mužských i ženských osob všeho věku a pohlaví a také lidí jiných, do rodu přijatých.

Tuto starobylou slovanskou instituci rodu zná RZK /"vládyku si z rodu vyberúče", "roda stara Tetvy Popelova"/, který se tedy shoduje se sociálním

rodovým zařízením a terminologií staroslovanskou.

Rod byl také právním subjektem; vysvětluje to z ručení celého rodu za skutky jednotlivých členů / Dr.K.Kadlec:Rodinný nedíl ve světle dat srovnávacích dějin právních /. V pramenech výrazně vystupuje rod str.42 jako jednotka sociálně hospodářská / L.Niederle, Slov.starož.III,104-5 / a tento rys zachovává také shodně RZ / "i umre-li glava čelédina, děti vše tu sbožím vjedno vládu" /.

Zbraně schopní členové rodu tvořili i jednotku vojenskou / Dr.Zháněl, Jak vznikla staročeská šlechta str.14 /, účastnující se bojů pod vůdcovstvím rodového náčelníka. Tak je tomu i v RZ: "však ot svéj čelědi voje vodí".

Celá družina rodová byla nazývána souborně "čelěď" / všeslovanský termín; Kadlec, Rodinný nedíl 13, 14, 74 /. V RZ jsou rodoví příslušníci a dědici také tak nazýváni: "však ot svéj čelědi voje vodí", "i umre-li glava čelédina, děti vše tu sbožím vjedno vládu, vláduku si z roda vyberúce"...

Správce rodového bratrstva-čelědi, kromě jiných názvů slul také "glava". Rodový předák, zvaný někde též "vláduka", býval zásadně volen / Kadlec, Rodinný nedíl ve světle dat srovnávacích dějin právních, Časopis Matice Moravské 1901 / a zastupoval rod na venek / Jireček, Das Recht in Böhmen und Mähren I, str.30 /. RZ svými verši: "i umre-li glava čelédina, děti vše tu sbožím vjedno vládu, vláduku si z roda vyberúce, ký plzně-dlě v sněmy slavy chodí".. všechny tyto okolnosti potvrzujícími svědčí, že je opět v souladu s objektivně zjištěnými jevy sociálního skladu staročeské společnosti.

Příslušníci rodu hrdě hlásili se k svému společnému předku / Zháněl, str. 20/. Dokladem tohoto poznatku jsou verše RZ: Chrudoš a Štáhlav jsou "oba Klenovicia, rodu stara Tetvy Popelova, jen-že přide s plky s Čechovými..."

Příslušnost rodová označovala se souborným názvem po společném předku. Patronymický název ulpěl i na sídle a území rodem obsazeným. Čelědi rodová jména starých slovanských sídel nesporně dokazují, že v každé vesnici byl původně usazen jediný rodový svazek. Už Jordanis v 6.stol. připomíná, že Slované nazývají se "podle rodu". Výstižným historickým dokladem vzniku rodových patronymických jmen je zpráva Nestorova /12.st./ o dvou bratřích z Lechů, z nichž Radim usadil se na Soži a jeho rod nazval se Radimici, Vjatko s rodem usadil se po Oce a nazvali se Vjatiči. Patronymické rodové slovanské názvy nesmazatelně dodnes svědčí o rodovém zařízení i tam, kde Slované dávno vyhynuli, na př.v Polabí /W.Boguslawski, Dzieje Slowiansczyzny północno-zachodniej II, 280 /, Tak vznikala jména osad a rodů i v českých zemích. Příslušníci rodu, v jehož čele stál předek Kojata slují Kojatici /1188/, Kreš-Krešiči /1067/, Lintoměr-Lintoměřici, Gosterad-Gosteradici /1190/, Nezamysl-Nezamyslčiči a t.d. / Dr.T.Saturník, O právu soukromém u Slovanů v dobách starších 1934 / RZ je opět po této stránce v naprostém souladu s těmito sociálními jevy starého slovanského života v českých zemích: lutý Chrudoš na Otavě a chrabří Štáhlav na Radbuze jsou "oba Klenovicia, rodu starého Popela Tetvy".

Řada starých slovanských osad slula též dle povahy sídla. Pomístná jména Bor, Dub, Hvozd, Slatina, Chlum, dala název i založeným tam vesnicím, podle nichž se obyvatelé nazývali: Borované, Dubané, Hvozďané, Slatiňané, Chlumčané a t.d. Vznik takových jmen pro starou dobu krásně dokládá Kosmas /+1125/, který zaznamenává, že Lučané nazvali se podle úrodných luk, v nichž se usadili. Vznikání názvů tohoto druhu je starobylé, neboť Jordanis /6.stol./ výslovně podotýká, že Slované nazývají se také "podle míst". I s tímto starým zvykem souhlasí RK, kde ve "Vítězství nad Vlaslavem" jsou uvedeni "Pražané" podle místa Prahy.

Rody skládaly se z jednotlivých rodin. Rodinný pojem a cit byl u starých Slovanů všeobecně velmi vyvinut, v rodině vládl řád, jak svědčí prastará všeslovanská slova otec, matka, dcera, syn, strýc, bratr, teta, sestra a t.d., od-

lišující jednotlivé příbuzné. Dokladem takto pojaté a historicky ověřené rodiny, rodinného řádu a citu je i RK /Opuštěná/, kde dívka vzpomíná nejprve rodiny /" Kde můj otčík ... kde moje máti ... ni mi bratra, ni mi sestry .../, teprve potom " junošu."

Dokladem společenských rodinných svazků a řádu je též staroslovanský výraz " bratr ".

Původně mělo také ještě širší význam, znamenajíc vůbec pobočného příbuzného / bratr strýčeny, tětěny, dvojurodný bratr a.t.d. / Staré prameny však rozlišují proto dobře " bratry blízké " či " rodné " a " vzdálené ". Tento rozdíl zachovávají i naše R., Chrudoš a Štáhlav v RZ jsou " rodní bratři ", " bratři " Zábój a Slavoj v RK jsou " dva syny " jednoho otce, kdežto ostatní bojovníci jsou jen " bratři " v širokém slova smyslu + staročeské " muže " /-předáky/ oslovuje u Kosmy Budivoj také " bratři " /patres/ /Zháněl 109/, stejně jako Zábój.

Pohled do manželského života starých českých Slovanů podává nám zpěv " Počíná se o velikém pobití /Zábój a Slavoj/ v RK verši:

" Otčík zajíde k otcem,
ostavi v dědině dietky svoje
i svoje l'ubicě .....

I přijíde cuzí úsilno v dědimu
i cuzími slovy zapovídá :
-----
i jedímú družu nám jmieti
po púti všěj z vesny po moramu. "

Nuže, jaký je poměr tohoto svědectví k ostatním historickým dokladům o manželství u starých Slovanů? Některé rysy zachytil Nestor, podle něhož u některých Slovanů ruských nebylo manželství, nýbrž hry, Kosmas v líčení bájné doby tvrdí, že Čechové "žijíce jako hloupá zvířata" neznali manželství a dokonce žili v pohlavním komunismu; Moravané /Život Sv.Cyrila/ uzavírali "sňatky nesčíslné." Rada historických pramenů zná u slovanských předáků mnohoženství. Samo /VII.st./ na př. /Fredegar/ měl 12 žen, Měško polský 7, Vratislav pomoranský 24 souložnic kromě ženy zákonité, Vladimír ruský 5 manželek, 300 souložnic na Vyšehradě, 300 v Bělohradě, 200 v Berestovu, u nás Slavník byl obklopen "zástupem žen", Oldřich si vzal Božemu, ač manželství "starého nerozvázal" /Kosmas/, Sv.Vojtěch opustil Čechy pro hřích mnohoženství a t.d. /Niederle, Život starých Slovanů I-1, 98 a d., Saturník 40-2, Fontes r.boh.I, 275/. Mnohoženství bylo tedy velmi rozšířené u starých Slovanů; nebyl to však stav všeobecně platný, nýbrž celkem výjimečný, pravidlem byl poměr monogamický /Saturník 43/. Polygamie byla vždy podmíněna velkým bohatstvím, rozsáhlou domácností, mocí a také rodinné a zádušné zřízení mnohoženství podstatně omezovalo, poněvadž počet žen nemohl mnohonásobně překračovat počet mužů. Historické zprávy týkají se pravidelně vesměs znamenitých předáků, silných hospodářsky a mocensky. Tuto okolnost všestranně už dobře vystihl Tacitus /98 po Kr./ u národů Germanie, severně od Dunaje, kde "přísná" byla manželství, v nichž muži přestávali na "jedné ženě", jen málo jich vyjímaje, kteří měli více žen "pro svou vznešenost". U starých Slovanů nebylo Kosmova pohlavního komunismu; svědčí proti tomu zřetelně starobylý pojem svatba /- osvojití se/, dále okolnost, že slovanské ženy odedávna věrnost manželům zachovávaly až do hrobu; tuto příslovečnou věrnost, stavěnou za vzor /Sv.Bonifác + 753/, dokládá mnoho historických zpráv jako zjev všeobecně pro Slovanů význačný a typický /Niederle, ŽSS I-1, 69/, což by nebylo možné, kdyby ženy byly společným vlastnictvím všech mužů. Dále ještě starobylé uvedené výrazy, rozlišující přesně příslušné, ukazují na pevný řád rodinno-manželský, neboť jinak by se při pohlavním komunismu nedal zjistiti původ. - Není pochyby o tom, že všeobecně obdivovaná věrnost slovanských

žen, "cudných nad všem přirozenost" /Mauricios VI.st./, "nad jiné počestnějších" /Léon X.st./ a z toho odvozená úcta k ženě ve slovanské rodině jsou výrazem vyšší kultury života, srdce a mravnosti u starých Slovanů. Jak hluboko byl tento rys zakořeněn vyplývá z toho, že za řídká cizoložství trestávalo se smrtí /Canaparius, Život sv.Vojtěcha, Fontes r.b.I,252/.

Ve světle těchto historických zpráv jeví se svědectví RK jinak. Pevný rodinný řád vysvítá z RZ / "rodní bratři" Chrudoš a Štáhlav /, dále ze "Záboje" / "dva syny" - bratři /, individuální závazná dívčí láska, z "Róže", "Opuštěné" i "Kytice". Naproti tomu uvedené svědectví "Záboje" o mnohoženství týká se, ve shodě s historickými prameny, pouze velmožů - předáků; neboť jen od "muže k muži", od silna k silnu" spěchá Záboj, "muži" schází se v Černém lese a shromážděné "muže" Záboj oslovuje staroslovanským výrazem pro velmože: "Mužie!" Jest zde tedy opět podstatný soulad mezi vědeckou cestou získanými závěry o sociálním, mravním a společenském podkladě staroslovanského manželství a mezi RZK

Je historicky ověřenou skutečností, že průlom do vžitých zvyklostí především staroslovanských velmožů učinilo křesťanství, nařizujíc jim jednoženství. Zákaz Břetislavům z r.1039 ostře odmítá mnohoženství jako "pohanskou" necnost a nařizuje, aby muž žil s jedinou ženou a žena s jedním mužem. Papež Jan VIII. v listu Kocelovi hrozí vyobcováním z církve, jestliže by někdo za života manželky vzal si jinou ženu. Měško polský, přijav křesťanství, propustil svých 7 žen a ucházel se o ruku české princezny Doubravky, Vratislav Pomořský při přijetí křesťanství odřekl se souložnic a t.d. /Niederle, ŽSS I-1, 99/.

Je jasné, že verše Záboje:

" I přijide cuzí úsilno v dědim
i cuzími slovy zapovídá:

I vyhánie z hájev vše krahuje
i kací bozi v cuzéj vlasti,
takým se klaněti zdě, jim oběcati oběť.

I nesměchu se bítí v čelo před bohy,
ni v súmrky jim dávati jěsti.
Kamo otčik dáváše krmě bohom,
kamo k niem hlásat chodíváše,
posěkachu vše drva
i rozhrušichu vše bohy ...."

zaznamenávají první vpád západního křesťanství z Němec, ve shodě s historií na sklonku první poloviny 9.stol. Proto jsou plně oprávněná slova předáka - "muže", ochránce slovanských starých zvyků a mstitele jejich rušení cizáky, silného Záboje ke shromážděným velmožům:

" .... i jedinú družu nám jmieti
po púti všéj z vosny po moranu...."

Tak velel pronikající křesťanský řád.

Zpěv "Počíná se o velikém pobití" je tedy také po této stránce v naprostém souladu s historickými skutečnostmi historicky, kulturně i sociálně.

Záduha. Staří Slované se spolčovali na podkladě příbuzenského poměru v rody, postupem času svazek zahrnoval i rozsáhlé příbuzenstvo a v právní terminologii ustálil se pro takovou širokou pokrevně příbuznou společnost název "záduha" /Kadlec 130, Saturník 66-7/. Pozemky, hospodářská stavení, obydlí, dobytek, nářadí tvořily hmotný základ, nezcizitelné a společné vlastnictví. Každý člen byl povinen pracovati v záduze dle svých sil a dostával vše, co potřeboval k životu, proto původně nebývalo v záduhách chudých /Jireček, Slovanské právo I,

68/. Panovala tedy jistá rovnoprávnost mezi členy zádruby.

Během času postupujícím poznáním vytvořila se definice zádruby, která znamená spolek osob příbuzenstvím spojených, majících společný statek, pod voleným starostou žijících, společně pracujících a chlebících /Jireček, Slov.právo I, 66/.

Z četných dokladů vysvítá, že v Jugoslavii lze sledovati zádušní zřízení odedávna až dodnes /Kadlec 43, 127/, také na Rusi jeho stopy jsou až v Ruské Pravdě /69/, udrželo se až do historických dob a bylo totožné se zádruhou jihoslovanskou, podobný svazek znali i Slované Baltičtí, v polských pramenech je dosti dokladů s terminologií podobnou české. Ze všech pramenů u všech Slovanů, kontrolovaných historickým a současným materiálem obyčejovým /Kadlec, Rodinný neděl 40-49, 68-126; Saturník 68; Bobčev, Blgarskata čeljadna zadruga 1907/ vysvítá, že je to obyčejová, sociální a právní instituce velmi stará, totožná u všech Slovanů.

Základním spisem, jímž byla doložena slovanskost a starobylost zádruby je dílo K.Kadlece: Rodinný neděl čili zádruha v právu slovanském, 1898. Tato dokumentárně velmi cenná práce vlastně podpořila příznivě líčení zádruby v RZ a proto není divu, že někteří protirukopisní odborníci vytáhli znovu do boje, tentokrát přes K.Kadlece proti RZ, chápající dobře dosah jeho věcných vývodů pro věc R, ačkoliv to nebylo účelem spisu. Je pochopitelné, že boj byl veden velmi ostře. První vystoupil proti Dru Kadlecovi útočně Dr.J.Peisker /Slovo o zádruze, Národopisný sborník čsl.IV.-V.r., 1899, str.38-110/, který mínil, že zádruha není institucí staroslovanskou, nýbrž že je původu pozdního a za svůj vznik že děkuje pouze vlivům práva byzantského a berních systémů byzantsko-tureckých na život balkánských Slovanů. Dru Peiskerovi dal za pravdu Dr.Josef Pekař / Ke sporu o zádruhu slovanskou, český časopis historický VI, 1900, str. 243-267 /. Mezi tím svůj postoj znovu vyhrotil prof.Peisker v článku o srbské zádruze / Die serbische zadruga, Zeitschrift für Social- und Wirtschaftsge-schichte, VII-2,3, Berlín 1899, str.211-326 /. Dr.Kadlec uzavřel spor novou prací / Rodinný neděl ve světle dat srovnávacích dějin právních, Časopis Matice Moravské, Brno 1901, str.217-245, 333-369 / věcně způsobem tak přesvědčivě a dokumentárně rozhodným, že o slovanskosti a starobylosti zádušního zařízení už nemohl nikdo vážně pochybovati.

Pro obranu R má Kadlecova průkopnická práce nesmírný význam, protože Dr. Kadlec s úctyhodnou vážností svých věcně široko a hluboko založených vývodů tvrdil, že v RZ líčí se klasickým, zcela věrným způsobem zádušního zřízení u Slovanů. RZ je tedy věrným obrazem staroslovanských sociálních poměrů.

Sociální složení společnosti: Podle četných zpráv historických, dokladů archeologických a jazykových byla slovanská společnost na úsvitě dějin rozdílně rozvrstvená a společenské zřízení bylo vyspělé.

Už ve starých dobách možno v sociálním složení společnosti slovanské zřetelně rozlišiti tři základní vrstvy.

- 1./ náčelníky - vladaře,
- 2./ lid svobodný,
- 3./ otroky / L.Niederle, Manuel de l'antiquité slav II, 169 /.

Již ve 4.st.po Kr. / podle Jordanise / byla u Slovanů na Ukrajině šlechtická vrstva s knížetem v čele /Niederle, Slov.star.IV, 72 a d./ . Za rakví sv. Metoděje kráceli společensky "malí i velcí, bohatí i chudobní, svobodní i otroci" /Legenda o Metodějovi, Sborník velhradský 1935, č.6, str.224/. Podle Canaparja Slavníka, "muže mocného" ctili "urození a bohatí" i "zástupy chudých". Ustanovení krále Ludvíka z r. 903 uvádí clo na otroky z Čech, kde podle Kristiána a Ibrahima ibn Jakuba se s nimi všeobecně obchodovalo na trzích /Čas.Čes. musea 1880, 295; Fontes I, str.224/. Vrstvou lidu svobodného zná u Slovanů už v

6.stol. Mauricios, který zmiňuje se o tom, že zajatce podrží za otroky navždy, nýbrž po čase mohou se vrátiti domů, nebo zůstatí mezi Slovy jako "lidé svobodní".

Zvláštní vrstvu velmožů dokládá archeologie; rýsuje se nám už po r. 800, jako výsledek dlouhého předcházejícího vývoje, zvláštní skupina hrobů, lišících se od ostatních svou nákladností, pečlivou úpravou a bohatým vybavením. Na pražském hradě byl objeven předkřesťanský hrob velmože - bojovníka v dřevěném sarkofágu s bohatými milodary /meč, dva nože, sekera, břitva, ocílka, vědro/ / J.Borkovský, O počátcích pražského hradu, 1949, str.42 /; zejména při výzkumech velehradských byly objeveny četné hroby velmožů, zvláště bohatě vypravené /A.Zelnitius, Staré Město-Na valách, 1946, str.11; Staré Město a Babice str. 8,9,15; Staré Město-Velehrad, velkomoravský Velehrad, časopis Vlast.spolku mas. Olomouc r. 55, II; Staré Město-Veligrad v památkách /. Předáci - velmoži lišili se tedy od ostatního lidu výzbrojí, bohatstvím a konečně i šatem; Přemysl, Libušini vyslanci a první vládnoucí knížata z Přemyslova rodu, vyobrazení na starobyklých malbách v rotundě ve Znojme /poč.12.stol./ odlišují se šatem /F.J. Lehner, Dějiny umění národa čes.I./ a v rukopise Wolfenbüttelském z konce 10. st. / Pič, Čechy v době knížecí, str.157/ jeví se na dvoře sv.Václava a knížete Boleslava hodnosti a rozdíl stavů význačně šatem, jeho úpravou a ozdobou.

RZK jsou historicky i archeologicky po této stránce ve shodě s tímto rysem staré slovanské společnosti; v RZK vystupuje zvláštní vrstva nadřazených předáků a velmožů: knížat, kmetů, lochů, vládků, "mužů", později ve shodě s historickým vývojem pánů.

Souborně sluli všichni urození předáci, bojovníci, zaujímající ve společenském životě rozhodující vládnoucí místa a tvořící knížecí družiny "muži". Je to zjevně na př. z nejstarších rukopisů staroslovanské legendy o sv.Václavu, v níž očitý svědek připomíná, že zpupnými stali se "mužové čeští" vůči svému pánu Václavovi, zpyšněli, ustali proti sobě, Boleslav o zabití Václava poradil se s "muži svými", zabili se sv.Václavem předního "muže" Mstinu, jiní předáci z Václavovy družiny - "muži" utekli / Pastrnek, Slovanská legenda o sv.Václavu, 1903 /. Pro tuto dobu zná i Kristián /konce 10.st./ tyto "muže české" /boemí viri/. Moravský král Svatopluk dal se do ochrany Svaté stolice s "urozenými svými muži", v Pochvalném slově o sv. Cyrilu zaměřuje se výraz "muž" také sloven "velmož". - Tímtež souhrnným názvem a v tomtéž smyslu sociálním uvádí urozené předáky i RZK. V RZ kněžna Libuše káže vypraviti posly.

"po Svatoslav ot Lúbice bielé,
-----
po Lútorbor z Dobroslavska chluka,
-----
po Ratibor ot gor Krkonoší,
-----
po Radovan ot Kamena mosta,
po Jarožír ot Brd vltoriočnych,
po Střezibor ot Sázavy ladny,
po Samorod ot Mžě strichronosné
po všě kmety, lechy i vládky,
i po Chrudoš i po Štáglav bratry...."

K těmto shromážděným předákům Libuše praví:

"Volte imuža mozu sobú rovna,
ký by vládl vám po žoležu - "

V RK Záboj spěchá "ot muže k muži", "ot silna k silnu", v Černém lese shromáždí se "muži"-bojovníci, které Záboj oslovuje: "Mužie!" Také v Ludiši a Luboru oslovuje ještě kníže zálabský všechny shromážděné "pány": "Mužie!.."

Dr. Miloš Wenigart / Pribina, Kocel a Nitra v zrkadle prameňov doby cyrilometodejskej, Ríša veľkomoravská, 1935, str.325-7 / se domnívá, že stará vlastní jména slovanská možno vykládati i z hlediska sociálního. Můžeme v nich zřejmě rozeznávat vrstvu jmen mocných a bohatých náčelníků a vrstvu jmen lidí sociálně nižších. Jména členů z řad vládnoucích předáků byla obyčejně kompozita, vyznačující vynikající vlastnosti a přednosti svých nositelů, kdežto jména lidí níže stojících bývala nesložená. Tak legenda o sv.Václavu uvádí kompozita jmen členů knížecí rodiny: Vratislav, Dragomira, Václav, Boleslav, kdežto zcela jinak jsou tvořena jména osob sociálně nižších - Gněvsa, Tuža, Tira, Česta, Kraštěj.-Tento zajímavý poznatek potřebuje ještě sice důkladnějšího ověření a zdůvodnění, ale s největší pravděpodobností byl prof.Dr.Wenigart na správné cestě. Složená vlastní jména s charakterisujícím významem osobních vlastností provází především opravdu vesměs předáky - nejvýznačnější představitele sociálního života: Mojmir, Rostislav, Svatopluk, Spytihněv, Bořivoj, Hostivít, Jaromír, Ludmila, Přemysl, Nezamysl, Křesomysl a t.d.

Stejně je tomu v RZK: Štaglav, Svatoslav, Lutobor, Ratibor, Radovan, Jarožir, Střezibor, Samorod, Neklan / = nepřemožný /, Čestmir, Vlaslav, Kruvoj, Vojmir, Záboj, Slavoj, Zbihon.

Pokud se týče odlišení knížat a předních velmožů od ostatního lidu oděvem, možno upozorniti na zachování tohoto zvyku i v RZ, který zvláště píše o Libuši:

"stúpi kněžna v bělestvúci rízě,
stúpi na stól oten v slavně sněmě."

Nehledě na starobylý všeslovanský výraz "říza", je to zejména bílá barva, která zde hraje určitou roli. Bílé roucho bylo totiž už za stara u Slovanů slavnostní a sváteční.

Ve starých pramenech slovanských bývá používán jako pojem sociálně-sociální i termín "národ": pod tímto názvem skrývá se souhrn rodů a rodin, odvozujičích svůj původ od společného předka, často jen tradičního, tedy plemeno, rod v širokém slova smyslu / Zháněl str.19 /! Tento termín zná i RZ: Lutobor na sněmu

"jě sě tako slovo govoriti:
Slavná kněžno s otna zlata stola,
výpovědi tvoje rozmysl echom
seber glasy po národu svému!"

Radovan potom

"je sě glasy číslem přegliedati
i věcimú provolati v národ
v národ k rozsúzeniu na snem sboren..."

Kdo tvoří tento "národ" v RZ? Je zde shromážděn a spolurozhoduje národ = svobodný lid kmene? Z příčin uvedených v RZ samém možno s jistotou usuzovati, že Libuši svolaný celek předáků, mužů, kmetů, lechů, vládyk, tvoří s kněžnou vlastní sbor nositelů práva a rozhodčích v slavném sněmu. Soudní proces je nesen těmito kmety, lechy a vládyky. Majíce na paměti nahoře uvedený starý význam pojmu "národ", můžeme souditi, že na Libušině soudu pod "národ" možno rozuměti souhrn představitelů rodů, odvozujičích svůj původ od tradičního předka Čecha; naráží na to přímo RZ odvozováním původu Chrudože a Štáhlava od starého rodu Popela Tetvy,

"jenže přijide s plky s Čechovými
v sěže žírné vlasti přes tri reky,"

a Ratiborovými verši:

"u nas pravda po zákomu svatu,
juže prinesechu otci naši v sě-žé..."

Přítomnost početných kmetů, lechů a vládyk na Libušině soudu mluví jasně o tom, že rozhodování nedělo se před představiteli jednoho rodu, nýbrž před celým širším svazkem rodů. Vysvítá to také z okolnosti, že každý vladyka představoval na sněmu jediný rod / RZ: "vladyku si z rodu vyberúce, ký plzně dlě v sněmy slavny chodí---" /, Krásný případ takového širokého nadrodového svazku, skládajícího se z mnoha příbuzných rodů; je u Kosmy, podle něhož staří Lučané bývali rozsazeni v 5 plemenech v 5 krajinách s ústředním nejstarším plemenem Lučanů v čele, od nichž měli souborné kmenové jméno i knížecí vládu v ústředním hradišti. Byl to tedy "národ" - plémě, kmen, v jehož čele stál kníže, organisován byl zřejmě na vědomí společného původu, skládal se z jednotlivých rodů a plemen. U hlavního mateřského nejstaršího plemene bývaly i sněmy / Chaloupecký, Staré Slovensko 189,294 /. Takové větší plemenné celky a veřejnoprávní jednotky připomínají v 6. a 10. st. Prokopios a Léon / Niederlo ŽSSI-1,25,33 /. Jestliže bychom theoreticky děj Libušina soudu položili do územně stejně velmi rozsáhlého starého Lucka / Zatecko, lesy kolem Mže, kraje kolem potoka Hutné, po obou stranách řeky Úzké, kolem říčky Březnice /, celý soudní proces by se odchrával přesně tímtež sociálním způsobem a provázela by jej shodná terminologie. Kníže kmeny by stejně svolával všechny jednotlivé vladyky rodů, kmety, lechy ze všech 5 luckých plemen na ústřední lučanský hrad a tito "muži" by tvořili vlastní reprezentanty "národa". "Muži" ovšem byli lidé svobodní, jen ti měli právo zúčastnit se sněmů. 353

V těchto intencích pohybovala se zhruba u Slovanů v dávné historii často vzpomínaná "demokracie". RZ plně odpovídá časově nepřilíš starší zprávě Prokopiově / 6. st. /, že Slované "nejsou ovládáni jedním mužem", "žijí demokraticky" a "všechny záležitosti projednávají se u nich společně". Společenský život starých Slovanů českých, jak je zachycen v RZK, jevil by se tomuto Řekovi shodně. V R není ani sledu po naprosté rovnosti všeho lidu, nýbrž obráží se v nich jasně historické rozvrstvení staré slovanské společnosti, v níž někteří vládli, měli práv více, jiní byli ovládáni, v níž jen "muž" svobodný byl rovnocenným. Naproti tomu ovšem třeba říci, že svobodomylná, pro spravedlnost často zanícená povaha slovanská spoluvytvářela podstatně soulad principů kolektivistických a individuálních ve společenských poměrech. Jeho výrazem je především jako význačný slovanský společenský rys už v 6. stol. vzpomínaná "demokracie"; vždyť býval všeobecně volen na př. předák rodu, zádruchy - stařešina, vladyka, děd, glava / Saturník 68-9 /, což krásně a výstižně předvádí RZ verši: dědici 42 43?

"vladyku si z rodu vyberúce..."
"Volte muža mezju sobú rovna"

má odezvu v celých starých dějinách našeho národa; podle Kristiána "mužové čeští" zvolili, ustanovili si Přemysla knížetem a z jeho rodu ustanovovali si vladaře. Podle legendy o sv. Václavu / staroslovanské /, když Vratislav zemřel, Čechové "si ustanovili" knížetem jeho syna Václava. "Volte muža" je tedy obvyklou formou nástupnictví v českých starých dějinách.

Těchto několik nejdůležitějších poznámek, prostě zjišťujících základní jevy staré slovanské společnosti svědčí, že naše RZK jsou nejen v souladu s objektivně, nezávisle na R zjištěnými rysy sociálního života starých Slovanů, ba že jsou všestranně jeho věrným obrazem.

Ing. Robert Štěpán:

B r e d y v l o t o ř e č n é .

Výraz vlotořčný z RZ vzbudil svého času u odpůrců rukopisů dosti jizlivé kritiky, jako prý ukázka nepovedeného padělku, a to proto, že tomuto výrazu nebylo vůbec porozuměno a i u příznivců rukopisů nebyl podán dosud uspokojivý výklad.

Vlotořčný, jako označení krajinného rázu brdského pásma je složeno ze

jména v l e t o a přívlastku ř o č n ý .

Slovo v l t či v l ť psané v nové době s náslovným - V -, dalo kdysi jméno i naší Vltavě a výraz tento má dávný původ svůj v mluvené řeči, tradované a dochované ústním podáním lidu; teprve v pozdní době přínosem křesťanství a psané latiny bylo mluvené vyjadřování znamenáno písemně potud, pokud latinské resp. řecké abecední znaky na staré slovanské vyjadřování stačily.

Stará slovančina pak měla velmi málo štěstí s tímto písemným vyjadřováním a slovanské řeči byly nuceny vytvořiti si řadu náhradních znaků, aby svou pestrá zvukomalbu řeči, jako příkladně dodnes má polština, vystihly, jak můžeme viděti na klaviaturách našich psacích strojů.

Jedním slovanským zvukem, který měl potíž s písemným vyjadřováním, byla slovanská hláska, vyslovovaná původně oběma rty poněkud sešpuleny, která ale náhražkově latinkou psána byla jednou jako - V -, jindy jako + B +, nebo jako - P -, či - U -, ba i jako - F -. Viz způsob psaní Suovi - Suebi, Vltava - Uultavia, Venzeslau - Vácslav a pod. a poukazuje se v tomto ohledu na odborný výklad ve Sv Václavském Sborníku II. Str. 822, kde jedná se o jménu Vácslav, které dnes již vyslovujeme s konečným - V - znějícím jako - F -, t.j. říkáme Václaf.

Slovní kmen v l t, o němž Šafařík měl za to, že byl ztracen, ztracen nebyl, ale tento slovanský výraz psán byl topornou latinskou abecedou jinak, t.j. s náhražkovým - P - jako p l t, a jako takový dochován byl v živé češtině a značí dodnes p r a m e n a v přeneseném významu znamená pramen dříví plaveného p l ť a ř i či p r a m e n á ř i po řece Vltavě.

Ze slovanských jazyků nejbohatším způsobem dochován byl tento slovní kmen dolnolužickým jazykem.

Znamená proto tento prastarý slovní kmen indoevropského původu vlt či plt proudnou vodu či pramen /pramen vlasů a pod./ a vyjadřovala jím i řečtina plavení či plevidlo p l o i o n a němčina si náslovné - V - či - P - v tomto slovním kmenu v l t či p l t uzpůsobila na f l t a píše F l o t t o, F l o s s, a f l i e s s e n.

Druhá část jména, přívlastek -řečný, nepotřebuje výkladu ve svém dochovaném tvaru ř í č n ý, u ř í c e n ý, řítící se shůry dolů, ve výrazech - krev se řine -, řeka co řinoucí voda a pod.

Vykládati Bredy v letořčné jako vodohojné, nevyhovuje, ježto vodohojná je příkladně třeboňská rybničná nížina s vodami stojatými.

V letořčné jasně vyjádřeno znamená území, kde jsou prameny prudce spádité, tedy totéž, co novodobě jmenujeme odborným jménem bystřiny, t.j. krátké toky o velkém spádu, v létě téměř suché, za deště a jarního tání velmi živé a strhující hojné splaveniny.

Proto Bredy v letořčné znamená novodobě - vrchy bystřinné.

Toto dávné označení krajinného rázu Brd plně odpovídá také geografii tohoto horského pásma, které je tvořeno s o u v i s l ý m Hřebenem, přerušeným jen na dvou místech, totiž průrvou všenorskou potoka Praslav a průrvou řeky Litavky u Příbrami; jinak vodní srážky vytvářely po obou stranách brdských Hřebenů krátké bystřiny, ústící na severozápadě do Berounky a jejich přítoků a na jihozápadě do kotliny vltavské.

Pozn.red.:

K námětu, jehož se dotýká příspěvek pana Ing.Stěpána, který rozvedl a doplnil poznatek, publikovaný H.Jiročkem, se dle možnosti opět vrátíme v příštích Zprávách.

Zpráva o XVI. řádné valné hromadě České společnosti
rukopisné.

Za předsednictví Ing. Viléma Götzla konala se dne 5. června 1950 v ruském sále hotelu "Beránek" v Praze XII. XVI. řádná valná hromada naší Společnosti. Po zahajovacím projevu a uvítání přítomných ve 20 hodin vzpomenu předse-
da členů zemřelých v době mezi XV. a XVI. valnou hromadou. Shromáždění stojíc
vyslechlo jeho projev, zaznamenávající ztrátu těchto členů:

Dr. Vlastimil Blažek, profesor konservatoře	v Praze
Josef Freund, vrch. soud. rada v. v.,	v Praze
Marie Hasmanová	v Praze
Karel Jungmann, účetní v. v.,	v Kutné Hoře
Oldřich Koníček, profesor	v Praze
Ing. Václav Koula, vrch. řed. Českomoravské- Kolben-Daněk	v Praze
Bohumil Smrčka, vrch. soud. rada v. v.,	v Týně n/Vlt.
Josef Venta, disponent cukrovaru v. v.	ve Slapech n/V.

Nato člen výboru, František Adámek, kustod pravěkého oddělení musea Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, proslovil přednášku "Rukopisy ve světle nových objevů archeologicko-prehistorických a národopisných." Některé části této přednášky jsou obsaženy v článku F. Adámka, uveřejněném v těchto Zprávách.

Ve zprávě jednatele, jež následovala, konstatován m. j. setrvalý stav členstva; úbytky /úmrtím 8, vystoupením 1/ byly téměř nahrazeny 8 členy nově přistoupivšími; loňský stav 347 členů snižuje se tudíž na 346 k 1. červnu letošního roku /1950/. Výbor konal celkem 28 schůzí. Zprávy vydány v prosinci 1949 a v dubnu 1950.

Pokladník min. rada M. Schmidt podal ve své zprávě následující obraz finančního stavu Společnosti: Vydání Společnosti ve výši Kčs 16.099 /z čehož největší díl připadá na rozmnožení a expedici "Zpráv" Společnosti/ jsou hrazena především členskými příspěvky ve výši Kčs 12.969.-; dalšími dvěma příjmovými položkami, jednak tržbou za knihy a dopisnice v částce Kčs 2.770.- a jednak dary v částce Kčs 1.090.- zvyšuje se celková položka příjmů na Kčs 16.829.20. Na celkovém stavu čistého jmění Společnosti v částce Kčs 57.368 největší měrou podílejí se vázané vklady, a to ve výši Kčs 44.523.60 Zápůjčku ve volných platidlech, kterou Společnost své doby kontrahovala na vázaný vklad, Společnost nyní na výzvu splácí. Hospodářství Společnosti z titulu těchto splátek bylo v r. 1949 zatíženo výdajovou položkou Kčs 3.000.-.

Taj. Režný jménem přehližitelů účtů přednesl zprávu revisní, konstatoval správnost cifer uvedených v pokladní zprávě a doporučil, aby odstupujícímu výboru bylo uděleno absolutorium. - Tento návrh byl valnou hromadou jednomyslně schválen.

Archivář řed. J. Šohájek v rámci své zprávy archivní konstatoval poměrně malý vzestup archivního materiálu oproti létům dřívějším. Loňský stav 1629 archivních kusů zvýšil se na 1685 kusů. V souvislosti se zprávou o zpracování archivu po senát. presidentu B. Říhovi oživil znovu význam Říhových prací pro rukopisnou obrodu, zejména pokud jde o osobu Václava Hanky. Ve své zprávě bibliografické podal zevrubný přehled všech významnějších článků a statí, vyšlých v uplynulém roce, které se dotýkaly RZK. Zprávu bibliografickou doplnil též ideovým pojednáním o některých stránkách rukopisného sporu.

Ve zprávě knihovnické konstatoval knihovník J. S. Vopravil další vzestup stavu knihovny: příruční katalog vykazuje stav 402 oproti loňskému stavu 382; svazků je celkem 535 /loni 515/. V uplynulém období byla zaregistrována knižní pozůstalost, věnovaná zesnulým p. řed. Štovičkem. Krom nákupů knih přikročeno v

tomto roce též ve větší míře k jejich vazbě.

Předseda děkuje funkcionářům za přednesené zprávy a dává provést volbu výboru. Přítomní rozhodli jednomyslně, aby volba byla provedena aklamací - zvednutím ruky a jednomyslně zvolili výbor navržený předsedou v této sestavě:

Předseda: Ing. Vilém Götzl; 10 členů výboru: František Adámek - Ing. Karel Andrlík - Dr. Jan Hlávka - Jindřich Pazelt - Miloslav Schmidt - Ing. Bohumil Střemcha - Jan Šerý - Jindřich Šohájek - Ing. Karel Urban - J. S. Vopravil; 4 náhradníci: Břetislav Barašík - Karel Heřman - Robert Jedlička - Ing. Rudolf Weichert; 2 přehližitelé účtů: Václav Režný - Ing. Lubor Skokánek.

Předseda děkuje valné hromadě za důvěru volbou projevenou. Konstatuje, že dalším bodem programu jsou volné návrhy; dotazem zjišťuje, že nikdo z přítomných nepodává nějaký volný návrh. - Děkuje pak shromážděným za účast a za to, že se dostavili v tak hojném počtu. Prosí, aby členové zachovali Společnosti svou přízeň a podporu pro budoucnost a končí jednání valné hromady ve 22 hodin 35 minut.

Ing. U.

- . -

Pro pp. členy, jejichž příspěvkový účet až do konce roku 1950 není dosud vyrovnán, přikládáme k dnešnímu číslu "Zpráv" složenku Československé státní banky /dř. Poštovní spořitelna/ k laskavému použití. Účet České společnosti rukopisné u této banky má číslo 4501.

Za dary došlé na spolkové účely vyslovujeme všem dárcům vřelé díky.

- . -

V Ý R O Č N Í Z P R Á V A
České společnosti rukopisné

1. prosinec 1951

Vydala: Česká společnost
rukopisná
Praha I., Konvitská ul.
č.13.

Zpráva o XVII. řádné valné hromadě
České společnosti rukopisné .

Sedmnáctá řádná valná hromada naší Společnosti konala se v pondělí dne 28.5.1951 s počátkem v 19.30 v Praze II., Spálená ul.11, za účasti 31 členů a 12 hostů.

Jednání valné hromady zahájil I. místopředseda řed. Jiriš Šohájek, který v úvodním projevu vzpomněl těchto členů, o jichž úmrtí v v posledním správním roce došla nás zpráva do dne valné hromady:

Ing. Götzl Vilém, předseda Čes. spol. rukopisné ... v Praze
Binko Zdeněk, knihtiskař..... v Praze
Heřman Karel, brig. generál v.v. .... v Praze
Hušek Bedřich, obchodník..... v Pardubicích
Janotová Jana, choť plukovníka ..... v Praze
MUDr Karas František, plukovník zdrav. v.v. .... v Praze
Koděra Josef, úst. inspektor ČSD v.v. .... v Praze
Pokorný Augustin J., profesor ..... v Praze
Ing. Šťastný Josef ..... v Babyloně u České Kubice
JUDr Vorel Zdeněk, sekč. šéf v.v. .... v Praze

Ve vzpomínkovém projevu ocenil předsedající zásluhy zesnulého předsedy Ing Viléma Götzla, poukázal na obětavost pp. Binka a Koděry jakož i na literární činnost p. gener.Heřmana na poli jazykozpytu. - Nato udělil slovo J.S. Vopravilovi, který přednesl pojednání "Neznámý Jan Neruda". Výtah z této přednášky je podán samostatně.

Po pětiminutové přestávce, jež následovala, přikročeno k dalšímu bodu programu, jímž byly zprávy funkcionářů. - Druhý jednatel Ing. Urban podal zprávu jednatelskou, v níž zachytil činnost Společnosti v uplynulém roce. - Pokladník min. rada Schmidt podal zprávu pokladní, ze které vyplynul následující obraz hospodářského stavu Společnosti: - Z úhrnné částky vykázaného čistého jmění ve výši Kčs 55.486.-- připadají více než dvě třetiny, t.j. Kčs 37.515.-- na vklady vázané. Z celkového úhrnu vydání ve výši Kčs 22.391.-- vedoucí výdajovou položku představuje částka Kčs 5.274.40, vynaložená na rozmnožení a expedici Zpráv. Mimořádně byly výdaje tohoto správního roku zvýšeny o částku 5.000.--, kterou byl zaplacen dluh ze zápůjčky uzavřené výborem v roce 1946 na vázané vklady u tehdejší Zemské banky v Praze. Vzhledem k tomuto mimořádnému výdaji nestačil v tomto roce na krytí vydání Společnosti úhr příjmových položek ve výši Kčs 20.509.50 /z čehož na členské příspěvky připadá Kčs 9.035.-- a na dary a věnování Kčs 2.350.--/, takže pokladní zpráva vykazuje deficit ve výši Kčs 1.882.--.

Předsedající podal pak ve funkci archiváře zprávu o archivu Společnosti, ke které připojil zevrubný přehled bibliografický o časopisecké a knižní literatuře týkající se RZK.

Nato přikročeno k volbě výboru. Předsedající zjišťuje, že z řad členstva nebyl k tomuto bodu podán žádný návrh. Předkládá tudíž valnému shromáždění kandidátku výboru, jež bez námítky přijata. Jednomyslně aklamací zvolen výbor v následující sestavě:

Předseda: Dr Jan Hlávka. - Deset členů výboru: F. Adámek - Ing. K. Andrlík - Dr O. Lacina - J. Pazelt - M. Schmidt - B. Střemcha - J. Šerý - J. Šohájek - Ing K. Urban - J.S.Vopravil. Čtyři náhradníci: B. Barašík - R. Jedlička - A. Svoboda - Ing R. Weichert. - Dva přehližitelé účtů: V. Režný - Ing L.Skokánek.

Po provedené volbě ujímá se slova nově zvolený předseda Dr Jan Hlávka. Žádá předsedajícího ř. J. Šohájka, aby nadále podržel řízení dnešní valné hromady a v krátkém projevu zmínil se o kořenech svého zájmu o Rukopisy, v kteréžto souvislosti vzpomněl vlivu svého strýce Hlávky, zakladatele České Akademie, a prehistorika L. Píče.

K bodu "volné návrhy" přihlásil se o slovo člen výboru min. rada Schmidt. Oznámil, že v nejbližších dnech dovrší sedmdesát let věku dosavadní místopředseda Společnosti p.řed.J.Šohájek. *88* Líčí jeho dlouholeté zásluhy v prostředí Společnosti a aktivní účast na obraně RZK; navrhuje jeho zvolení čestným členem a prosí předsedu Dra Hlávku, aby dal o tomto návrhu hlasovat. Tento návrh byl jednomyslně přijat za potlesku přítomných.

Pan řed. Šohájek děkuje za udělenou poctu. V retrospektivní vzpomínce líčí svou účast při vzniku Společnosti.

V ustavující výborové schůzi, jež se konala dne 4.června t.r., došlo k následujícímu rozdělení funkcí: I.místopředseda J. Šohájek, II. místopředseda M. Schmidt; I. jednatel Ing. K. Andrlík; II. jednatel Ing K. Urban; pokladník M. Schmidt; archivář J. Šohájek; knihovník J.S. Vopravil. Používaje oprávnění plynoucího z řu 10 stanov, rozšířil výbor počet členů zvolených valnou hromadou kooptací o p.Jiřího Veselého, posluchače Karlovy university. Hlášení o ustavení výboru podáno v předepsané lhůtě Ústřednímu národnímu výboru v Praze I. U.

J.S.Vopravil:

B, 11

NEZNÁMÝ JAN NERUDA.

/Výňatky ze stejnojmenné přednášky, proslovené dne 28.května 1951 na valné hromadě České společnosti rukopisné/.

Při studiu života a díla Jana Nerudy mě napadla myšlenka, jaký byl asi vztah Jana Nerudy k pravosti rukopisů Královédvorského a Zelenohorského. Napadla mě zejména proto, že jsem viděl, jak často je Nerudovo dílo skreslováno. A přiznávám se: byla to i zvědavost na názor muže, o jehož smyslu pro pravdu a kritiku nebylo a není pochyb, a jehož intuice dovedla tak jasnozřivě bojovat o Bedřicha Smetanu, Mánesa, Tyrše a sokolskou myšlenku.

Vždyť co je běžně známo o Janu Nerudovi a jeho vztahu k Rukopisům? Kromě toho, že Jan Neruda poslal odpůrcům pravosti rozmarnou a ironickou poznámku, že padělanost Rukopisů "lze dokázati ostatně také se stanoviska řeznického" - takřka nic. V době svého studia o Janu Nerudovi jsem se zabýval mnoha spisy zdánlivě vyčerpávajícími biografickou látku. O Rukopisech ve vztahu k Janu Nerudovi tu takřka nebylo zmínky, a obraz podávající se z těchto pramenů zdál se přisvědčovati obecnému mínění, že Neruda stál úplně stranou zápasu o pravost našich starobylých památek. A prolístaujeme-li staré i moderní obrany Rukopisů zjistíme, že sice konstatují Nerudu jako obránce, ale málo se ho dovolávají. A tu zponenáhlu pociťujeme činnost sil, které Nerudův názor na Rukopisy a jeho účast v rukopisném sporu záměrně zamlžily a skreslily.

Hle, tolik superlativů uštědřovala kritika Janu Nerudovi - kosmopolitovi, avšak vzápětí dovedla ledově mlčet, šlo-li o Jana Nerudu - obránce pravosti rukopisů Královédvorského a Zelenohorského.

Sledujeme-li činnost Jana Nerudy se zřetelem k bojům o pravost Rukopisů, pak nalézáme množství důkazů pro tvrzení, že Jan Neruda v ě ř i l, a proto b o j o v a l o pravost Rukopisů celým srdcem, celou svou rozumovou podstatou. Podává se to ze dvou pramenů: z Nerudova novinářského díla a z jeho dochované korespondence. Některé jeho dopisy, literární kritikou kupodivu pomíjené, dávají výmluvný pohled do Nerudova nitra a odhalují, co proň rukopisný spor znamenal. O těchto svědeckých dokladech Nerudova postoje pojednám při jiné příležitosti. V tomto výtahu uvedl bych jen několik ukázek z Nerudových projevů novinářských týkajících se RKZ.

Hle, jak se dovedl Jan Neruda vypořádat s nařčením Hanky a Lindy, že spolu padělali Rukopisy. Učinil tak ve feuilletonu "Bláznivý svět" 29. června 1879 v "Národních listech". Vyjímám z něho počátek:

".... Je to čas skrz naskrz bláznivý! Nejen Rukopis Zele-
nohorský, teď i písně rukopisu Královodvorského jsou prý padělá-
ny - člověku jde hlava kolem. Linda a Hanka měli prý tajnou
dílnu na děláni staré češtiny. Pro sebe nedovedl přec z nich
žádný z nich tak zvláště poeticky kloudného, a vzdor tomu jsou
prý titánsky krásná romance "Záboj" a ten ladný "Jaroslav" od
nich! Tu by bylo vidět, co dělají "spojené" síly! Pokyn pro ná-
sledovníky! Kdo nemůže svými verši nijak proniknout, ať si při-
běře ještě jednoho takového a už to půjde. Dva mazalové se mo-
hou spojit a budou malovat jako Rafael. Dva hrnčíři budou do-
hromady tvořit díla michelangelská. Rád bych viděl Lindu a Han-
ku, jak to dělali! Jak se hádali mezi sebou, má-li "se Vojmír
vzradovat" jenom "vele" nebo hned "vele a vele". A jak mezi se-
bou závodili. Když jeden konstatoval, že "běháše jelen po ho-
rách", vzal druhý honem péro a zaznamenal, že "poletova holub
se dřeva na dřevo". Když jeden se rozpráh a spustil: "Znamenaj-

831

te staří, mladí, o pótkách i o sědání..." rozpřáh se druhý ihned ještě výš a volal: Zvěstuju vám pověst veleslavnú, o velikých pótkách, lutých bojech" - nastojte, divte se, sbírejte veškery svůj rozum, bude to Vašemu sluchu divno, nadivno! Sbírali jsme svůj rozum po celé půlstoletí, obdivovali jsme se zcela upřímně staré poesii české a teď prý se najednou máme obdivovat velkolepým duchům Lindovi a Hánkovi - českým Macphersonům, ba větším než Macpherson. Proč pak ne, obdivování je věc zcela nevinná, ba dle Jean Paula "pro ušlechtilější částky lidského ústrojí" i velice zdravá - když ale nevíme, komu se obdivovat vlastně! A naši Hattalové a Gebauerové mlčí. Musím těm pánům říci, že jsou mně právě teď nejinteresantnějšími v celém národě - ba že my všichni visíme na jejich rtech!

832 Příkladově také komentuje vzplanutí bojů o pravost RKZ v roce 1886 v svém feuilletonu "Po masopustě", který vyšel v "Národních listech" 14. března 1886, když praví kdesi uprostřed feuilletonu toto:

"Čeho pak nám nebe udělí pro tuhle dobu postní? Něco polemik o Rukopise Královském to je jisto. Když ví člověk ale konečný výsledek už napřed. Profesor Gebauer říká sám, že té věci nějak nerozumí. O profesoru Masarykovi pak, jenž má zcela jiný obor, ví se to tedy i bez říkání. Zkrátka počet následující: Tak jako Hanka + Linda + Svoboda nedovedli Rukopis udělat, nedovede jej Gebauer + Masaryk zhubit - účet jasný."

V článku "Všeobecné slovo v záležitosti Rukopisu Královského" /15.4.1886/ se Neruda zabývá vážnou obranou a v úvodu praví:

42 /
47 / Některí lidé naši rádi říkávají, že Rukopisy Z.a K. "odporují tomu, co o kulturním stavu dávných svých předků českých známe." Nevíme, co tím v l a s t n ě říci chtějí a co všechno o n i znají. S t o p y s t a r o č e s k é k u l t u r y

smetlo křesťanství, smítaly neustávající téměř války, smetla tlačící se knám kultura "západní", smetly půlstaleté bouře husitské, smetlo děsné pronásledování všech duševních zjevů, vyhánění českých rodin, utrácení českých kněh atd., po třicetileté válce, a co o těch pradávných časech víme, sestavujeme teprve nyní, co nejpracněji, v mosaikový obraz z lingvistického bádání, ze sporých některých svých písních národních, vykopanin na žárovištích a hřbitovech, z paralel se životem ostatních národů slovanských a.t.p.

Myslí-li ti páni ale výrokem svým, že nemohla u nás v českém národě, býti poesie tak charakteristická, tak mohutná, jaká se nám jeví právě tedy v písních na př. R.K., bylo by to ovšem tvrzení přímo lehkomyšlné. Zajisté nebudou chtít snad tvrdit, že dávní praotcové naši neměli nadání poetického, že by národ náš snad tedy vůbec postrádal nadání toho".

Jan Neruda se exponoval pro pravost Rukopisů způsobem výrazným a zřetelným. V celém jeho díle nalézáme sympatické zmínky nebo odkazy k Rukopisům. Láska k Rukopisům ho provázela celý život.

Čtyřicet let od smrti prof. Dra Ladislava Píče.

Dne 19. prosince 1951 naplňuje se čtyřicet let od smrti vynikajícího českého vědce a obránce Rukopisů, profesora Dra Ladislava Píče. Jeho význam v české vědě archeologicko-prehistorické osvětlil náležitě člen výboru archeolog F. Adámek ve Zprávách z 1. prosince 1947, článkem psaným u příležitosti stých Píčových narozenin. Odkazujeme k němu čtenáře. Velikost Píčovy vědecké osobnosti, v něm zachycená, byla vývojem archeologie za uplynulá 4 léta zatím ještě zdůrazněna; ať tím, že archeologická věda přejímá Píčovy pracovní metody, ať tím, že postupně dospívá k potvrzení výsledků, k nimž kdysi Píč došel.

Dnes připomeňme si toliko dramatické události podzimu roku 1911, jichž vyvrcholením byl 19. prosinec 1911, den dobrovolné Píčovy smrti. - Ve snaze najít neutrální vědecké prostředí pro revisi dosavadních paleografických názorů o RK, odebral se Píč v září 1911 do Paříže. Ukázkou RK /dva listy/ předložil paleografům Bergerovi, Coudercovi, Chatelaignovi, Omontovi, Prou, s nimiž střídavě diskutoval od 26. září do 11. X. Přesto, že do mínění těchto odborníků zasáhl pařížský slavista Louis Leger jenž, instruován z Prahy osobami z tábora odpůrců, vyjadřoval jejich názory a do jisté míry porušil ono objektivní milieu, které Píč hledal, dopadl úsudek francouzských odborníků takto: Couderc /z Bibliotheque Nationala/ vydal opatrně stylisované prohlášení - po poradě se svým šéfem Omontem - v němž připouští pravost RK; Omont se vydání písemného posudku vyhnul. Berger vyslovil se o Rukopisu velmi příznivě, položil jej na počátek XIV. století; Prou rovněž datoval RK do XIV. století; Chatelain /ze Sorbonny/ kladl RK do XIII. století, po případě do počátku XIV. století.

Z Paříže odebral se Píč do Milana, kde vyhledal tamější dva vyhlášené paleografy, ředitele historického archivu Ettore Vergu a ředitele Ambrosiánské knihovny Achille Ratti-ho. Verga stejně jako Chatelain - kladl RK do XIII. az XIV. století. Ratti jej kladl do konce XIV. až do počátku XV. věku; řekl mimo jiné, že písmo RK tvarem i barvou upomíná na rukopisy vlámské.

Výsledek Píčovy cesty byl tedy následující: - Ze sedmi dotázaných paleografů šest dalo posudek vyznívající pro pravost. Jeden /Omont/ nedal takový posudek, ale zdržel se i vydání jakéhokoli posudku opačného.

Radostně vrací se Píč s tímto výsledkem do Čech, sděluje jej ve svém okolí, připravuje zprávu pro museum. Okamžitě začíná proti němu tažení. Píč podcenil cynismus tábora odpůrců, kteří nedostatek argumentů dovedli nahrazovat schopností v organizaci různých tažení zákulisních i veřejných, v ovlivňování veřejného mínění, v podvracení odborného věhlasu i lidské důstojnosti toho, jehož názor se přičil názoru jejich. Odpůrci nasadili proti Píčovi páky v musejním výboru, jenž projednávání zprávy o stanovisku zahraničních paleografů odsunul. Připravili i kampaň tiskovou. Dne 17. prosince uveřejňuje Píč v "Národní Politice" článek "Rukopis Královédvorský před mezinárodním soudem paleografů skvěle obstál". Den nato vyšel v "Čase" článek "septinánův" zesměšňující Píče jako vědce i člověka. Dne 19. prosince se Píč zastřelil. Těžko říci, co mu zlomilo více srdce. zda článek v "Času" nebo počin musejního výboru, odsouvající jeho zprávu z pořadu jednání a znevažující tak význam jeho cesty. Patrně se obojí uplatnilo a snad k tomu přistoupila i hořkost z pohledu na letargii národního celku, kterému malá pohyblivá menšina dovedla s takovým úspěchem vnukat své falešné představy a zastírat pravdu.

V toku času uběhly zatím čtyři desítky let. V tomto odstupu význam Píčov ustavičně roste. "My dnes navazujeme na Píče, vracíme se k němu" - řekl archeolog Dr J. Neustupný při Píčovských jubilejních oslavách v r. 1947 - "Píč byl velký člověk a když se po 35 letech ukazuje správnost jeho vědeckého díla, je to svědectví o jeho genialitě". Naproti tomu ze skupiny odpůrců, kteří kdysi Píče ke smrti dohnali, někteří upadli v zapomenutí, u jiných se ukázalo, že domnělý jejich přínos národní kultuře je ve skutečnosti falešnou mincí, u vůdčích organisátorů celého boje pak neúprosný soud dějin postupně redukuje jejich přeceněný význam a ještě redukovat bude.

U.

Upozornění členstvu!
Reorganisace spolkového života.

plh

Zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních z 12. července 1951 č. 68 Sbírky, doplněný vyhláškou ministerstva vnitra z 20.9.1951, vytváří nové poměry pro spolkový život. Tato změna se přirozeně týká také naší Společnosti.

Citovaný zákon stanoví, že spolky vzniklé před 1. říjnem 1951 /což je případ naší Společnosti/, které vyvíjejí svou činnost ve shodě se zájmy pracujícího lidu, mohou se přeměnit v dobrovolné organizace nebo se do nich včlenit. Označení "dobrovolná organizace" nastupuje místo dosavadního pojmu "spolek". - Bude-li Společnosti dovoleno, aby pokračovala nadále jako samostatná organizace, předpokládá to, že bude Společnosti schválen organizační řád /obdoba dosavadních stanov/ na kterém by se usnesla. K tomuto schválení je v případě naší Společnosti kompetentní ministerstvo vnitra, ježto u nás jde o obvod činnosti přesahující území kraje. - Jiným řešením bylo by včlenění Společnosti do jiné organizace.

V §u 9 /stanoví zákon, že k rozchodu spolku stačí usnesení představenstva /výboru/; tím ruší se dosavadní kompetence mimořádné valné hromady v tomto bodě. Další důležité ustanovení zákona je v §u 10, jenž stanoví, že až do své přeměny, včlenění nebo zániku vykonávají spolky nadále svou činnost podle dosavadních stanov.

Dle informací opatřených výborem Společnosti na úředních místech budou dosavadní dvě normy /zákon a vyhláška ministerstva/ doplněny ještě dalším prováděcím nařízením upravujícím podrobnosti.

Je snahou výboru nalézt takové řešení, jež v souladu s platnými předpisy zabezpečilo by pokračování v dosavadním poslání Společnosti. Neopomeneme zpravit členstvo o vývoji v této věci.

--- . ---

Šekový účet Čes. společnosti rukopisné má číslo Č - 4501.